

ČÍSLO VYDANIA 1/2020

elsa

The European Law Students' Association

Trnava

ISSN 1338 - 6603 (tlačená verzia)
ISSN 1338 - 4821 (online verzia)

Corpus Delicti

Časopis Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave

Redakčná rada

Šéfredaktorka:
Bc. Veronika MIŠKEOVÁ

Zástupkyňa šéfredaktorky:
Bc. Kristína MIKULOVÁ

Redaktori:
Bc. Barbora KÚDELOVÁ
Bc. Michal ONDREK
Bc. Marek POVAŽAN

Konzultantka:
Mgr. Monika MARTIŠKOVÁ, PhD.

Externé spolupracovníčky:
Mgr. Petra JANEKOVÁ
JUDr. Dominika KUČEROVÁ, PhD.

Interní odborní garanti:
JUDr. Katarína GEŠKOVÁ, PhD.
JUDr. Jakub LÖWY, PhD. LL.M.
JUDr. Mgr. Štefan SISKOVIC, PhD.
doc. JUDr. Eva SZABOVÁ, PhD.

Externá odborná garantka:
doc. JUDr. Alexandra LÖWY, PhD. LL.M.

Grafika:
Bc. Simona MÜLLEROVÁ

Obálky:
JUDr. Filip JUROVATÝ
Mgr. Nikola KOKIOVÁ

Autor fotografií:
Bc. Kristína MIKULOVÁ

Adresa redakcie:
Časopis Corpus Delicti
Právnická fakulta
Trnavskej univerzity v Trnave
Kollárová 10, 917 01 Trnava

E-mail: corpusdelicti.tt@gmail.com

Editoriál

Je aj toto plagiat?

Spoločnosť na Slovensku je rôznorodá, a to sa odzrkadľuje aj v súčasných diskusiách. Časť z nej neustále rieši aktuálnu svetovú pandémiu a každodenne sleduje počet nakazených, iní sa zaujímajú o situáciu na našich horách a to, prečo nelozia po skalách kamzíky, ale húfy ľudí, no a v našich radoch je momentálne najviac rozoberané slovenské politické dianie a s ním spojené dozaista populárne medializované preverovanie diplomových prác vybraných politikov. Mnohých z nás to ešte len čaká, no niektorí sú šťastní, že je to už za nimi. Je však predmetné tešiť sa, aj keď za týmto úspechom nestojí predovšetkým vlastná zásluha? Nevieť, je to na zamyslenie, no podľa môjho názoru nie je nad zaslúžený pocit víťazstva, ak niečo získaš predovšetkým vlastnou snahou a svedomitou prácou, vedomosťami a šikovnosťou, s vítanou pomocou či usmernením školiteľa či iného konzultanta.

Dá sa povedať, že aj toto číslo časopisu patrí k tým rôznorodopestřejším. Na nasledujúcich stranách sa môžete dočítať o tom, čo spôsobil vírus SARS-Cov-2 v slovenskej legislatíve, o dôsledkoch, ktoré nastanú, ak rodičia zanedbajú povinnú výživu k svojim deťom, či o problematike transponovania pravidiel Európskej únie členskými štátmi do vnútroštátnych právnych poriadkov. Ak preferujete cestovanie a radi objavujete nové kultúry, do svojej zbierky získate množstvo pútavých informácií o Indonézii z pohľadu stážistky. Ponúkne Vám širokú ochutnávku svojich zážitkov či zaujímavostí o islamskom náboženstve a zvyklostiach v krajinách tzv. tretieho sveta.

Verím, že si každý nájde niečo, čo ho zaujme nielen pri večernom čítaní, ale dokonca mu možno poslúži ako myšlienka do zodpovedne spracovanej bakalárskej alebo diplomovej práce. Tak si to nepokazme!

S pozdravom,

Veronika Miškeová,
šéfredaktorka

Obsah odborných článkov

Trestný čin zanedbania povinnej výživy	2
Posilnenie uplatnenia Európskeho ochranného príkazu vo svete Istanbulskeho dohovoru so zameraním na trestný čin nebezpečného prenasledovania	4
Vplyv rímskeho verejného práva na podobu súkromného práva (Kapitoly z rímskeho verejného práva - 5. časť)	7
Keď sa transpozícia nevydarí.	10
Väzba ako zabezpečovací inštitút	14

Časopis Corpus Delicti je evidovaný Ministerstvom kultúry SR pod evidenčným číslom EV 4594/12.

Vychádza na pôde Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

V júni 2020 vychádza devätnáste číslo obnoveného časopisu Corpus Delicti.

Zakladateľmi obnoveného časopisu Corpus Delicti boli: Mgr. Kristián Čechmánek, PhD., Mgr. Martin Császár, Mgr. Naďa Petříková.

Tlač zabezpečuje ExpresTlač, Kopčianska 15, 851 01 Bratislava.

Časopis vydáva ELSA Trnava, Kollárova 10, 917 01 Trnava v spolupráci s Právnickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava.

Články v čísle 1/2020 editovali členovia redakčnej rady.

Odborné články v časopise Corpus Delicti podliehajú recenznému konaniu.

Vydané: jún 2020, IČO: 36 093 971, periodicita vydávania: dvakrát ročne.

V prípade, ak sa chcete stať súčasťou časopisu Corpus Delicti, napíšte článok v rozsahu 3 – 7 A4 (písmo Times New Roman, veľkosť 12, jednoduché riadkovanie) na ľubovoľnú tému, samozrejme, týkajúcu sa práva, za článkom uveďte použitú literatúru a dodržiavajte citačné pravidlá podľa STN.

Článok spolu s farebnou fotografiou Vašej tváre zašlite na e-mailovú adresu: corpusdelicti.tt@gmail.com

V prípade, že nás svojím článkom zaujmete, bude uverejnený v najbližšom čísle 2/2020 pre zimný semester ak. roku 2020/2021. Uzávierka pre číslo 2/2020 je 15.11.2020.

Príspevok musí byť recenzovaný. Redakcia si vyhradzuje právo článok upraviť čo do štylistiky a gramatiky, ako aj právo článok odmietnuť z kapacitných dôvodov.

Tešíme sa na Vaše príspevky!

Toto číslo časopisu vyšlo s finančnou podporou Elsa Trnava, Právnickej fakulty TU v Trnave a Advokátskej kancelárie LÖWY & LÖWY s.r.o..

The European Law Students' Association
TRNAVA

Trestný čin zanedbania povinnej výživy

Nie každý človek môže vlastnými možnosťami, schopnosťami a majetkovými pomermi zabezpečiť svoju dostatočnú výživu. Na eventuálne prípady, ktoré nastanú dôsledkom týchto situácií myslí zákon č. 36/2005 Z. z. Zákon o rodine (ďalej len „Zákon o rodine“). Najčastejšou vyživovacou povinnosťou, s ktorou sa v bežnom živote stretávame, je vyživovacia povinnosť rodičov k deťom. Okrem tej Zákon o rodine definuje ďalšie druhy vyživovacích povinností, a to: vyživovacia povinnosť detí k rodičom, vyživovacia povinnosť medzi ostatnými príbuznými, vyživovacia povinnosť medzi manželmi, príspevok na výživu rozvedeného manžela, príspevok na výživu a úhradu niektorých nákladov nevydatej matke.

V zmysle § 62 ods. 1 Zákona o rodine: „*Plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť.*“ Mnohí sa mylne domnievajú, že vyživovacia povinnosť k deťom zaniká po nadobudnutí ich plnoletosti, teda keď dieťa dosiahne vek 18 rokov. Túto povinnosť však rodičia musia plniť až do chvíle, pokiaľ dieťa nie je schopné samo živiť, alebo v prípade, keď dieťa schopnosť výživy počas života stratí a teda existujú dôvody na potrebu ďalšieho plnenia vyživovacej povinnosti. Zákon chápe pojem výživného pomerne široko a jeho obsah možno vyjadriť tak, že tu nejde len o výživu v úzkom slova zmysle, ale aj o uspokojovanie ostatných osobných potrieb človeka. Právo na výživu je osobným právom, naopak vyživovacia povinnosť je osobnou povinnosťou. Vyživovacej povinnosti sa nemožno zbaviť, napr. prevedením tejto povinnosti na inú osobu, aj keby s tým takáto osoba súhlasila; rovnako tak sa nemožno platne vzdať práva plynúceho z vyživovacej povinnosti. Vyživovacia povinnosť vzniká v rámci vyživovacieho vzťahu, ktorý existuje podľa zákona medzi určitými subjektmi rodinnoprávneho vzťahu. Vyživovacie vzťahy sú svojou povahou vzťahmi majetkovými, ale v závislosti na osobnoprávných vzťahoch v rodine sú vzťahmi rodinnoprávnymi. Práva a z nich vyplývajúce povinnosti majú charakter osobných práv a povinností, ktoré prislúchajú len subjektom rodinnoprávnych vzťahov. Nie sú preto zmluvne prevoditeľné na iné osoby.¹ Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov.² Pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov sa v akej miere osobne stará o dieťa. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne súd aj na starostlivosť rodičov o domácnosť.³

Pojem výživné, ako je vyššie uvedené, ustanovuje Zákon o rodine. Podľa § 207 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon (ďalej len „Trestný zákon“): „*Kto najmenej dva mesiace v období dvoch rokoch neplní, čo aj z nebanlivosti zákonnú povinnosť vyživovať alebo zaopatrovat iného, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.*“ V zmysle § 207 ods. 2 Trestného zákona: „*Kto sa najmenej dva mesiace v období dvoch rokov úmyselne vyhýba plneniu svojej zákonnej povinnosti vyživovať alebo zaopatrovat iného, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.*“ Od 1.1.2020 sa § 207 ods.1 a ods. 2 Trestného zákona vo svojej skutkovej podstate sprísnil. Pôvodná zákonom stanovená doba neplatenia výživného, sa znížila z troch mesiacov na dva mesiace. Rovnako sa skrátila doba vyhýbania sa plneniu povinnosti vyživovať alebo zaopatrovat iného z troch mesiacov na dva roky v období dvoch rokov. Dva mesiace nemusia nasledovať za sebou. Osoba, ktorá si nesplní zákonnú povinnosť výživného počas dvoch mesiacov v priebehu dvoch rokov, naplní skutkovú podstatu trestného činu zanedbania povinnej výživy. Aby bol naplnený trestný čin v zmysle § 207 ods. 1, postačuje nebanlivostné konanie. Zákonná medzera v tomto ustanovení je v tom, že sa nedotýka situácie, kedy si povinná osoba neplní vyživovacia povinnosť včas, a teda platí s omeškaním. Takéto konanie môže byť pre deti veľmi nepríjemné. S výživou súvisia rôzne poplatky, niektoré z nich je potrebné platiť začiatkom mesiaca. Často sa v praxi stretávame s prípadmi, keď rodičia chcú všemožne znepříjemniť situáciu druhej strane takýmto spôsobmi. Ich konanie však nenapĺňa zanedbanie povinnej výživy.

Viživovala povinnosť patrí iba rodičom vyživovaného dieťaťa. Je to ich zákonná povinnosť, ktorej sa nemôžu zbaviť prevedením na tretiu osobu. K situácii, kedy je povinná osoba, ktorá nie je rodičom dieťaťa, sa vyjadril Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 6.10.2015: „*Naplnenie zákonných znakov prečinu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 Tr. zák. (pri použití základnej alebo kvalifikovanej skutkovej podstaty), vrátane vyššej než nepatrnej závažnosti v zmysle § 10 ods. 2 Tr. zák. nemôže byť negované záverom trestného súdu na základe vlastného dokazovania, že obvinený, ktorý je právne, teda v zmysle §§ 82 -96 Zákona o rodine rodičom dieťaťa ako vyživovanej osoby, a ktorý je z tohto dôvodu povinný plniť vyživovacia povinnosť (§ 62 ods. 1 Zákona o rodine), v skutočnosti rodičom dieťaťa nie je. Relevantnou zmenou môže byť len zapretie otcovstva (určenie materstva) súdnou cestou, ku ktorému však v trestnom konaní nemôže dôjsť. Otázka rodičovstva je otázkou osobného stavu, vylúčenou z posudzovania predbežných otázok orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom v zmysle § 7 ods. 2 Tr. por., pričom právne účinky rodičovstva sú z hľadiska závažnosti prečinu podľa § 207 Tr. zák. rovnaké, bez ohľadu na okolnosť, aký je právny dôvod určenia rodičovského vzťahu. Iný záver by čínil právnu úpravu rodičovstva a na ňu sa viažucu úpravu vyživovacej povinnosti bezúčelnou, čo sa sekundárne týka i tomu zodpovedajúcej trestnoprávnej zodpovednosti.*“⁴

Ak si povinná osoba, ktorá ma súdom stanovenú povinnosť platiť výživné, túto povinnosť neplní, môže byť potrestaná odňatím slobody. Vyživovacia povinnosť rodiča voči dieťaťu vzniká priamo na základe zákona a nie je viazaná na to, či o povinnosti platiť výživné a o jeho výške a splatnosti rozhodol súd v občianskom súdnom konaní. Účelom výživného je získanie finančnej čiastky, z ktorej je následne možné zabezpečiť výživu a všetky potreby dieťaťa. Obsahom vyživovacej povinnosti je nielen vlastná výživa, ale aj ošatenie, bývanie, príprava na budúce povolanie a pod., čo možno označiť aj pojmom zaopat-

Bc. Barbora Britvíková,
študentka prvého ročníka denného
magisterského štúdia na Právnickej
fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

* Článok recenzovali JUDr. Jakub Löwy, PhD. LL.M. a Mgr. Monika Martišková, PhD., ktorí vedú Klinikum právnickej žurnalistiky na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave.

Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Bc. Veronika Miškeová.

1 Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 26.1.2012, sp. zn.: 5 Cdo 217/2010

2 § 62 ods. 2 zákon č. 36/2005 Z.z. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

3 § 62 ods. 4 zákon č. 36/2005 Z.z. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

4 Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 6.10.2015, sp. zn.: 2 Tdo 51/2015

renie.⁵ Výška výživného podľa zákona odzrkadľuje majetkové schopnosti, možnosti a majetkové pomery rodičov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni ako jeho rodičia. Nie je možné, aby rodič s vysokou mzdou platil výživné v najnižšom možnom rozsahu, čo predstavuje 30 % zo sumy životného minima, ktorá na rok 2020 predstavuje sumu vo výške 28,79 €. ⁶ Výška výživného vzhľadom na pomery povinného však nesmie mať likvidačný charakter a nemožno od povinného požadovať, aby sa za účelom plnenia výživného v prospech oprávneného zadlžoval, prípadne vystavoval právnym následkom z dôvodu neschopnosti plnenia vyživovacej povinnosti.⁷

Problém trestného činu zanedbania povinnej výživy predstavuje jeho neprimeranosť a neúčelnosť. Tento trestný čin je v zmysle § 207 Trestného zákona primeraný po naplnení jeho skutkovej podstaty. Neplnením sa rozumie skutočnosť, že oprávnená osoba nedostane všetko, čo tvorí obsah vyživovacej povinnosti. O neplnenie vyživovacej povinnosti pôjde aj vtedy, ak sa neplní v povinnom rozsahu, t.j. povinný odvádza nižšie peňažné sumy výživného ako boli určené, alebo sú primerané, alebo neplní jednotlivé dávky.⁸

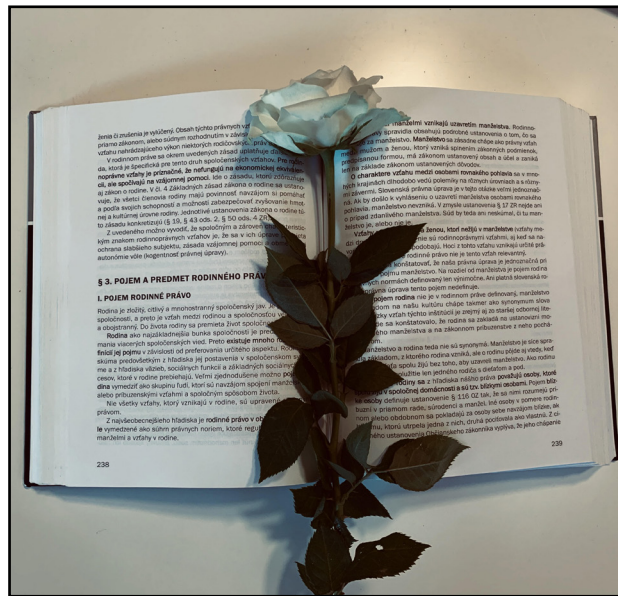
Primeranosť (proporcionalita) trestu je jedným z princípov trestného práva. Požiadavka proporcionality v užšom zmysle sleduje zabezpečenie optimalizácie medzi účelom a obmedzovaným právom, teda pomer získaného prospechu a spôsobenej ujmy. Účelom vyživovacej povinnosti je zabezpečenie primeranej životnej úrovne. Trestom odňatia slobody sa zamedzí povinnej osobe schopnosť vyživovania oprávnenej osoby. Prospech zo sankcie odňatia slobody nebude žiadny. Je pravda, že povinná osoba môže aj v ústave na výkon trestu a odňatia slobody pracovať a teda získať určitý príjem, avšak sa jedná o málo finančne ohodnotené práce, ktoré nedokážu zabezpečiť požadovanú výšku výživného. Prospech zanedbaním povinnej výživy sa voči oprávnenej osobe nenaplní a je na uvážení, či výška odňatia slobody, ktorá v prípade, ak bola oprávnená osoba vydaná nebezpečenstvu núdze, trestný čin bol spáchaný závažnejším spôsobom konania, alebo bol povinný v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch za taký čin odsúdený, alebo z výkonu trestu odňatia slobody uloženého za taký čin prepustený, predstavuje potrestanie povinnej osoby odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.⁹ V najlepšom záujme dieťaťa nebude mať odsúdeného rodiča, ktorý naďalej neplatí výživné. Aké by bolo ideálne vymôcť výživné bez prietahov, či neustálych čakaní? Kedy sa naplnia lehoty, aby sa vôbec mohlo začať konať? Na také riešenie ešte nikto neprišiel a pravdepodobne sa to ani nestane. Najlepší záujem dieťaťa prostie nie je možné splniť.

V trestnom konaní nie je možné vymôcť výživné. Trest-

né konanie potrestá osobu, ktorá si nespĺnila povinnosť platenia výživného spôsobom, že sa povinná osoba potrestá trestom odňatia slobody. Rodič teda putuje do ústavu na výkon trestu a odňatia slobody. Trestnosť trestného činu podľa § 207 Trestného zákona je neúčelná z hľadiska vymoženía sumy výživného, pre ktorú vlastne nastáva trestnosť tohto prečinu. Na povinnú osobu však môže mať trestné konanie zastrahujúci charakter. Pod hrozbou potrestania odňatím slobody má možnosť povinná osoba odvrátiť spôsobené nepriaznivé následky svojho konania, a teda zaplatiť dlžnú sumu výživného skôr, než sa súd odoberie na záverečnú debatu. Týmto konaním trestnosť trestného činu zaniká.¹⁰ Trestné konanie rozhodne o vine alebo nevine povinného rodiča, ale nie je možné domôcť sa splnenia vymáhaného výživného. Tento spôsob je veľmi neúčelný. Vyživovaná osoba takýmto postupom nevyužije peniaze, ktoré jej zo zákona patria. Pokiaľ dieťa nemá vyplácané povinné výživné je možné, aby si nárokovalo, respektíve jeho rodič, náhradné výživné. Podmienky pre poskytnutie náhradného výživného upravuje zákon č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom (ďalej len „Zákon o náhradnom výživnom“).¹¹ V zmysle § 2 ods. 1 písm. a) Zákona o náhradnom výživnom má oprávnená osoba, v prípade ak si povinný rodič neplní povinnosť, platiť výživné v plnej výške, v lehote a spôsobom určených právoplatným rozhodnutím súdu alebo súdom schválenou dohodou najmenej tri po sebe nasledujúce mesiace od splatnosti poslednej splátky výživného a exekučné konanie trvá najmenej dva mesiace od doručenia návrhu na vykonanie exekúcie exekútorovi a povinný rodič nezačal platiť výživné, má oprávnený rodič nárok požiadať úrad práce, sociálnych vecí a rodiny o náhradné výživné.¹² V súlade s § 4 ods. 1 Zákona o náhradnom výživnom sa náhradné výživné priznáva vo výške výživného určeného právoplatným rozhodnutím súdu alebo súdom schválenej dohody, najviac vo výške 3,7-násobku sumy životného minima pre nezaopatrované dieťa.¹³

Možným lepším spôsobom ako trestné konanie o zanedbaní povinnej výživy na dosiahnutie, aby si povinný začal plniť svoju vyživovaciu povinnosť, je podanie návrhu na výkon exekúcie v zmysle ustanovenia § 48 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“). Výsledok, že práve takýmto spôsobom sa exekútorovi podarí vymôcť dlžné výživné, nie je vždy reálny.

Zákonná vyživovacia povinnosť je príkladom toho, že aj keď niečo ustanovuje zákon, nie vždy korešponduje pôvodný účel s realitou. Najlepší záujem dieťaťa sa stráca. Rozhodne nie je v jeho záujme neustále čakať na výživné, ktoré mu patrí, v najhoršom prípade sa ho ani nedočkať. Už aj zákonodarcovia si všimli medzery v právnej úprave základnej vyživovacej povinnosti, a preto sa posunula hranica na dva mesiace potrebné na naplnenie zanedbania povinnej výživy. Úprava je relatívne

5 MAŠLANYOVÁ, Darina a kolektív, *Trestné právo hmotné*, Plzeň: Vydavateľský a nakladateľský Aleš Čeňek, 2019. 329 s. ISBN 978-80-7380-772-6
 6 Dostupné na internete: <<https://www.najpravo.sk/rady-a-vzory/rady-pre-kazdeho/m/sumy-minimalneho-vyživneho.html>>
 7 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 27.10. 2015, sp. zn.: III. ÚS 536/2015-7
 8 MAŠLANYOVÁ, Darina a kolektív, *Trestné právo hmotné*, Plzeň: Vydavateľský a nakladateľský Aleš Čeňek, 2019. 330 s. ISBN 978-80-7380-772-6
 9 § 207 ods. 3 zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon

10 § 86 ods. 1 písm. a) zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon
 11 Zákon č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z.
 12 § 2 ods.1 písm. a) zákon č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom
 13 § 4 ods. 1 zákon č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom

nová, a tak je šanca, že o nej úmyselní špekulanti platenia výživného zatiaľ nepočuli a nevedome ju naplnia. Zmyslom trestného činu zanedbania povinnej výživy v žiadnom prípade nie je len potrestanie rodiča. Trestný zákon má fungovať na princípe subsidiarity trestnej represie a má byť použitý v nevyhnutnej miere len ako ultima ratio. Jediným spôsobom ako v tomto prípade zabezpečiť pre deti najlepší záujem sú pre nich starostliví rodičia. Bohužiaľ si mnohí z nich nevedomujú zákonnú povinnosť k vlastným deťom, a preto na to musí myslieť Trestný zákon.

Zoznam literatúry:

MAŠLANYOVÁ, Darina a kolektív, Trestné právo hmotné, Plzeň: Vydavateľstvá a nakladateľstvá Aleš Čenek, 2019. 330 s. ISBN 978-80-7380-772-6
<https://www.najpravo.sk/rady-a-vzory/rady-pre-kazdeho/m/sumy-minimalneho-vyzivneho.html>

Judikatúra:

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 26.1.2012, sp. zn.: 5 Cdo 217/ 2010

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 6.10.2015, sp. zn.: 2 Tdo 51/2015

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 27.10.2015, sp. zn.: III. ÚS 536/2015-1

Právne predpisy:

Zákon č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom

Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon

Zákon č. 201/2008 Z.z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z.

Zákon č. 36/2005 Z.z. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Posilnenie uplatnenia Európskeho ochranného príkazu vo svetle Istanbulskeho dohovoru so zameraním na trestný čin nebezpečného prenasledovania

Bc. Ivana Mokrá,

študentka prvého ročníka denného magisterskeho štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Úvod

Vo svetle neustálych názorových rozporov, týkajúcich sa otázky ratifikácie Istanbulskeho dohovoru do vnútroštátneho právneho poriadku Slovenskej republiky, sa čoraz viac dostáva do popredia problematika definície pojmu „rod“ a s ním súvisiacich pojmov. Aj preto si dovoľm vyjadriť konštatovanie, že pôvodný cieľ Istanbulskeho dohovoru a to ochrana a najmä predchádzanie násilia na ženách, padá častokrát do úzadia. Z tohto dôvodu by som v nasledujúcich vetách nevenovala pozornosť otázke rozdielneho ponímania termínu „rod“ ale skôr právnej účelnosti Istanbulskeho dohovoru so zameraním na ochranu nielen žien, ale najmä obetí (ako takých) v kontexte trestného činu nebezpečného prenasledovania a jeho prepomenia na nedávno zavedený prostriedok ochrany poškodených na úrovni Európskej únie (ďalej „EÚ“), ktorým je inštitút Európsky ochranný príkaz. Navonok dva rozdielne právne prostriedky, ktorých spätosť, ako neskôr uvediem, je viac než nespochybniteľná a ktorých obsah sa navzájom doplňa a zmierňuje tak vplyv právnych nedostatkov, ktoré vznikli pri zavedení Európskeho ochranného príkazu s poukazom na trestný čin nebezpečného prenasledovania.

1. Je Európsky ochranný príkaz (ďalej „EOP“) neúčelný?

So vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie v roku 2004 a následným otvorením hraníc bolo nepochybne spojené pomerne široké spektrum pozitív, ale na druhej strane aj negatív najmä v súvislosti s cezhraničným rozmachom trestnej činnosti, voči ktorej bolo potrebné zakročiť. Nebolo teda prekvapením, že členské štáty pristúpili k justičnej spolupráci, ktorej základným stavebným kameňom sa stala už dnes známa zásada vzájomného uznávania rozsudkov a iných justičných rozhodnutí, ktorá je ustanovená v článku 82 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie¹. S postupným rozširovaním trestnej

činnosti boli štáty nútené prikrôčiť k zriadeniu prostriedkov, ktoré by nielen zjednodušili prípadné cezhraničné zatýkanie páchateľov (Európsky zatýkací rozkaz), ale na druhej strane aj poskytli ochranu a posilnili postavenie obetí trestných činov, nachádzajúcich sa mimo svojho domovského štátu, ale stále v rozmedzí Európskej únie. Práve spomenutý cieľ sa stal fundamentálnym pri zriadení inštitútu zvaného Európsky ochranný príkaz.

História tohto právneho nástroja sa začala písať dňa 13. decembra 2011, kedy svetlo sveta uzrela smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2011/99/EÚ, ktorá proklamuje najmä záujem na ochrane života a tiež telesnej, duševnej či sexuálnej integrity osoby, a ktorú slovenskí zákonodarcovia implementovali do nášho právneho poriadku prostredníctvom zákona č. 398/2015 Z. z. o európskom ochrannom príkaze v trestných veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov s nadobudnutím účinnosti od 1.1.2016². Možno teda deklarovat, že popri Európskom zatýkacom rozkaze či cezhraničnej spolupráci v otázkach dokazovania a doručovania, Európska únia pristúpila aj k snahe posilniť postavenie poškodených v trestnom konaní.

O čo vlastne ide a čo sa spomenutým inštitútom ochrany rozumie? Európsky ochranný príkaz definuje dotknutý už implementovaný zákon v našej právnej úprave v čl. 2 písm.

b) ako „rozhodnutie vydané v trestnom konaní na základe ochranného príkazu súdom alebo v prípravnom konaní prokurátorom alebo justičným orgánom členského štátu na účely zabezpečenia ochrany fyzickej osoby na území iného členského

Miškeová.

1 1. Justičná spolupráca v trestných veciach v Únii je založená na zásade vzájomného uznávania rozsudkov a iných justičných rozhodnutí a zahŕňa aproximáciu zákonov a iných právnych predpisov členských štátov v oblastiach uvedených v odseku 2 a článku 83.

2 Ivan Šimovček a kol. Trestné právo procesné. 3. prepracované. a doplnené vydanie. Plzeň. Aleš Čenek, s.r.o. 2019, s.384 ISBN 978-80-7380-768-9

* Článok recenzovala doc. JUDr. Eva Szabová, PhD., ktorá pôsobí na Katedre trestného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.
 Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Bc. Veronika

štátu.³ Je teda zrejme, že jeho existencia je podmienená vydaním ochranného príkazu vnútroštátneho orgánu domovského štátu dotknutej osoby, ktorým sa rozumie tzv. obmedzujúce opatrenie v podobe buď skutočnosti zamedzujúcej vstupu do určených miest, alebo oblastí, kde sa chránená osoba zdržuje, prípadný zákaz kontaktu s chránenou osobou vrátane elektronickej komunikácie, či v neposlednom rade zákaz priblíženia sa k chránenej osobe bližšie ako na určenú vzdialenosť. Treba však zdôrazniť, že všetky tieto obmedzujúce opatrenia sú nanešťastie viazané na rozhodovanie súdu o nahradení väzby obvineného v

nadväznosti na ustanovenia § 82 ods. 1 písm. h), j) a k) Trestného poriadku a nie je možné ich uložiť samostatne. Uvedené možno považovať za isté negatívum, ak zväzíme, že pokiaľ o obvinenom v kontexte väzby nerozhodujeme, nemožno uložiť takéto opatrenie a tento inštitút sa stáva nepoužiteľným.

Územná pôsobnosť Európskeho ochranného príkazu je viazaná na územia členských štátov EÚ a jeho vydanie je podmienené splnením troch kumulatívnych podmienok a to:

- 1) vnútroštátny orgán musí v trestnom konaní vydať ochranný príkaz, ktorého obsahom je jedno z troch už uvedených obmedzení;
- 2) príkaz sa vydáva len v prípade, ak má chránená osoba pobyt v inom členskom štáte alebo sa v ňom zdržiava či to má v pláne;
- 3) o jeho vydanie musí chránená osoba požiadať.⁴

Zakotvenie tretej podmienky možno pokladať za prekvapivé, pretože ak hlavným účelom je posilnenie ochrany poškodeného, prečo táto forma prevencie v rámci EÚ nie je poskytovaná automaticky bez povinnosti o ňu žiadať? V tomto smere možno len hádať, prečo zákonodarcovia v tejto otázke zvolili takúto cestu určitej miery svojvôle, ktorá je pomerne neužitočná, ak zväzíme situáciu, v ktorej chránená osoba neplánuje vycestovať do jedného z členských štátov, no okolnosti ju nečakane prinútiť a nedopatrením o takýto príkaz nepožiadajú.

Demonštrujeme si ale situáciu, kedy by mohlo dôjsť k použitiu tohto inštitútu. Osoba slovenského občianstva sa stala obeťou trestného činu nebezpečného prenasledovania, v ktorom bolo páchatelovi vo vedenom trestnom konaní (zatiaľ obvinenému podľa § 80 Trestného poriadku) uložené nahradenie väzby zárukou spolu s použitím § 82 obmedzujúceho opatrenia podľa odseku 1 písm. h) a obvinený sa nesmie k poškodenej priblížiť na vzdialenosť menšiu než 5 metrov (1. podmienka uplatnenia - vydanie ochranného príkazu). Spomínaná osoba slovenského občianstva sa rozhodne stráviť niekoľko týždňov u svojej rodiny v niektorom z členských štátov EÚ (2. podmienka-skutočnosť zakladajúca pobyt osoby v členskom štáte EÚ). Z dôvodu obavy a najmä podozrenia, že by ju obvinený mohol naďalej sledovať a napodobniť jej kroky vedúce do zahraničia, táto osoba požiada vo svojom domovskom štáte, v tomto prípade sa jedná o Slovenskú republiku, o vydanie Európskeho ochranného príkazu. Túto žiadosť adresuje orgánu, ktorý rozhodol o vydaní vnútroštátneho ochranného príkazu tzv. obmedzujúceho opatrenia.

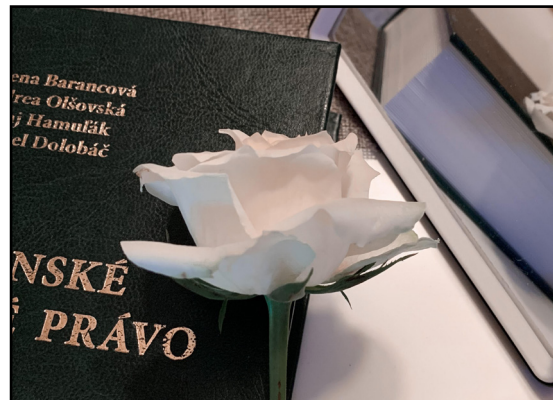
Samotné konanie by sa mohlo zdať pomerne jednoduchým bez akýchkoľvek prekážok, no právna úprava ani len zďaleka neodráža skutočnosť, najmä pokiaľ ide o otázku uznania tohto rozhodnutia v dotknutom štáte. Jedným z ďalších nie veľmi šťastne zvolených krokov bolo aj vymedzenie dôvodov odmiet-

nutia uznania Európskeho ochranného príkazu, v ktorých nachádzame v Európskom zatýkacom rozkaze, už dávno prekonaný princíp obojstrannej trestnosti. Vybraný príklad trestného činu nebezpečného prenasledovania nebol náhodný a práve na jeho ukážke budeme môcť spozorovať právny nedostatok zakotvenia vyššie uvedeného princípu obojstrannej trestnosti, ako jedného z dôvodov pre neuznanie Európskeho ochranného príkazu.

Čoho sa tento princíp dotýka a v čom je neefektívny?

Narozdiel od pôvodnej smernice, v ktorej môžeme spozorovať ustanovenie o fakultatívnom odmietnutí EOP a to vo forme slovného spojenia – „may refuse - môže odmietnuť“⁵, sa zákonodarca rozhodol implementovať do nášho právneho poriadku jednotlivé dôvody neuznania vo forme obligatórnej, ktorú môžeme spozorovať v slovnom termíne „odmietne“⁶. Rovnakou cestou sa vydali aj iné členské štáty ako príklad možno uviesť Belgicko či Českú republiku na rozdiel od štátov ako Estónsko či Nemecko, ktoré sa fakultatívnu formu rozhodli ponechať. Inými slovami, ak je splnený aspoň jeden z nasledujúcich dôvo-

dov, členský štát, v ktorom sa má ochranný príkaz uplatniť, v tomto prípade sa môže jednať o Slovenskú republiku, Belgicko či Českú republiku, ho neuzná, ak by sa však jednalo o Nemecko či Estónsko, nesplnenie obojstrannej trestnosti by síce zakladalo možnosť odmietnuť európsky ochranný príkaz, ale nestalo by sa tak automaticky. Spoločným znakom oboch týchto foriem je, že napriek rozdielnymi úpravám princípu obojstrannej trestnosti je jedným z dôvodov, pre ktoré príkaz nemusí byť uznaný a existuje riziko, že dotknutej osobe nebude poskytnutá ochrana. Okrem spomenutého princípu obojstrannej trestnosti sú v smernici konkrétne v článku 10 obsiahnuté aj iné dôvody neuznania⁷, avšak pre účel a následnú demonštráciu prepojenia na Istanbúlsky dohovor je rozhodujúci práve tento, a z tohto dôvodu sa v tomto článku zameriame práve naň.

3 Čl. 2 písm. b) zákona č. 398/2015 o európskom ochrannom príkaze v trestných veciach a o zmene a doplnení niektorých predpisov

4 Čl. 3 ods. 1 písm. a)-c) zákona č. 398/2015 o európskom ochrannom príkaze v trestných veciach a o zmene a doplnení niektorých predpisov

5 Vid' čl. 10 ods. 1 Directive 2011/99/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the European protection order

6 Vid' čl. 13 zákona č. 398/2015 o európskom ochrannom príkaze v trestných veciach a o zmene a doplnení niektorých predpisov

7 a) európsky ochranný príkaz je neúplný alebo sa nedoplnil v lehote stanovenej príslušným orgánom vykonávajúceho štátu

b) nie sú splnené podmienky ustanovené v článku 5

c) ochranné opatrenie sa týka skutku, ktorý nie je trestným činom podľa práva vykonávajúceho štátu;

d) ochrana je odvodená od výkonu trestu alebo opatrenia, na ktoré sa vzťahuje amnestia podľa vnútroštátneho práva vykonávajúceho štátu, a týka sa konania alebo správania, ktoré podľa tohto práva patria do právomoci vykonávajúceho štátu;

e) na osobu, ktorá predstavuje nebezpečenstvo, sa podľa práva vykonávajúceho štátu vzťahuje imunita, čo znemožňuje prijať opatrenia na základe európskeho ochranného príkazu;

f) trestné stíhanie voči osobe, ktorá predstavuje nebezpečenstvo, za konanie alebo správanie, pre ktoré bolo prijaté ochranné opatrenie, je podľa práva vykonávajúceho štátu premlčané a podľa jeho vnútroštátneho práva toto konanie alebo správanie patrí do jeho právomoci;

g) uznanie európskeho ochranného príkazu by porušilo zásadu ne bis in idem;

h) osoba, ktorá predstavuje nebezpečenstvo, nemôže byť podľa práva vykonávajúceho štátu vzhľadom na svoj vek trestne zodpovedná za konanie alebo správanie, pre ktoré bolo prijaté ochranné opatrenie;

i) ochranné opatrenie sa týka trestného činu, ktorý sa podľa práva vykonávajúceho štátu považuje za spáchaný úplne, z väčšej alebo podstatnej časti na jeho území.

2. Stalking a princíp obojstrannej trestnosti pri uplatnení Európskeho ochranného príkazu

Trestný čin nebezpečného prenasledovania bol do právneho poriadku Slovenskej republiky zavedený novelou č. 262/2011, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Jeho definícia a základné znaky sú obsiahnuté v § 360a Trestného zákona ako spôsob prenasledovania či obťažovania inej osoby, zastrašovania či vyhrážania sa tejto osobe, prípadným fyzickým napadnutím alebo usmrtením, označovaným aj termínom **stalking**.⁸ Objektom môžeme v užšom poňatí označiť záujem na ochrane osobnej slobody a súkromia. Objektívna stránka pozostáva z dvoch znakov, ktoré sú spoločné pre všetky formy protiprávneho konania, dotýkajúcich sa trestného činu nebezpečného vyhrážania uvedených v § 360a ods. 1 písm. a) až e) a to dlhodobosť a vzbudenie dôvodnej obavy o život, ktorá sa prejaví v podstatnom zhoršení kvality života, a ktorej existencia musí byť v trestnom konaní dokázaná. Dlhodobosťou máme na mysli najmenej 10 pokusov o opakované a sústavné nežiaduce správanie počas 4 týždňov. Treba však zdôrazniť, že dlhodobosť sa posudzuje osobitne pre každý prípad vzhľadom na to, že platí úmernosť, čím vyššia je intenzita útokov, tým kratšia doba stačí na naplnenie tohto znaku. Páchateľ je vymedzený ako všeobecný subjekt s potrebou existencie úmyselného zavinenia pre naplnenie subjektívnej stránky trestného činu.

Zaujímavosťou pri tomto trestnom čine je, že ho možno označiť za určitý nový fenomén, ktorého úprava pomerne dlho absentovala nielen v našom právnom poriadku, ale aj v právnych poriadkoch členských krajín Európskej únie a dodnes ešte v niektorých absentuje.⁹ Potreba kriminalizácie takéhoto konania aj v jednotlivých právnych poriadkoch vyvstala najmä z narastajúceho počtu obťažovania žien svojimi bývalými partnermi, ktoré hraničili nielen s prenasledovaním ako takým, ale aj vyhrázaním sa, či ublížením na zdraví.¹⁰ Za zlomový moment v súvislosti s kvalifikáciou daného konania do podoby trestného činu možno do veľkej miery považovať rok 2011. Práve tento rok po spolupráci zákonodarcov v mene medzinárodnej organizácie Rady Európy priniesol Dohovor o predchádzaní násilliu na ženách a domácemu násilliu a o boji proti nemu známy pod prívlastkom Istanbulský, ktorý sa stal prelomový vo vzťahu k zúženiu právnych nedostatkov Európskeho ochranného príkazu v súvislosti s trestným činom stalkingu. V nadväznosti na príkaz sa nám môže vtíkať určitá absurdnosť, ktorá vyvstáva zo situácie, že ak právna úprava stalkingu absentuje v právnych poriadkoch členských štátov Európskej únie, ako môže EOP spĺňať dostatočnú právnu účelnosť a zabezpečiť ochranu obetiam takýchto trestných činov, ak nebude splnená podmienka obojstrannej trestnosti pre jeho následné uznanie? Je to možno netradičné, no práve Istanbulský dohovor nepriamo podporil aplikáciu, ale najmä uznanie Európskeho ochranného príkazu v členských krajinách prostredníctvom článku 34¹¹, ktorý ustanovuje zavedenie trestného činu nebezpečného prenasledovania do právnych poriadkov štátov, ktoré tento dohovor ratifikujú, a medzi ktorými sú aj členské štáty EÚ a to tak rapidne, že z pôvodných 13 členských štátov EÚ¹², ktorých právna úprava

trestného činu nebezpečného prenasledovania už existovala pred vznikom samotného dohovoru, narástol tento počet na 25 členských štátov EÚ z pôvodných 28 (vrátane bývalého člena Veľkej Británie)¹³ po tom, ako ho ratifikovali. Ťažko povedať, či jedným z pôvodným záujmov zákonodarcov bola aj takáto nepriama podpora uplatnenia EOP zakotvením požiadavky na kriminalizáciu konania, označovaného ako nebezpečné prenasledovanie vzhľadom na to, že sa jedná o Radu Európy, ktorá pôsobí ako medzivládna organizácia nezávisle od Európskej únie, no pravdou je, že mu dosť napomohla. Možno teda podotknúť, že postavenie, ktoré v tejto otázke Istanbulský dohovor zohráva, je kľúčové a predstavuje jedno zo základných predpokladov cezhraničnej ochrany obetí trestného činu nebezpečného prenasledovania.

Záver

V tomto článku prinášame čitateľom ucelený obraz o jednom zo spôsobov ochrany poškodených na úrovni Európskej únie a to Európsky ochranný príkaz. Hlavnou úlohou článku je poukázať na jeho uplatnenie v spojení s trestným činom nebezpečného prenasledovania a jeho následným posilnením novodobým nástrojom a to Dohovorom o predchádzaní násilliu na ženách a domácemu násilliu a o boji proti nemu pomocou takzvaného Istanbulského dohovoru. Na druhej strane tiež kladie dôraz na právne nedostatky jeho uplatnenia spolu v kontexte novodobého trestného činu stalkingu.

Použitá literatúra:

1. Ivan Šimovček a kol. Trestné právo procesné. 3. prepracované. a doplnené vydanie. Plzeň. Aleš Čenek, s.r.o. 2019 417 s. ISBN 978-80-7380-768-9
2. Darina Mašlanyová a kol. Trestné právo hmotné. 3. aktualizované a doplnené vydanie. Plzeň. Aleš Čenek, s.r.o. 2019. 642 s. ISBN 978-80-7380-772-6.
3. Dr Elisabet Cerrato, and col. European Protection Order Directive 2011/99/EU, Brussels © European Union, 2017, 65 s. ISBN: 978-92-846-1661-9, Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU\(2017\)603272_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU(2017)603272_EN.pdf)
4. KLIMEK, L. Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law. Cham: Springer, 2017, 742 strán, ISBN 978-3-319-44375-1 Dostupné na: https://books.google.sk/books?id=SY6xDQAAQBAJ&pg=PA485&lpg=PA485&dq=european+protection+order+online&source=bl&ots=FC17_rCE3I&sig=ACFu3UoKeqVO5W=-uz6uDIPjBtoAMUEGkeQ&hl=sk&sa=X&ved=2ahUKewiAyf__-d3oAhVOTRUIHXwbCEkQ6AEwEnoECAsQLA#v=onepage&q=european%20protection%20order%20online&f=false
5. Directive 2011/99/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the European protection order
6. Zmluva o fungovaní Európskej únie https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0021.01/DOC_3&format=PDF
7. Zákon č. 398/2015 Z. z. o európskom ochrannom príkaze v trestných veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov
8. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, Dostupné na: <https://rm.coe.int/168008482e>
9. https://www.researchgate.net/publication/319941389_New_Trends_in_the_Criminalization_of_Stalking_in_the_EU_Member_States

8 Darina Mašlanyová a kol. Trestné právo hmotné. 3. aktualizované a doplnené. Plzeň. Aleš Čenek, s.r.o. 2019. s. 505-507 ISBN 978-80-7380-772-6.

9 https://www.researchgate.net/publication/319941389_New_Trends_in_the_Criminalization_of_Stalking_in_the_EU_Member_States

10 Dr Elisabet Cerrato, and col. European Protection Order Directive 2011/99/EU, Brussels © European Union, 2017, s. 8. ISBN: 978-92-846-1661-9, Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU\(2017\)603272_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU(2017)603272_EN.pdf)

11 Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, Dostupné na: <https://rm.coe.int/168008482e>

12

13 Rakúsko, Belgicko, Chorvátsko, Česká republika, Fínsko, Nemecko,

Maďarsko, Taliansko, Írsko, Luxembursko, Holandsko, Poľsko, Slovensko

13 Trestný čin nebezpečného prenasledovania stále absentuje v právnom poriadku Bulharska, Litvy a Lotyšska

Vplyv rímskeho verejného práva na podobu súkromného práva (Kapitoly z rímskeho verejného práva – 5. časť)

Bc. Marek Prudovič,

študent druhého ročníka denného magisterského štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Úvod

Právo sa už od rímskych čias delí na súkromné a verejné, pričom prvý pohľad na toto rozdelenie priniesli práve Rimania, ktorí za verejné právo, teda *ius publicum*, považovali právo, ktoré: „...sa vzťahuje na úžitok rímskeho štátu,¹ lebo: „...sa týka verejného úžitku“² a za súkromné právo, teda *ius privatum*, považovali právo, ktoré sa vzťahuje: „...na záujem jednotlivcov.“³ Z pohľadu súčasnosti je relevantnejšie rímske súkromné právo, nakoľko práve to položilo základy európskeho súkromného práva, to ale neznamená, že skúmanie rímskeho verejného práva nemá žiadny význam, nakoľko aj to, aj keď v menšej miere, ovplyvnilo historický vývoj ústavných systémov štátov patriacich do kontinentálneho právneho systému. Zaujímavým sa ale môže javiť skúmanie prienikov rímskeho verejného a súkromného práva, nakoľko tieto prieniky mali rôznorodé podoby a v niektorých prípadoch významne zasahovali do vývoja oboch právnych odvetví.

Nakoľko ide o pomerne rozsiahlu tému, rozhodli sme sa v tomto článku zamerať len na jeden jej aspekt, a sice na to, ako rímske verejné právo vplývalo na podobu súkromného práva, a to prostredníctvom jednotlivých zložiek rímskeho ústavného systému, teda magistrátov, senátu a ľudových zhromaždení. Zameriame sa prevažne na normotvornú činnosť týchto orgánov a budeme skúmať akým spôsobom a s akým prínosom tieto normy formovali rímske súkromné právo, ktoré si aj napriek tejto normotvornej činnosti zachovalo formu prevažne nepísaného obyčajového práva.

Právny pozitivizmus a iusnaturalizmus

V rámci skúmania tejto problematiky sa pokúsime načrtnúť aj ďalší zaujímavý faktor, ktorým je vzťah právneho pozitivizmu a iusnaturalizmu,⁴ respektíve sa pokúsime na príklade rímskeho verejného a súkromného práva poukázať na pozitívny efekt symbiózy týchto dvoch zdanlivo protichodných právo-teoretických prístupov.

Právny pozitivizmus je zložitý filozoficko-právny smer, ktorý by sme zjednodušene mohli chápať tak, že do popredia stavia formálne písané právo, ktoré vníma ako dané, teda ho nehodnotí a separuje ho od kontextu iných normatívnych systémov, ako napríklad od morálky či etiky, pričom zároveň odmie-

ta subjektivismus v tvorbe či aplikácii práva a orientuje ho čisto racionálne.⁵ Možno konštatovať, že celý kontinentálny právny systém, vrátane slovenského práva, má výrazný pozitívno-právny charakter.

Iusnaturalizmus zjednodušene stavia do popredia prirodzené právo ako právo nepísané a univerzálne, nezávislé od normotvorby a vychádzajúce zo spoločných hodnôt celého ľudstva, teda do určitej miery subjektívne a závislé od iných normatívnych systémov, pričom jeho najčastejšou formou je právna obyčaj.⁶ V kontinentálnom systéme sa aktuálne vyskytuje ako materiálny prameň práva, ktorý koriguje a ovplyvňuje pozitívne právo.

Možno konštatovať, že na rímske právo ako celok mal výrazný vplyv práve iusnaturalizmus, avšak z pohľadu modernej teórie práva v ňom možno nájsť aj prvky právneho pozitivizmu, a to najmä v oblasti verejného práva, ale i v súkromnom práve tam, kde jeho podobu ovplyvňovali orgány verejného práva. Dalo by sa teda konštatovať, že aj v rímskom práve možno pozorovať symbiózu právneho pozitivizmu a iusnaturalizmu, a to v presne opačnom smere ako v súčasnosti, a sice v tom, že prevažujúce prirodzené právo bolo normotvorbou orgánov verejného práva korigované a dopĺňané pozitívnym právom.⁷ Niektoré z inštitútov rímskeho súkromného práva, ktoré pretrvali až do súčasnosti, sú práve výsledkom takýchto „pozitívno-právnych zásahov.“

Pramene práva a právna obyčaj

Ak sa zameriame na obdobie rímskej republiky, respektíve v rímsko-právnom vývoji najmä na najvyspelejšie predklasické a klasické obdobie, trvajúce od roku 264 pr. n. l. až do roku 250 n. l., môžeme konštatovať, že medzi pramene práva patrili najmä právna obyčaj,⁸ zákony a plebiscity,⁹ senátne uznesenia,¹⁰ edikty magistrátov,¹¹ najmä prétorov a samotná právna veda.¹² Závaznosť mnohých z nich pritom vychádzala z normotvornej právomoci orgánov verejného práva, a preto môžeme, v istom zmysle, tvrdiť, že sú prejavom vplyvu verejného práva na súkromné právo. Z hľadiska právo-filozofických prístupov môžeme uviesť, že nepísané pramene práva sú skôr prejavom prirodzeného práva, aj keď s určitými aspektmi pozitívneho práva,¹³ zatiaľ čo písané pramene práva sú skôr preja-

* Článok recenzoval doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD. et Ph.D., ktorý pôsobí na Katedre dejín práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Za redakčnú radu *Corpus Delicti* recenzný posudok vypracovala Bc. Kristína Mikulová.

1 ULPIANUS, D. *Institutiones*. In: BLAHO, P. – VAŇKOVÁ, J. *Corpus Iuris Civilis Digesta*. Tomus I. Bratislava: EUROKÓDEX, 2008, s. 53

2 Tamže, s. 53.

3 Tamže, s. 53.

4 V tomto kontexte považujeme za potrebné upozorniť na to, že oba prístupy tak, ako ich chápeme dnes, sú vecou modernej právnej teórie. Rímske právo ich v dnešnej podobe nepoznalo, nerozlišovalo a dokonca sa v ňom nenachádzali ani vo svojej čistej forme (v čistej podobe ich je ale možné nájsť len zriedkavo aj v súčasnosti). Napriek tomu je možné už v rímskom práve nájsť inštitúty, ktoré majú skôr pozitívno-právne črty, ako aj inštitúty, ktoré majú skôr prirodzenoprávny charakter.

5 HOLLÄNDER, P. *Filosofie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 21 – 24.

6 Tamže, s. 24 – 27.

7 Je potrebné podotknúť, že pozitívne právo v rímskom práve sledovalo prirodzeno-právny cieľ, dosiahnuť spravodlivé a rozumné usporiadanie tam, kde tento stav nebolo možné dosiahnuť právnou obyčajou.

8 Lat. = *consuetudo*.

9 Lat. = *leges et plebiscita*.

10 Lat. = *senatus consulta*.

11 Lat. = *edicta magistratum*.

12 Lat. = *iurisprudentia*.

13 Treba podotknúť, že rímski autori prísne rozlišovali prirodzené a civilné (súkromné) právo, avšak v dobe, v ktorej ešte neexistovala koncepcia pozitívneho práva. Zastávame názor, že v rámci modernej právnej vedy, kedy prirodzené právo už nie je možné zjednodušiť len na chápanie, že ide o právo „spoločné všetkým živočíchom“ vrátane zvierat, ako to bolo u Rimanov, ale je ho potrebné

vom pozitívneho práva, aj keď značne ovplyvneného podstatou a zmyslom prirodzeného práva.¹⁴

Ako prvý prameň práva, ktorý bol zároveň aj najrozšírenejším, sme spomenuli právnu obyčaj, ktorou sa ale budeme zaoberať len vo veľmi obmedzenom rozsahu, nakoľko vplyv verejného práva, ako aj pozitívno-právny faktor, sú v nej prítomné len vo veľmi malej miere. Právnu obyčaj Rimania definovali ako právo: „...*schválené jeho používaním*,“¹⁵ ide teda o dlhodobú obyčaj, ktorú: „...*vytvárajú tí, čo ju súhlasne používajú*.“¹⁶ Z právno-teoretického hľadiska ide o dlhodobu uznávanú prax, ktorá v sebe spájala *usus longaevis*¹⁷ a *opinio necessitatis*.¹⁸ Z tejto definície je teda zrejmé, že na právnu obyčaj nevyplýva verejné právo, keďže sa tvorí oddelene od neho a zároveň patrí do okruhu prirodzeného práva, nakoľko možno predpokladať, že sleduje najmä spravodlivosť a odvíja sa od mimoprávnych normatívnych systémov danej spoločnosti.

Je potrebné však podotknúť, že aj právna obyčaj predpokladá určitú ingerenciu verejného práva, nakoľko ťažko si predstaviť *opinio necessitatis* bez jeho presadzovania, aplikácie či ochrany orgánmi verejného práva.¹⁹ Tento vzťah ale môžeme označiť aj ako následný, nakoľko právna obyčaj nevzniká ani sa neformuje rozhodnutím toho-ktorého orgánu, ale mimo neho a tento orgán ju len vo svojej praxi používa a tým aj potvrdzuje a zachováva.

Zákony, plebiscity a senátne uznesenia

Ďalšími z prameňov práva, ktoré formovali rímske súkromné právo do podoby, v akej ho poznáme dnes, boli zákony, plebiscity a senátne uznesenia. Tieto pramene boli výsledkom symbiózy a kolaborácie normotvorných orgánov rímskeho štátu, senátu a ľudových zhromaždení, pričom postup normotvorby a oprávnenie na vydávanie týchto prameňov upravovalo verejné právo a zároveň boli príklonom k pozitívnemu právu v dnešnom ponímaní.

Zákonom je to, čo: „...*rímsky národ na návrh senátorského magistráta, napríklad konzula, ustanovil*.“²⁰ Dialo sa tak prostredníctvom ľudových zhromaždení, nazývaných aj komície, ktoré boli demokratickou zložkou rímskej ústavy. Zákonodarnú činnosť vykonávali predovšetkým centuriátne komície, ktoré boli organizované a hlasovanie prebiehalo podľa majetkových tried, pričom triedy hlasovali postupne. Na prijatie rozhodnutia často stačilo hlasovanie prvej triedy, po reforme v období vrcholnej republiky bolo potrebné, aby hlasovali minimálne prvé dve triedy a časť tretej triedy.²¹ Otázky súkromného práva upravovali skôr plebiscity, predsa je však potrebné spomenúť aspoň jeden zákon prijatý centuriátnymi komíciami, a to *Lex Hortensia* z roku 287 pr. n. l., ktorá priznala plebiscitom rovnakú záväznosť ako zákonom, a tým v podstate umožni-

la prijatie niektorých významných plebiscitov v oblasti súkromného práva.²²

Plebiscitom je to, čo: „...*plebs*²³ *na návrh plebejského magistráta, napríklad ľudového tribúna, ustanovil*.“²⁴ Dialo sa tak prostredníctvom špeciálneho ľudového zhromaždenia nazývaného *consilium plebis*, v ktorom hlasovali len plebejci, pričom ich organizácia a hlasovanie v nich prebiehalo podľa okresov.²⁵ Plebiscity sa týkali zväčša verejného práva a boli zamerané na ochranu plebejcov, no prijaté boli aj niektoré významné plebiscity týkajúce sa súkromného práva, a to najmä *Lex Aquilia*, pravdepodobne z roku 286 pr. n. l., týkajúca sa náhrady škody spočívajúcej v poškodení cudzej veci,²⁶ či *Lex Atinia* z roku 197 pr. n. l. týkajúca sa dobromyseľnosti držby vo vzťahu k vydržaniu.²⁷

Určitú normotvornú právomoc mal aj senát, ktorý vydával senátne uznesenia. Tie sa však týkali prevažne verejného práva. Význam senátu, z pohľadu našej témy, môžeme vidieť skôr v jeho oprávnení schvaľovať zákony a plebiscity, ktoré sa až následne môžu predložiť príslušným zhromaždeniam, aby o nich hlasovali a rozhodli.²⁸ Napriek tomu ale senát vydával uznesenia aj v oblasti súkromného práva, pričom ako príklad môžeme uviesť *Senatus consultum Macedonianum* týkajúce sa poskytovania pôžičiek.²⁹

Môžeme teda konštatovať, že rímske právo súkromné bolo do určitej miery ovplyvnené aj právom verejným, a to normotvornou právomocou orgánov verejného práva, z ktorého najvýznamnejšie postavenie mali plebiscity, ktoré formovali aj tie inštitúty rímskeho práva, ktoré v takmer nezmenenej podobe pretrvali dodnes. Zároveň sú tieto pramene práva dobrým príkladom toho, ako Rimania dosahovali ciele prirodzeného práva prostredníctvom jeho korekcie právom pozitívnym.

Edikty magistrátov a cisárske konštitúcie

Ďalším z prameňov práva, ktoré sú významné pre našu tému, sú edikty magistrátov, ktoré sú tiež v podstate prejavom pozitívneho práva. Tvorili však úplne samostatný systém úradníckeho, respektíve honorárneho práva, ktoré vhodne dopĺňalo starobylé a prísne formálne civilné právo, pričom sa ním ale zároveň dosahovali ciele prirodzeného práva.

Edikty, ktoré vydávali v období republiky pretori, predstavovali jediný spôsob, ako sa bolo možné domôcť práva v rímskom štáte. Každý pretor vydával edikt na začiatku svojho úradu, a to úplne slobodne a bez akéhokoľvek obmedzenia, aj keď bolo zvykom, že z veľkej časti len prebral predchádzajúci edikt, ktorý upravil či doplnil. Stal sa tak v podstate tvorcom práva, ktorý mohol najmä dopĺňať či modernizovať civilné právo, ale uvedením v edikte aj potvrdzovať právnu obyčaj. Samozrejme, svojou súdnou právomocou zas pretor poskytoval ochranu subjektívnym súkromným právam, avšak v tomto prí-

ponímať širšie v zmysle definície z druhej časti článku. Z tohto hľadiska aj rímske obyčajové právo patrí skôr do prirodzeného, a nie pozitívneho práva, nakoľko podstata a zmysel tohto práva, aj keď nie vždy forma, vychádza z prirodzenoprávnej teórie.

14 BLAHO, P. *Justiniánske inštitúcie*. Bratislava: IURA EDITION, 2000, s. 40 – 42.

15 Tamže, s. 42.

16 Tamže, s. 42.

17 Z lat., princíp, podľa ktorého musela byť právna obyčaj dlhodobu zachovávaná (od nepamäti). Bol jednou z dvoch podmienok, ktoré museli byť splnené, aby mohlo ísť o právnu obyčaj.

18 Z lat., princíp, podľa ktorého musela byť spoločnosť presvedčená, že obyčaj je právne záväzná. Bol druhou z podmienok, ktoré museli byť splnené, aby mohlo ísť o právnu obyčaj.

19 Ide však o pomerne zložitú problematiku procesného práva, ktorou sa budeme zaoberať samostatne Tamže, s. 40. e v niektorom z ďalších článkov.

20 Tamže, s. 40.

21 KRÁL, J. *Státní zřízení římské*. Praha: Jednota českých filologů, 1921, s. 265 – 289.

22 LINTOTT, A. *The Constitution of the Roman Republic*. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 38.

23 Plebsom, respektíve plebejcami, sa myslí skupina rímskych občanov s nižším spoločenským postavením. Íšlo v podstate o všetkých rímskych občanov s výnimkou patricijov a senátorov.

24 BLAHO, P. *Justiniánske inštitúcie*. Bratislava: IURA EDITION, 2000, s. 40 – 41.

25 ABBOTT, F. F. *A History and Description of Roman Political Institutions* [online]. Boston: Ginn & Company, 1901, s. 251.

26 BLAHO, P. – VAŇKOVÁ, J. *Corpus Iuris Civilis Digesta. Tomus I*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2008, s. 177.

27 BLAHO, P. *Justiniánske inštitúcie*. Bratislava: IURA EDITION, 2000, s. 90 – 91.

28 BLEICKEN, J. *Die Verfassung der Römischen Republik*. Stuttgart: UTB, 2008, s. 90 – 93.

29 Blížšie pozri: ZIMMERMANN, R. *The Law of Obligations: Roman Foundation of the Civilian Tradition*. Oxford: Oxford University Press, 1996, s. 177 – 181.

pade ide o otázky procesné, ktorým sa venovať nebudeme.³⁰

Z pohľadu súkromného práva prétorské edikty do rímskeho práva priniesli mnohé inštitúty, ktoré používame aj v súčasnosti, pričom najväčší vplyv možno badať vo vecnom a záväzkovom práve. Z vecného práva možno spomenúť *Actio Publiciana* týkajúcu sa vydržania, ako aj jeho plynutia a ochrany dobromyseľnej držby.³¹ V záväzkovom práve to bol práve prátor, kto umožnil splnenie dlhu dohodou o odpustení dlhu či započítaním,³² ale práve vďaka prétorskej činnosti vznikla aj celá skupina nepomenovaných zmlúv, ktoré dovtedy neexistovali, no v súčasnosti sú používané veľmi často.³³

V neskoršom období, v cisárstve, boli prétorské edikty v oblasti normotvorby nahradené cisárskymi konštitúciami, ktoré mali rovnakú záväznosť ako zákony. Aj ich úlohou bolo dotvárať či korigovať a modernizovať obyčajové právo, a preto aj tie môžeme považovať za prejav pozitívneho práva. Konštitúcie boli vydávané výhradne rímskymi cisármi, a to prostredníctvom listov, preskúmaní súdnych rozhodnutí či ediktov.³⁴

Aj edikty magistrátov a neskôr cisárske konštitúcie boli prameňmi práva, ktoré boli vydávané na základe splnomocnenia verejným právom a procesom upraveným verejným právom. Zároveň ide opäť aj o prejav pozitívneho práva, ktorého účelom je dosiahnutie cieľov prirodzeného práva a dôkazom symbiózy týchto dvoch smerov. Spomedzi ostatných prameňov práva je to práve činnosť prátorov stelesnená ediktmi, ktoré po právnej obyčaji priniesli najviac rímskoprávných inštitútov používaných aj v súčasnosti.

Právna veda a *Corpus Iuris Civilis*

Posledným z prameňov práva, ktoré v článku spomenieme, je samotná právna veda, označovaná aj ako jurisprudencia. V súvislosti s týmto prameňom práva je potrebné podotknúť, že vyslovene záväzná, a to tiež až v období cisárstva, boli dobrozdania učeních právnikov, tvorcov práva, ktorí spočívali v tom, že od ich myšlienok a názorov sa súd nemohol odchyliť, pričom ich právnú záväznosť ustanovovala cisárska konštitúcia, teda akt verejného práva. Je ale potrebné upozorniť na tú skutočnosť, že dobrozdania právo netvorili, len ho aplikovali a interpretovali, a preto nie sú z hľadiska našej témy podstatné.³⁵ Okrem dobrozdaní však jurisprudencia fungovala ako klasická právna veda, ktorá najmä systematizovala a popisovala právo v nenormatívnej rovine.

Význam jurisprudencie pritom môžeme vidieť práve v jej nenormatívnej stránke, teda v systematizovaní a určitom abstrahovaní rímskeho práva. Treba podotknúť, že v čase najväčšieho rozkvetu právnej vedy, táto fungovala mimo rámca verejného, ale aj súkromného práva, rovnako ako v súčasnosti. V tomto období sa napríklad ustálili princípy súkromného práva, ktorými sa riadime dodnes, ako napríklad princíp individuálnej autonómie či princíp právnej rovnosti.³⁶ Zároveň aj

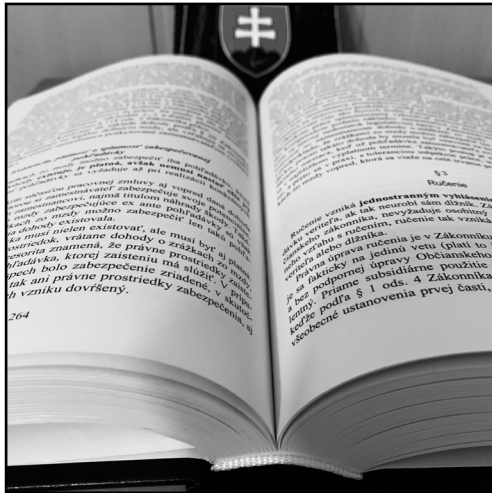
systematiku občianskeho práva vo všeobecnosti načrtli práve Rimania, napríklad v rámci Gaiových inštitúcií, kde sa táto oblasť delí na osoby, veci a žaloby, čo v podstate čiastočne zodpovedá súčasnému deleniu občianskeho práva na osobné, vecné a záväzkové.³⁷ Napokon aj delenie záväzkového práva tak, ako ho poznáme v súčasnosti, pochádza od Gaia a Justiniana.³⁸

K vzťahu právnej vedy a verejného práva treba poznamenať, že aj keď právna veda fungovala mimo rámca verejného práva, ich vzťah sa prejavil neskôr, počas vlády cisára Justiniana. Ten vytvoril na základe svojej právomoci ustanovenej verejným právom právnou zbierku *Corpus Iuris Civilis*, ktorá v sebe inkorporovala a uzákonila aj poznatky právnej vedy. Práve vznik tejto zbierky môžeme považovať za najvýznamnejší prejav vplyvu rímskeho práva verejného, keďže v jednom momente s právnou záväznosťou scelil rímske právo súkromné a jeho prameň, a zároveň toto právo zachoval pre ďalšie generácie. Práve vďaka tejto zbierke poznáme súkromné právo v dnešnej podobe, nakoľko to vznikalo jej štúdiom a skúmaním, bez ktorej by inak obyčajové, či značne roztrieštené písané rímske právo pravdepodobne zaniklo.³⁹

Môžeme tiež poznamenať, že práve vo vývoji právnej vedy možno azda najlepšie ilustrovať aj vzťah prirodzeného a pozitívneho práva. Rímske právo bolo nepochybne založené najmä na prirodzenoprávnej teórii, čo mu pravdepodobne umožnilo zachovať si aktuálnosť aj po dvoch tisícročiach. Na druhej strane však práve prísne zachovávanie prirodzeného práva v jeho čistej podobe bránilo naplneniu prirodzenoprávnych cieľov, čo Rimania vyvažovali pozitívnoprávnymi zásahmi. Záverom možno konštatovať, že úspech rímskeho práva je pravdepodobne aj výsledkom vhodnej symbiózy týchto dvoch prístupov.

Zhrnutie

V našom článku sme sa zamerali na vplyv rímskeho verejného práva na podobu súkromného práva, ako aj vzťahom právneho pozitivizmu a iusnaturalizmu v rímskom práve. Zistili sme, že mnohé inštitúty, ktoré poznáme a používame dodnes, neboli len výsledkom prirodzeného vývoja práva prostredníctvom právnej obyčaje, ale aj cieľavedomej korekcie tohto vývoja orgánmi verejného práva v podobe zákonov, plebiscitov či ediktov, bez ktorých by možno rímske právo nebolo až také vyspelé, aké je práve vďaka nim. Verejné právo tiež umožnilo zachovať rímske právo pre ďalší vývoj, a to prostredníctvom toho, že dalo možnosť vytvoriť právnú zbierku *Corpus Iuris Civilis*, ktorá toto právo zachytila v písomnej podobe a zároveň zachovala aj väčšinu poznatkov rímskej jurisprudencie. Vo vzťahu pozitívneho a prirodzeného práva sme zistili, že v rímskom práve boli v rôznej miere zastúpené oba prístupy, a práve správna miera ich zastúpenia a ich vzájomná koexistencia umožnila vytvoriť rímske právo v tak vyspelej podobe. Zistenie v oblasti vzťahu prirodzeného a pozitívneho práva ale možno zovšeobecniť aj prostredníctvom modifikácie tvrdenia, ktoré sa používa vo vzťahu kriminológie a trestného práva a ktoré by v našom pri-

30 SKŘEJPEK, M. et al. *Poodkryté tváre rímskeho práva*. Praha: Havlíček Brain Team, 2006, s. 110 – 113.

31 Bližšie pozri: REBRO, K. – BLAHO, P. *Rímske právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 302 – 305.

32 Bližšie pozri: Tamže, s. 369 – 370.

33 Bližšie pozri: Tamže, s. 407 – 408.

34 BLAHO, P. *Justinianske inštitúcie*. Bratislava: IURA EDITION, 2000, s. 41.

35 Tamže, s. 41 – 42.

36 Bližšie pozri napríklad: GAIUS. *Ad Edictum Provinciale*. In: SKŘEJPEK, M. *LEX et IUS: Zákony a právo antického Ríma*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018,

s. 273 alebo ULPIANUS, D. *Ad Sabinum*. In: SKŘEJPEK, M. *LEX et IUS: Zákony a právo antického Ríma*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 259.

37 GAIUS. *Institutiones*. In: KINCL, J. *Gaius: Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 40 – 315.

38 ZIMMERMANN, R. *The Law of Obligations: Roman Foundation of the Civilian Tradition*. Oxford: Oxford University Press, 1996, s. 18.

39 HATTENHAUER, H. *Evropské dějiny práva*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 433 – 437.

pade znelo asi takto:

„Pozitívne právo by bolo bez prirodzeného práva slepé a prirodzené právo bez pozitívneho práva bezbrehé.“

Zoznam bibliografických odkazov

- ABBOTT, F. F. A History and Description of Roman Political Institutions [online]. Boston: Ginn & Company, 1901. 437 s. [cit. 15. 4. 2020]. Dostupné na internete: <https://ia600309.us.archive.org/18/items/historydescriptiooabbouoft/history-descriptiooabbouoft.pdf>. ISBN neuvedené.
- BLAHO, P. Justiniánske inštitúcie. Bratislava: IURA EDITION, 2000. 439 s. ISBN 978-80-88715-80-6.
- BLAHO, P. – VAŇKOVÁ, J. Corpus Iuris Civilis Digesta. Tomus I. Bratislava: EUROKÓDEX, 2008. 528 s. ISBN 978-80-89363-07-0.
- BLEICKEN, J. Die Verfassung der Römischen Republik. 8. vyd. Stuttgart: UTB, 2008. 362 s. ISBN 978-3-8252-0460-0.
- HATTENHAUER, H. Evropské dějiny práva. Praha: C. H. Beck, 1998. 708 s. ISBN 978-80-7179-056-7.
- HOLLÄNDER, P. Filosofie práva. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk,

2012. 421 s. ISBN 978-80-7380-366-7.

- KINCL, J. Gaius: Učebnice práva ve čtyřech knihách. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 326 s. ISBN 978-80-7380-054-3.
- KRÁL, J. Státní zřízení římské. Praha: Jednota českých filologů, 1921. 304 s. ISBN neuvedené.
- LINTOTT, A. The Constitution of the Roman Republic. Oxford: Oxford University Press, 2003. 297 s. ISBN 978-0-19-926108-6.
- REBRO, K. – BLAHO, P. Rímske právo. 4. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2010. 522 s. ISBN 978-80-8078-352-5.
- SKŘEJPEK, M. et. al. Poodkryté tváre římského práva. Praha: Havlíček Brain Team, 2006. 198 s. ISBN 978-80-903609-3-9.
- SKŘEJPEK, M. LEX et IUS: Zákony a právo antického Říma. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. 319 s. ISBN 978-80-7380-686-6.
- ZIMMERMANN, R. The Law of Obligations: Roman Foundation of the Civilian Tradition. Oxford: Oxford University Press, 1996. 1241 s. ISBN 978-0-19-876426-7.

Ked' sa transpozícia nevydarí

Sabína Hut'ová a Adriana Slezáková,

študentky druhého ročníka denného bakalárskeho štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Úvod

Je 27. február 2020 a Súdny dvor rozhoduje o povinnosti Gréckej republiky zaplatiť paušálnu pokutu 3,5 milióna eur. Dôvodom je pomalá transpozícia práva Európskej únie.¹

Problematika transponovania pravidiel Európskej únie (ďalej len „EÚ“) členskými štátmi do vnútroštátnych právnych poriadkov vyviera už zo samotnej povahy únieového práva. Ide o samostatný právny systém, ktorý sa stal integrálnou súčasťou právnych systémov členských štátov a ktorý je pre ich súdy záväzný.² Do popredia vstupujú najmä otázky ohľadom smerníc. Keďže nie sú priamo aplikovateľné, vzniká potreba ich prevzatia do vnútroštátnych právnych poriadkov a to v určenej transpozíčnej lehote. Nie je pritom nezvyčajné, že členské štáty si tieto svoje povinnosti nie vždy plnia a nie vždy v stanovenej lehote. Aké sú dôvody? Čo potom?

Článok je úvodom a zhrnutím problematiky porušenia povinnosti členského štátu v dôsledku netransponovania smerníc. Opisujeme proces preberania smerníc a rozoberáme dôvody, ktoré môžu spôsobovať neprebratie smerníc.

¹Článok recenzoval doc. JUDr. Peter Varga, PhD., ktorý pôsobí na Katedre medzinárodného práva a európskeho práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

²Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Bc. Kristína Mikulová.

¹ Rozsudok Súdneho dvora (deviata komora) z 27. februára 2020 vo veci C-298/19 Európska komisia v. Grécka republika ECLI:EU:C:2020:133

² Rozsudok Súdneho dvora z 15. júla 1964 vo veci 6/64 Flaminio Costa v. E.N.E.L. ECLI:EU:C:1964:66

V dôsledku absencie odpovedí na otázky koexistencie národného práva a práva EÚ v zmluvách, Súdny dvor Európskej únie vyplnil tento priestor svojou judikatúrou. Ide najmä o princípy bezprostrednej použiteľnosti, priameho účinku, nepriameho účinku, prednosti práva EÚ a princíp zodpovednosti členského štátu za škodu, ktorá bola spôsobená jednotlivci za porušenie práva EÚ.

Dôraz kladieme na pomalú transpozíciu smerníc. Ide o porušenie práva Európskej únie, preto je možné iniciovať proti konkrétnemu členskému štátu konanie pred Súdny dvorom Európskej únie (ďalej len „SD EÚ“). Podľa Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) ide o konanie podľa článkov 258 a 259.

V spomínanom prípade ohľadom Gréckej republiky (ďalej len „Grécko“) sa problémovou stala smernica týkajúca sa ochrany životného prostredia³, keďže Grécko neprijalo potrebné opatrenie ňou uložené. Európska Komisia (ďalej len „Komisia“) preto iniciovala konanie podľa čl. 258 ZFEÚ a dané svojím rozsudkom potvrdil aj SD EÚ.

Ani v tomto štádiu sa však problém (ne)transponovanej smernice nemusí skončiť. Dotknutý členský štát je povinný prijať opatrenia, ktoré preňho vyplývajú z rozsudku SD EÚ. V druhej časti článku sa venujeme vykonateľnosti rozsudkov SD EÚ a to konkrétne konaniu podľa čl. 260 ZFEÚ, ktoré prichádza do úvahy v prípade ich nevykonania alebo nesprávneho, či oneskoreného vykonania.

V prípade Gréckej republiky Komisia o štyri roky po vynesení rozsudku zaznamenala, že požiadavky z neho vyplývajúce neboli stále splnené, a teda sa rozhodla iniciovať ďalšie konanie.

1 Život smernice

Smernice, ako súčasť sekundárneho práva EÚ, sú prijímané na úrovni jej inštitúcií prostredníctvom legislatívneho postupu. A keď už je smernica prijatá, do hry nám vstupujú členské štáty. Implementácia smerníc je jednou z

³ Smernica 91/676/EHS – Ochrana vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov, Ú. v. ES L 375/1, 31.12.1991

kardinálnych povinností členských štátov vzhľadom na autonómnosť práva EÚ. Vyplýva zo ZFEÚ, konkrétne je obsiahnutá v čl. 288 ZFEÚ, ktorý hovorí, že „smernica je záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom.“ Implementáciou rozumieme „dosiahnutie výsledku požadovaného prameňmi práva Európskej únie v aplikáčnej praxi vnútroštátnych orgánov členských štátov“⁴. Právna teória používa aj pojem transpozícia. Tou chápeme „proces prevzatia pravidiel vyplývajúcich z prameňa práva Európskej únie do vnútroštátneho práva členského štátu“⁵. Je to teda akási nutnosť zaradenia určitých práv a povinností obsiahnutých v smernici do vnútroštátneho právneho poriadku. Avšak táto má lehotu, nazývanú transpozíčná, ktorá je uvedená priamo v smernici. Ergo, členský štát musí smernicu transponovať v časovom úseku určenom touto lehotou. Neexistuje však jednotný výklad ohľadom týchto dvoch pojmov, autori sa v nich rôznia. Často sú považované za synonymá alebo je v nich badať len minimálny rozdiel. My sa v texte riadime vyššie uvedenými definíciami.

Každý členský štát má vlastný transpozíčný proces, respektíve vlastné formy a metódy. Je na každom z nich, akým spôsobom jeho orgány transponujú požiadavky práva EÚ. Majú v tomto ponechanú akási diskrečnú právomoc sprevádzanú princípom proporcionality, právnej istoty a ochranou legitímnych očakávaní.⁶ Proces implementácie práva EÚ na Slovensku je zakotvený Ústavou Slovenskej republiky v čl. 7 ods. 2 a vykonáva sa zákonmi alebo tzv. aproximačnými nariadeniami vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“).⁷ Smernica si musí prejsť legislatívnym procesom. Aproximačné nariadenia vlády predstavujú rýchlejšie a flexibilnejšie transponovanie smerníc, práve kvôli kratšiemu legislatívnemu procesu na úrovni vlády, oproti tomu v Národnej rade Slovenskej republiky.⁸ Konkrétne podrobnosti vydávania aproximačných nariadení upravuje zákon č. 19/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú podmienky vydávania aproximačných nariadení vlády.⁹ Po takejto formálnej transpozícii, potom nasleduje činnosť orgánov, ktoré sú povinné smernice aplikovať. Niektoré štáty však svoju povinnosť nie celkom splnia, tým pádom môže nastať jeden z viacerých problémov, a to neskorá alebo pomalá transpozícia.

1.1 Pomalá transpozícia

V prípade *Dillenkofer* Súdny dvor potvrdzuje, že neprijatie opatrenia na transponovanie smernice v stano-

venej lehote, predstavuje *per se* vážne porušenie komunitárneho práva (dnes práva EÚ).¹⁰ Smernicu treba transponovať správne, čo do výsledku a v danom termíne. „Komisia a Súd [SD EÚ] berú tento záväzok veľmi vážne, kvôli možným nepriaznivým účinkom oneskorenia: neskorá transpozícia ohrozuje jednotu uplatňovania Komunitárneho práva a implikuje pokračujúcu existenciu diskriminačných praktík.“¹¹ Ale aj napriek tomu členské štáty vedú boj s transpozíčnými lehotami.

Pomalú transpozíciu v zásade vedia spôsobovať dva varianty okolností. Prvým je neochota členského štátu alebo lepšie povedané stratégia a národné preferencie (v súvislosti s ekonomickými činiteľmi), druhým sú administratívne obmedzenia alebo právna zložitosť.¹² V každom členskom štáte to je iné, každopádne súvis nastáva aj s potrebou prejedania transpozície smernice zdĺhavým procesom.

Pozrime sa najprv na administratívne obmedzenia alebo skôr problémy. Niektoré prípady ukazujú, že aj keď nevyhnutné opatrenia nie sú príliš náročné a vláda je ochotná smernicu transponovať, stále môže nastať omeškanie. V mnohých prípadoch je to práve kvôli administratívnym nedostatkom.¹³ Faktory spomaľujúce transpozíciu sa líšia od štátu k štátu. Záleží na tom, ako je v danej krajine postavený legislatívny proces, aj ako je na transponovanie pripravená/vybavená správa danej krajiny. Transpozícia sa nevyhnutne spomaľuje, ak musí prejsť veľkým počtom krokov.

Závažnejším problémom je však neochota štátov transponovať. Pri preberaní práva EÚ treba pozerať aj na politickú situáciu krajín a aký zásah predmetná smernica spôsobuje do vnútroštátneho poriadku. Oddiaľovanie transpozície sa tak môže stať aj nástrojom opozície proti danej smernici, aj „Bruselu“ ako celok. Toto bol napríklad prípad transponovania smernice o niektorých aspektoch organizácie pracovného času vo Veľkej Británii.¹⁴ Samozrejme, existujú aj iné dôvody ovplyvňujúce dĺžku procesu preberania smerníc. Ide ale o problém, ktorý sa treba snažiť čo najviac eliminovať. Oneskorenia v transpozícii sú totižto nežiaducim prvkom pre EÚ. V istom zmysle „podkopávajú“ jej supranacionálny charakter, ale rovnako aj vytvárajú pokles účinnosti voči všetkým členským štátom, pretože optimálny cieľ politiky sa nedá realizovať a bremeno nie je rovnomerne rozdelené.¹⁵

1.2 Konanie podľa čl. 258 a 259 ZFEÚ

V súvislosti s pomalou transpozíciou smernice sa členský štát musí zodpovedať. Povinnosti jemu vyplývajúce zo zmlúv sú záväzné. Preto ZFEÚ obsahuje aj mechanizmy odstrašujúce voči takémuto neplneniu povinností. Hovoríme o negatívnom konaní členského štátu. Hrozia mu za to totiž žaloby na SD EÚ. Ale poďme pekne od začiatku.

Jedným z dvojice článkov, ktoré na tomto mieste spomenieme, je čl. 258 ZFEÚ. Tento uvádza „Ak sa Komi-

4 KOŠIČIAROVÁ, S. 2014. *Správne právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. ISBN 978-80-7380-684-2. s. 375

5 *Ibidem* s. 375

6 KLAMERT, M. 2014. *The Principle of Loyalty in EU Law*. Oxford: Oxford University Press. 2014. ISBN 978-0-19-968312-3. s. 127

7 čl. 120 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky „Ak tak ustanoví zákon, vláda je oprávnená vydávať nariadenia aj na vykonanie Európskej dohody o pridružení uzatvorenej medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a Slovenskou republikou na strane druhej a na vykonanie medzinárodných zmlúv podľa čl. 7 ods. 2.“

8 KROŠLÁK, D. a kol. 2016. *Ústavné právo*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer. 2016. ISBN 978-80-8168-511-8 s. 549.

Aj keď treba poznamenať, že veľkým negatívom je, že takto vzniká zasahovanie výkonnej zložky moci do tej zákonodarnej. Ide o výnimku, kedy môže vláda ukladať a zaväzovať k povinnostiam.

9 Ten vymedzuje oblasti, v ktorých je vláda oprávnená dané nariadenia vydávať, ale aj negatívne vypočítava, čo aproximačným nariadením upraviť nemožno. Konkrétne medzi základných práv a slobôd, štátny rozpočet a ďalšie veci, ktoré podľa Ústavy Slovenskej republiky upravujú alebo majú upraviť zákony a nemožno ich vydať ani vtedy, ak by sa ich prijatím mal vytvoriť nový štátny orgán. § 2 zákona č. 19/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú podmienky vydávania aproximačných nariadení vlády.

10 Rozsudok Súdneho dvora z 8. októbra 1996 vo veci C-178/94 *Dillenkofer a i. v. Bundesrepublik Deutschland* ECLI:EU:C:1996:375

11 KÖNIG, T., LUETGERT, B. 2009. *Troubles with Transposition? Explaining Trends in Member-State Notification and the Delayed Transposition of EU Directives* In *British Journal of Political Science*. Vol. 39, no. 1, 2009, s. 164

12 *Ibidem* s. 165

13 FALKNER, G. a kol. 2004. *Non-Compliance with EU Directives in the Member States: Opposition through the Backdoor? In West European Politics*. Vol. 27, no. 3, 2004, s. 459

14 Smernica Rady (93/104/ES) z 23. novembra 1993 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času. Pozri FALKNER, G. a kol. 2004. *Non-Compliance with EU Directives in the Member States: Opposition through the Backdoor? In West European Politics*. Vol. 27, no. 3, 2004, s. 456

15 KÖNIG, T., LUETGERT, B. 2009. *Troubles with Transposition? Explaining Trends in Member-State Notification and the Delayed Transposition of EU Directives* In *British Journal of Political Science*. Vol. 39, no. 1, 2009, s. 165

sia domnieva, že si členský štát nespĺnil povinnosť, ktorá pre neho vyplýva zo zmlúv, vydá odôvodnené stanovisko po tom, čo umožní tomuto štátu predložiť pripomienky. Ak daný štát nevyhoví stanovisku v lehote určenej Komisiou, Komisia môže vec predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie.“ V tomto prípade je Komisia tým „druhým psom“.

Práve ona dohliada na členské štáty, či si plnia svoje povinnosti. Dikcia tohto ustanovenia explicitne dáva Komisii právo predloženia veci SD EÚ, nie však povinnosť.¹⁶

Avšak nemusí to byť iba Komisia, komu záleží na plnení zmlúv. Iný členský štát môže podať podnet na Komisiu, že ten a ten štát nerobí, čo sa od neho očakáva. Čl. 259 ZFEÚ nám to jasne ustanovuje: „Ak sa členský štát domnieva, že iný členský štát nespĺnil povinnosť, ktorá vyplýva zo zmlúv, môže predložiť vec Súdnemu dvoru Európskej únie. Skôr než členský štát podá žalobu proti inému členskému štátu pre domnelé neplnenie povinnosti, ktorá vyplýva zo zmlúv, predloží vec Komisii.“ Nenecháme však údajne porušujúci štát len tak. Dáme mu ako v predošlom článku možnosť brániť sa. Komisia mu pošle výzvu s požiadavkou ďalších informácií a on jej musí poslať odpoveď. Ale pozor, musí to byť v stanovenej lehote, zvyčajne do dvoch mesiacov. Komisia na jej základe môže vydať odôvodnené stanovisko¹⁷ alebo uzavrieť prípad.¹⁸

Ak nastane prvá možnosť, tak Komisia teda „vydá odôvodnené stanovisko po tom, čo umožní príslušným štátom, aby si vzájomne predložili ústne aj písomné pripomienky v rámci kontradiktórneho konania. Ak Komisia nevydá toto stanovisko do troch mesiacov odo dňa, keď jej bola vec predložená, môže sa vec podať na Súdny dvor Európskej únie aj bez stanoviska Komisie.“¹⁹

Dobre, zhrňme si to. Ak teda porušujúci členský štát nevyhoví odôvodnenému stanovisku Komisie alebo Komisia toto stanovisko ani nevydá podľa čl. 259 ZFEÚ, tak nasleduje možnosť postúpenia prípadu SD EÚ. V prvom prípade toto môže urobiť samotná Komisia a v druhom iný členský štát. Ide o určovací žalobu, teda SD EÚ konštatuje, či došlo alebo nedošlo k porušeniu práva EÚ.

2 Vykonateľnosť rozsudkov SD EÚ

Už zásada lojálnej spolupráce, podľa ktorej sa „Únia a členské štáty vzájomne rešpektujú a vzájomne si pomáhajú pri vykonávaní úloh, ktoré vyplývajú zo zmlúv“²⁰,

predznačuje, že rozsudky SD EÚ tu nebudú len tak.

Vykonateľnosť rozsudkov explicitne spomína čl. 280 ZFEÚ²¹, pričom odkazuje na čl. 299 ZFEÚ.²² Neposkytuje však samotnú definíciu pojmu, na to sa musíme obrátiť na právne poriadky členských štátov. V zmysle slovenského Civilného sporového poriadku môže vykonateľnosť definovať ako „vlastnosť súdneho rozhodnutia ukladajúceho povinnosť plniť, ktorá spočíva v možnosti jeho priamej a bezprostrednej vynútitel'nosti zákonnými prostriedkami.“²³

Vo všeobecnosti nie sú medzinárodné sudy priamo zahrnuté v procese vykonávanie rozsudkov a to z dôvodu štátnej suverenity, ktorú si štáty takýmto spôsobom chránia.²⁴ Čo sa týka samotného výkonu rozhodnutí SD EÚ,

realizujú sa na národnej úrovni a riadia sa predpismi občianskeho práva procesného dotknutého štátu; zastaviť výkon rozhodnutí možné je, ale iba rozhodnutím SD EÚ.²⁵

2.1 Konanie podľa čl. 260 ZFEÚ

Dostali sme sa teda do štádia, kedy SD EÚ rozhodol o porušení práva EÚ v dôsledku pomalej transpozície smernice (alebo nestransponovania celkovo) – *first infringement procedure*. Ako však ďalej, keď aj tak odmieta vyhovieť rozsudku?

Podľa čl. 260 ods. 1 ZFEÚ „Ak Súdny dvor Európskej únie zistí, že členský štát nespĺnil povinnosť, ktorá vyplýva zo zmlúv, tento štát je povinný urobiť potrebné opatrenia, aby vyhovel rozsudku Súdného dvora Európskej únie.“ Inými slovami, zakotvuje povinnosť člen-

ských štátov vykonať rozsudky SD EÚ. Podstatné však ďalej je aj to, že v ods. 2 je upravený mechanizmus, ktorý sa uplatní v prípade, že členský štát nevyhoví rozsudku – neprijal potrebné opatrenia – alebo ho vykonal nesprávne, či oneskorene. Ide o tzv. *second infringement procedure*.

Toto konanie o porušení prvýkrát pozmenila Maastrichtská zmluva, ktorá oprávnila Komisiu požadovať od SD EÚ udelenie paušálnej pokuty a penále štátom, ktoré nevyhoveli rozhodnutiu podľa čl. 258. Ďalšiu a podstatnejšiu modifikáciu potom priniesla Lisabonská zmluva. V konaní podľa čl. 260 odtiaľto nie je povinné odôvodnené stanovisko

21 „Rozsudky Súdného dvora Európskej únie sú vykonateľné za podmienok stanovených v článku 299.“

22 „Právne akty Rady, Komisie alebo Európskej centrálnej banky, ktoré ukladajú peňažný záväzok osobám iným než sú štáty, sú vykonateľné.“

Výkon rozhodnutia sa riadi predpismi občianskeho práva procesného štátu, na výsostnom území ktorého sa vykonáva. Doložku vykonateľnosti pripojí k rozhodnutiu len formálnym overením pravosti titulu vnútroštátny orgán, ktorého tým poverí vláda príslušného členského štátu a vyrozumie o tom Komisiu a Súdny dvor Európskej únie.

Ak sú na žiadosť oprávnenej strany splnené tieto formálne náležitosti, strana môže o výkon rozhodnutia v súlade s vnútroštátnym právom požiadať priamo príslušný orgán.

Výkon rozhodnutia možno zastaviť len rozhodnutím Súdného dvora Európskej únie. Stažnosti na protiprávny spôsob výkonu rozhodnutia však podliehajú právomoci vnútroštátnych súdov príslušnej krajiny.“

23 §232 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok

24 DINU, G., DINU, D. 2011. *Enforcement of European Court of Justice Judicial Decision*. [online] In 6th Edition of the International Conference European Integration - Realities and Perspectives. 2011.s. 40-44. [cit. 02.04.2020] Dostupné na internete: <<http://proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/view/722>> s. 40

25 čl. 299 ZFEÚ

16 ANDERSEN, S. 2012. *The Enforcement of EU Law: The Role of the European Commission*. 1. vyd. Oxford: Oxford University Press. 2012. ISBN 978-0-19-964544-2.

17 Odôvodnené stanovisko je „formálna žiadosť na splnenie povinností vyplývajúcich z práva Únie, ktorá obsahuje výzvu dotknutej krajine EÚ, aby informovala o opatreniach prijatých na účely splnenia povinnosti v stanovenej lehote, ktorá je zvyčajne dva mesiace“ Úrad pre publikáciu. 2016. *Porušenie práva Únie*. [cit. 02.04.2020] Dostupné na internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/LSU/?uri=CELEX:12016E260>>

18 Úrad pre publikáciu. 2016. *Porušenie práva Únie*. [cit. 02.04.2020] Dostupné na internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/LSU/?uri=CELEX:12016E260>>

19 čl. 259 ZFEÚ

20 čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii

Komisie, čo je rozdiel oproti konaniu podľa čl. 258. Cieľom Lisabonskej zmluvy bolo zefektívnenie fungovania EÚ a v súlade s tým môže odvtedy Komisia rýchlejšie využívať sankcie proti členským štátom, ktoré nedodržia predpisy práva EÚ.²⁶

Preto „Ak sa Komisia domnieva, že dotknutý členský štát neprijal potrebné opatrenia, aby vyhovel rozsudku Súdneho dvora Európskej únie, môže predložiť vec Súdnemu dvoru Európskej únie.“ Pred tým však musí umožniť tomuto štátu vyjadriť sa. Komisia zároveň aj navrhuje „výšku paušálnej pokuty alebo penále, ktoré má dotknutý členský štát zaplatiť a ktoré pokladá v daných podmienkach za primerané.“ Paušálna pokuta a penále teda predstavujú sankcie, ktoré môže uložiť SD EÚ dotknutému štátu za nesplnenie rozsudku.²⁷

V prípade Komisia proti Francúzskej republike Súdny dvor povedal, že „uplatnenie jedného alebo druhého z týchto dvoch opatrení [paušálna pokuta, penále] závisí od spôsobilosti každého z nich dosiahnuť sledovaný cieľ v závislosti od okolností daného prípadu.“²⁸ Zatiaľ čo penále majú donucujúci účel, paušálna pokuta sleduje účel odstrašujúci. Z dôvodu ich rozdielnych cieľov sa finančné sankcie môžu aj kumulovať, t.j. možno ich uplatniť v jednom prípade súčasne.²⁹ Ďalej treba aj poznamenať, že sankcie sa vypočítavajú pre každý členský štát zvlášť a reflektovať musia aj princíp proporcionality.

Vykonateľnosť rozsudkov je dôležitou súčasťou súdneho systému EÚ. Čl. 260 ZFEÚ podnecuje porušujúci členský štát, ktorého sa nesplnenie povinnosti týka, k vykonaniu rozsudku a zabezpečuje sa tak aj účinné uplatňovanie práva EÚ.³⁰

Záver

Je 27. február 2020 a Súdny dvor rozhoduje o povinnosti Gréckej republiky zaplatiť paušálnu pokutu 3,5 milióna eur. Dôvodom je pomalá transpozícia práva Európskej únie.³¹

Hlavnú rolu hrá smernica týkajúca sa ochrany vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov.³² Pohybujeme sa teda v oblasti životného prostredia. Porušenie zo strany Grécka vyslovil Súdny dvor prvýkrát rozsudkom z roku 2015 (konanie podľa čl. 258 ZFEÚ).³³ Problém spočíval v neoznačení určitých oblastí podzemných alebo povrchových vôd ako ohrozené oblasti – Grécko neprijalo

potrebné opatrenie uložené smernicou. Keď Komisia o štyri roky zaznamenala, že požiadavky rozsudku neboli stále splnené, rozhodla sa iniciovať ďalšie konanie pred SD EÚ (konanie podľa čl. 260 ods. 2 ZFEÚ). Berúc do úvahy, že Grécko nakoniec v roku 2019 podniklo potrebné opatrenia v súlade s rozsudkom, Komisia sa rozhodla čiastočne vziať späť svoju žalobu a požadovať len zaplatenie paušálnej pokuty.

Smernica bola prijatá v roku 1991. Prvý rozsudok vyniesol Súdny dvor v roku 2015. Grécko prijalo všetky opatrenia v roku 2019, potom, čo sa Komisia rozhodla podať žalobu. Záver? Súdny dvor vyslovil porušenie záväzkov vyplývajúcich pre Grécko z rozsudku, s ohľadom na to, že nesplnilo svoje povinnosti v stanovenej lehote. Z daného vyplýva aj opodstatnenosť rozhodnutia zaplatiť paušálnu pokutu. Tie majú, koniec koncov, odstrašujúci účel.

Sankcie sa vypočítavajú pre každý členský štát zvlášť a reflektovať musia aj princíp proporcionality. Aj v danom prípade Súdny dvor zohľadnil viacero faktorov.

Po prvé, dĺžku trvania porušenia, pričom Súdny dvor skonštatoval, že v tomto prípade išlo o dlhotrvajúce obdobie.³⁴ Ďalej však aj platobnú schopnosť príslušného členského štátu.³⁵ A nakoniec aj závažnosť porušenia. Životné prostredie. Nemusíme chodiť ďaleko, postačí čl. 3 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii a zistíme, že ten zaraďuje vysokú úroveň ochrany životného prostredia a zlepšenie jeho kvality medzi ciele EÚ.

Predmetná smernica bola prijatá za účelom ochrany životného prostredia, ktoré vytvára jeden z hlavných cieľov Európskej únie. Preto nedodržanie povinnosti vyplývajúcej zo smernice treba svojou povahou považovať za poškodzujúce životné prostredie, a teda ako obzvlášť závažné.³⁶

A transpozícia práva EÚ nemôže trvať večne.

Použitá literatúra

- ANDERSEN, S. 2012. *The Enforcement of EU Law: The Role of the European Commission*. 1. vyd. Oxford: Oxford University Press. 2012. ISBN 978-0-19-964544-2.
- DINU, G., DINU, D. 2011. *Enforcement of European Court of Justice Judicial Decision*. [online] In 6th Edition of the International Conference European Integration - Realities and Perspectives. 2011.s. 40-44. [cit. 02.04.2020] Dostupné na internete: <<http://proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/view/722>>
- FALKNER, G. a kol. 2004. *Non-Compliance with EU Directives in the Member States: Opposition through the Backdoor?* In *West European Politics*. Vol. 27, no. 3, 2004. s. 452-473
- KÖNIG, T., LUETGERT, B. 2009. *Troubles with Transposition? Explaining Trends in Member-State Notification and the Delayed Transposition of EU Directives* In *British Journal of Political Science*. Vol. 39, no. 1, 2009, s. 163-194.
- KOŠIČIAROVÁ, S. 2017. *Správne právo hmotné*. Všeobecná časť. 2.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. 2017. 400 s. ISBN 978-80-7380-684-2.
- KLAMERT, M. 2014. *The Principle of Loyalty in EU Law*. Oxford: Oxford University Press. 2014. 327 s. ISBN 978-0-19-968312-3.
- KROŠLÁK, D. a kol. 2016. *Ústavné právo*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer. 2016. 801 s. ISBN 978-80-8168-511-8.
- Rozsudok Súdneho dvora (deviata komora) z 27. februára

26 ANDERSEN, S. 2012. *The Enforcement of EU Law: The Role of the European Commission*. 1. vyd. Oxford: Oxford University Press. 2012. ISBN 978-0-19-964544-2 s. 16 a nasl.

Lisabonskou zmluvou bol do čl. 260 ZFEÚ aj vložený ods. 3, podľa ktorého môže Komisia predložiť vec SD EÚ podľa čl. 258, ak sa domnieva, že „členský štát porušil svoju povinnosť oznámiť opatrenie, ktorým transponoval smernicu prijatú v súlade s legislatívnym postupom.“

27 čl. 260 ods. 2 ZFEÚ

28 Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 12. júla 2005 vo veci C-304/02 Komisia v. Francúzska republika ECLI:EU:C:2005:444 bod 81 „Aj keď sa penále zdá byť osobitne vhodné na podnietenie členského štátu k tomu, aby v čo najkratšej dobe ukončil nesplnenie povinnosti, ktoré by mohlo bez prijatia tohto opatrenia pretrvávajúť, uloženie paušálnej pokuty sa zakladá skôr na hodnotení dôsledkov, ktoré má nevykonanie povinnosti dotknutým členským štátom na súkromné a verejné záujmy, najmä ak nesplnenie povinnosti pretrvávalo počas dlhšej doby po rozsudku, v ktorom bolo pôvodne určené.“

29 *Ibidem* body 83, 84

30 *Ibidem* bod 80

31 Rozsudok Súdneho dvora (deviata komora) z 27. februára 2020 vo veci C-298/19 Európska komisia v. Grécka republika ECLI:EU:C:2020:133

32 Smernica 91/676/EHS – Ochrana vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov, Ú. v. ES L 375/I, 31.12.1991

33 Rozsudok Súdneho dvora (deviata komora) z 23. apríla 2015 vo veci C-149/14 Európska komisia proti Helénskej republike ECLI:EU:C:2015:264

34 Rozsudok Súdneho dvora (deviata komora) z 27. februára 2020 vo veci C-298/19 Európska komisia v. Grécka republika ECLI:EU:C:2020:133 bod 47

35 *Ibidem* bod 53

36 *Ibidem* bod 48 a 49

2020 vo veci C-298/19 Európska komisia v. Grécka republika ECLI:EU:C:2020:133
 Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 12. júla 2005 vo veci C 304/02 Komisia v. Francúzska republika ECLI:EU:C:2005:444
 Zmluva o fungovaní Európskej úнии

Úrad pre publikáciu. 2016. Porušenie práva Únie. [cit. 02.04.2020] Dostupné na internete: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/LSU/?uri=CELEX:12016E260>>

Väzba ako zabezpečovací inštitút

Bc. Veronika Miškeová,

študentka prvého ročníka denného magisterského štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Úvod

Každý, proti komu sa vedie trestné konanie, si zaslúži, aby sa o jeho osude rozhodovalo objektívne, spravodlivo a hlavne, aby boli dodržané jeho základné práva a slobody. Obmedzenie osobnej slobody výkonom väzby a najmä samostatné uväznenie osoby predstavuje myšlienku, ktorá je verejnosťou často nepochopená a vnímaná rôznorodo. Nakoľko stanovená téma, okrem iného, zahŕňa vo svojom znení zásah proti ľudskej podstate, vzťahujú sa na ňu obmedzenia osobnej slobody a to za pomoci špecifického trestnoprocesného nástroja - väzby.

1. Charakteristické črty väzby v spojitosti s princípom ultima ratio a väzobných dôvodov

Väzba je trestnoprocesný inštitút, ktorý vo svojom zmysle predstavuje „výrazný zásah do osobnej slobody jednotlivca, a preto je pri ňom nutné postupovať značne restriktívne“¹, a teda iba v takých prípadoch, kde na to právna norma vytvára priestor. Pod pojmom väzba sa výlučne rozumie procesné opatrenie, ktorého účelom je dočasné zaistenie obvinenej osoby z trestného činu pre potreby prebiehajúceho trestného konania prostredníctvom obmedzenia (pozbavenia) osobnej slobody obvineného. Okrem toho väzba neodkladne intervenuje do neporušiteľných oblastí súkromného života a ľudskej dôstojnosti jednotlivca. Inštitút väzby v trestnom konaní má vždy formu predbežného opatrenia pre realizáciu riadneho a spravodlivého procesu, a nie prevažne povahu preventívnu a už vôbec nie povahu satisfakčnú, či dokonca represívnu ako trest², a z tohto dôvodu nesmie byť prostriedkom na dosiahnutie priznania, ani na uľahčenie trestného stíhania.³ Na základe vyššie uvedeného rezultuje, že pri rozhodovaní o väzbe ide o najzávažnejší zásah do základných práv a najmä slobôd nevinné - neodsúdené osoby. V zmysle judikatúry je nevyhnutné poukázať, že „každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním

ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivec pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli orgánov verejnej moci.“⁴ Obmedzenie takého typu sa môže použiť len na dosiahnutie ustanoveného cieľa, ku ktorému sa nemožno dopracovať iným spôsobom. Zároveň je zákonnosť väzby determinovaná skutkovými okolnosťami, ktoré by vo svojej podstate mali dať ratio decidendi (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia.⁵

V spojitosti s inštitútom väzby sa v trestnom práve uplatňuje aj princíp ultima ratio, ktorý vychádza z princípu právneho štátu, avšak samostatne nie je výslovné zakotvený v žiadnom právnom poriadku. Aj napriek tomu sa ultima ratio považuje za princíp, ktorý je využívaný z hľadiska zákonodarného, aplikačného, či restriktívneho.⁶ V trestnom práve sa uplatňuje v súvislosti s väzbou tak, že má byť vnímaný ako prostriedok ultima ratio, čo znamená, že „nariadenie väzby má byť výnimočným opatrením, predstavovať odchýlku od práva človeka na slobodu, ktoré je prípustné len v taxatívne a zákonom striktné vymedzených prípadoch.“⁷ Tento princíp je označovaný za krajný prostriedok a je interpretovaný takým spôsobom, že „zákonodarca by mal kriminalizovať len tie najzávažnejšie prípady a umožniť čo najširšie uplatnenie mimotrestných reakcií na porušenie práva, pričom povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní a súdov je reagovať uplatňovaním trestnej represie len na prípady spoločensky škodlivé, pri ktorých mimotrestné prostriedky nestačia k ochrane ohrozených, či porušených práv“⁸ a teda, ak to dovoľuje situácia, je potrebné využiť také zaisťovacie prostriedky, ktorými sa do osobnej slobody zasahuje menej intenzívne. V aplikačnej praxi je vďaka ultima ratio možné posúdiť závažnosť deliktu a napomôcť k roz-

*Článok recenzovala Mgr. Lucia Hrdličková, ktorá pôsobí na Katedre trestného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Bc. Kristína Míkulová

1 REDAKCIA. 2017. Trvanie a dôvody väzby podľa Ústavného súdu SR. Dostupné na: <https://www.pravnenoviny.sk/analyzy/trvanie-a-dovody-vazby-podla-ustavneho-sudu-sr>

2 Judikatúra Najvyššieho súdu SR: Uznesenie zo dňa 15.07.2015 sp. zn. I Tost 22/2015

3 Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 09.03.2016 sp. zn. I. ÚS 162/2016

4 Judikatúra Ústavného súdu SR: Nález zo dňa 16.11.2000 sp. zn. III. ÚS 7/2000

5 Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 11.05.2016 sp. zn. III. ÚS 296/2016

6 Judikatúra Najvyššieho súdu SR: Uznesenie zo 13.10.2011 dňa sp. zn. 5 Tdo 24/2011

7 URBÁNI, R. 2015. Možnosti nahradenia väzby v trestnom konaní. Dostupné na: http://vshr.sk/archive/2015_1/13.pdf

8 ŠAMKO, P. 2013. Princíp ultima ratio. Významné interpretačné pravidlo alebo prehnaný súdny aktivizmus bez opory v zákone a judikatúre? Dostupné na: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a215-princip-ultima-ratio-vy-znamne-interpretacne-pravidlo-alebo-prehnan-y-sudny-aktivizmus-bez-opory-v-zakone-a-judikature>

líšeniu trestných činov od deliktov, ktoré by nemali byť považované za trestné činy (aj keď naplňajú skutkové podstaty trestných činov).⁹

V rámci rozhodovania o väzbe je potrebné pripomenúť, že konať a rozhodovať možno len o väzbe osoby, proti ktorej bolo vznesené obvinenie.¹⁰ Počas celého konania nemôže byť v žiadnom prípade porušená zásada kontradiktórnosti konania a ani narušené právo obvineného na obhajobu. Hlavným výsledkom konania a rozhodovania je rozhodnutie o väzbe. „Rozhodnutie o väzbe obvineného je rozhodnutím prísne individuálnym v každej trestnej veci, pretože u každého obvineného v každej trestnej veci je súd povinný individuálne skúmať všetky okolnosti, ktoré môžu zakladať, resp. zakladajú dôvod jeho väzby.“¹¹ Každé rozhodovanie o väzbe sa odohráva iba v rovine pravdepodobnosti (a nie istoty) ohľadne dôsledkov, ktoré môžu nastať, ak nebude obvinený držaný vo väzbe.¹² Povinnosťou súdu pri rozhodovaní o väzbe je skúmať najmä to, či sú dodržané formálne a materiálne podmienky rozhodnutia o väzbe. Ak sa jedná o materiálne podmienky väzby, medzi ktoré patrí dôvodnosť (opodstatnenosť) trestného stíhania a existencia niektorého väzobného dôvodu, súd sa musí zaoberať najmä tým, či v súčasnom štádiu konania sa naplnili v takej miere, aby odôvodňovali ďalšie pretrvávanie väzby.¹³ Naopak pri rozhodovaní o väzbe nie je v jeho kompetencii sa zameriavať na posudzovanie viny obvineného, obhajoby obvineného alebo dôkazov.

V pôsobnosti súdov je tiež preskúmať „či jeho rozhodnutie vychádzalo zo skutkových dôvodov, ktoré viedli k uvaleniu a trvaniu väzby.“¹⁴ Väzobné dôvody sú dané len za podmienky, že trestné stíhanie (obvinenie) osoby je dôvodné. Trestný poriadok presne stanovuje a taxatívne vymedzuje dôvody väzby, za splnenia ktorých môže byť osoba väzobne stíhaná. V prípade, ak sa súd rozhodne vziať osobu trestne stíhanú do väzby na základe určitého väzobného dôvodu, jeho rozhodnutie musí mať základ na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej povahe¹⁵, z čoho vyplýva, že väzobný dôvod nemôže byť opretý len o indicie, či domnienky. Fakticky môže byť obvinený vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti potvrdzovali to, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, disponoval znakmi trestného činu, existovali dôvody na podozrenie, že tento skutok bol spáchaný obvineným a následne z jeho konania vyplývala odôvodnená obava.¹⁶ „Konkrétne skutočnosti odôvodňujúce väzobné dôvody spočívajú jednak v profile osoby sťažovateľa, v spôsobe jeho predchádzajúceho života, ako aj povaha a závažnosti trestnej činnosti, pre ktorú je trestne stíhaný.“¹⁷ Je po-

trebné, aby existencia dôvodu väzby existovala počas celej doby trvania väzby. Ak pominie väzobný dôvod alebo uplynie lehota, obvinený musí byť ihneď prepustený na slobodu.

2. Trvanie väzby

V zmysle vyššie uvedeného a na základe judikatúry je možné náležito konštatovať, že „z práva nebyť vo väzbe z iného ako zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu vyplýva priama spojitosť zákonného väzobného dôvodu s rozhodnutím sudcu alebo súdu nielen pri vzatí do väzby, ale aj počas jej trvania.“¹⁸ Z tohto hľadiska je právom, ale aj povinnosťou súdu starať sa o to, aby lehota väzby obvineného neprekročila nevyhnutnú dobu, to však neznamená, že táto doba je krátka. Stanovené lehoty začínajú plynúť odo dňa zadržania alebo zatknutia obvineného. V prípade, ak obvinený nebol zatknutý ani zadržaný, začiatok lehoty je stanovený odo dňa obmedzenia jeho osobnej slobody na základe rozhodnutia o väzbe.¹⁹

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva uvádza, že väzba má mať striktné ohraničené trvanie, z dôvodu záruky jej kontroly v určitých krátkych intervaloch.²⁰ Trestný poriadok presne stanovuje vymedzenie základných a predĺžených lehôt väzby v prípravnom konaní a väzby v konaní pred súdom, taktiež určuje hranicu maximálnej lehoty väzby na 60 mesiacov, či novej základnej lehoty väzby na 7 mesiacov. Podľa zákona celkovú lehotu väzby nie je možné interpretovať tak, že by orgány činné v trestnom konaní a neskôr všeobecné súdy boli oprávnené ponechať obvineného vo väzbe pre každý z trestných činov, z ktorých bol obvinený, izolovane alebo samostatne, a to po maximálnu dobu.²¹

Z hľadiska aplikačnej praxe sa jednotlivé lehoty posudzujú podľa všetkých osobitných okolností prípadu, pričom sa berú do úvahy predovšetkým na základe zložitosti veci, konania podnecovateľa a postupu príslušných orgánov.²² V týchto prípadoch treba dbať na skutočnosť, aby najvyššie prípustná dĺžka lehoty väzby bola vyčerpaná len v odôvodnených prípadoch.

V prípade, ak by uplynula maximálna lehota väzby, „napríklad pokiaľ by došlo z rôznych dôvodov k jeho prepusteniu a obvinený by mal byť vzatý do väzby pre iný trestný čin, a tak by začala plynúť nová maximálna lehota určená pre ďalšiu väzbu, v dôsledku čoho by obvinený mohol stráviť aj celý zvyšok života vo väzbe bez toho, že by bolo vydané rozhodnutie súdu o jeho vine; takýto postup nelegitimizuje žiaden verejný záujem.“²³

Slovenské právo zakladá v prípade dlhšie trvajúcej väzby pre oprávnenosť jej ďalšieho trvania povinnosť splnenia štyroch podmienok, medzi ktoré „po formálnej stránke patrí existencia uznesenie o vznesení obvinenia, po materiálnej stránke sa vyžaduje existencia kva-

9 ČENTÍK, T. 2015. Kde sú hranice aplikácie princípu ultima ratio v trestnom práve? Dostupné na: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a405-kde-su-hranice-aplikacie-principu-ultima-ratio-v-trestnom-prave>

10 Ustanovenie § 72 ods. 2 prvá veta zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku.

11 Judikatúra Ústavného súdu SR: Nález zo dňa 12.08.2015 sp. zn. II. ÚS 276/2015

12 Judikatúra Ústavného súdu ČR: Nález zo dne 07.06.2007 sp. zn. I. ÚS 603/2007

13 Judikatúra Najvyššieho súdu SR: Uznesenie zo dňa 19.05.2015 sp. zn. 2 Tost 15/2015

14 Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 07.05.2007 sp. zn. II. ÚS 76/2002

15 Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 11.10.2007 sp. zn. III. ÚS 271/2007

16 Ustanovenie § 71 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku.

17 Judikatúra Ústavného súdu SR: Nález zo dňa 22.05.2013 sp. zn. II. ÚS 597/2012

18 Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 09.03.2016 sp. zn. I. ÚS 162/2016

19 ŠIMONČEK, I. a kol. Trestné právo procesné. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. str.117

20 Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 20.07.2016 sp. zn. II. ÚS 572/2016

21 REDAKCIA. 2017. Trvanie a dôvody väzby podľa Ústavného súdu SR. Dostupné na: <https://www.pravnenoviny.sk/analyzy/trvanie-a-dovody-vazby-podla-ustavneho-sudu-sr>

22 Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 20.05.2009 sp. zn. I. ÚS 147/2009

23 Judikatúra Najvyššieho súdu SR: Uznesenie zo dňa 15.07.2015 sp. zn. I Tost 22/2015

lifikovaného podozrenia zo spáchania skutku, pre ktorý je vznesené obvinenie, taktiež musí existovať niektorý z väzobných dôvodov podľa § 67 ods. 1 Trestného poriadku a napokon musí byť splnená podmienka, aby orgány činné v trestnom konaní vo veci samej postupovali s osobitnou starostlivosťou a urýchlením.²⁴ To znamená, že jedným z dôvodov na prepustenie z väzby môžu byť prieskumy v konaní vo veci samej. Z tohto pravidla je potrebné vyňať výnimky, kam zahrnieme najmä tie prípady, keď priamo zo zákona vyplýva lehota, v ktorej má byť o väzbe rozhodnuté.²⁵ Záonné podmienky odôvodňujúce väzbu obvineného musia byť preukázané nielen pri vzatí obvineného do väzby, ale musia pretrvávajúť počas celej väzby. Ak tieto konkrétne skutočnosti zaniknú a nie sú nahradené inými relevantnými skutočnosťami, zanikne aj dôvod na ďalšie trvanie väzby obvineného.²⁶

Záver

Pri reálnom pohľade na inštitút väzby netreba zabúdať na to, že osoba vzatá do väzby je de iure nevinná a aj napriek tomu musí čeliť negatívnej stránke väzby, kam môžeme zahrnúť sociálnu, spoločenskú a najmä rodinnú izoláciu, či zníženie životného štandardu. Obvinenému je tak možné privodiť značnú ujmu, a to nielen z hľadiska zásahu do jeho práv a slobôd, ale aj vo vzťahu k jeho psychike. Nakoľko na území Slovenska je väzba nadužívaná a to často aj v prípadoch, v ktorých už judikatúra vylúčila videnie väzobných dôvodov, k zníženiu väzobne stíhaných osôb by mohlo napomôcť poznanie relevantnej judikatúry týkajúcej sa dôvodov väzby. Je preto nevyhnutné, aby súde nevyhnutne preskúmavali okolnosti svedčiacie pre a proti väzbe a s poukazom na právne kritériá spravodlivo rozhodovali, či sú dané dôvody opodstatňujúce väzbu, ako aj možnosť prepustiť osobu na slobodu, pokiaľ také dôvody neexistujú.

²⁴ Judikatúra Ústavného súdu SR: Nález zo dňa 08.10.2004 sp. zn. I. ÚS 100/2004

²⁵ Judikatúra Ústavného súdu SR: Nález zo dňa 26.04.2016 sp. zn. II. ÚS 185/2016

²⁶ Judikatúra Najvyššieho súdu SR: Uz-ne-se-nie zo dňa 20.09.2011 sp. zn. 4 Tost/29/2011

Zoznam použitej literatúry:

Bibliografia:

SIMONČEK, I. a kol. Trestné právo procesné. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019. 417 s. ISBN 978-80-7380-768-9.

Internetové zdroje:

ČENTÍK, T. 2015. Kde sú hranice aplikácie princípu ultima ratio v trestnom práve? Dostupné na: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a405-kde-su-hranice-aplikacie-principu-ultima-ratio-v-trestnom-prave>

REDAKCIA. 2017. Trvanie a dôvody väzby podľa Ústavného súdu SR. Dostupné na: <https://www.pravnenoviny.sk/analyzy/trvanie-a-dovody-vazby-podla-ustavneho-sudu-sr>

ŠAMKO, P. 2013. Princíp ultima ratio. Významné interpretačné pravidlo alebo prehnany súdny aktivizmus bez opory v zákone a judikatúre? Dostupné na: <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a215-princip-ultima-ratio.-vyznamne-interpretacne-pravidlo-alebo-prehnany-sudny-aktivizmus-bez-opory-v-zakone-a-judikature>

URBÁNI, R. 2015. Možnosti nahradenia väzby v trestnom konaní. Dostupné na: http://vjhr.sk/archiv/2015_1/13.pdf

Judikáty:

Judikatúra Najvyššieho súdu SR: Uznesenie zo dňa 15.07.2015 sp. zn. 1 Tost 22/2015

Judikatúra Najvyššieho súdu SR: Uznesenie zo dňa 19.05.2015 sp. zn. 2 Tost 15/2015

Judikatúra Najvyššieho súdu SR: Uznesenie zo dňa 13.10.2011 sp. zn. 5 Tdo 24/2011

Judikatúra Najvyššieho súdu SR: Uz-ne-se-nie zo dňa 20.09.2011 sp. zn. 4 Tost/29/2011

Judikatúra Ústavného súdu SR: Nález zo dňa 26.04.2016 sp. zn. II. ÚS 185/2016

Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 09.03.2016 sp. zn. I. ÚS 162/2016

Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 20.07.2016 sp. zn. II. ÚS 572/2016

Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 20.05.2009 sp. zn. I. ÚS 147/2009

Judikatúra Ústavného súdu SR: Nález zo dňa 08.10.2004 sp. zn. I. ÚS 100/2004

Judikatúra Ústavného súdu ČR: Nález zo dne 07.06.2007 sp. zn. I. ÚS 603/2007

Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 07.05.2007 sp. zn. II. ÚS 76/2002

Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 11.10.2007 sp. zn. III. ÚS 271/2007

Judikatúra Ústavného súdu SR: Nález zo dňa 22.05.2013 sp. zn. II. ÚS 597/2012

Judikatúra Ústavného súdu SR: Uznesenie zo dňa 11.05.2016 sp. zn. III. ÚS 296/2016

Judikatúra Ústavného súdu SR: Nález zo dňa 12.08.2015 sp. zn. II. ÚS 276/2015

Judikatúra Ústavného súdu SR: Nález zo dňa 16.11.2000 sp. zn. III. ÚS 7/2000

Právne predpisy:

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

Obsah

Aktuality

44 dní v Indonézii	I
Stáž na Americkej ambasáde	II
Z lavice do parlamentu	III

Pre študentov

Pojmy do vrecka študenta práva	V
Argumentárium	VI
Lex korona a základné otázky jeho vhodnosti, nevyhnutnosti a primeranosti	VII
Účinnosť nariadenia GDPR a implementácia v praxi	IX
Práva študenta vo vysokoškolskom systéme	IX
Čo sme o Islame ešte nevedeli	XII
Shakespearov apel	XIV
Premiérový Ples právnikov	XV

44 dní v Indonézii

Pracovných ponúk, či možností, kde stážovať je pomerne

veľa. Povedala by som, že základom je v prvom rade **chcieť** niečo robiť. Ak ste sa vydali na túto cestu, čaká vás **r o z h o d n u t i e**, ktorým smerom sa chcete ďalej uberať nielen počas štúdia, ale aj neskôr v profesijnom živote. Diplomacia a medzinárodné právo nie

sú tradične volené oblasti budúcich právnikov. Majú veľa špecifik a určite nepatria medzi klasické právne odvetvia. Ak sa však na túto cestu vydáte, čaká vás malé-veľké dobrodružstvo, ktoré ponúka viac možností ako sa môže na prvý pohľad zdať.

Pred koncom štúdia som sa rozhodla využiť poslednú možnosť absolvovať stáž na našom zastupiteľskom úrade v cudzine. Voľba padla na Indonéziu. Prečo? Pri výbere treba vziať v úvahu viacero kritérií ako napríklad

vaše jazykové schopnosti, možnosti ubytovania (niektoré úrady vám ho vedľa bezplatne ponúknuť), ďalej celkové náklady (všetky stáže na ZÚ sú neplatené), ale aj oblasť/región, na ktorý by ste sa radi zamerali. A aké je to pracovať na slovenskom zastupiteľskom úrade v

krajine vzdialenej 10 500 km od domova?

Stáž mi poskytla pomerne širokú „ochutnávku“ toho, s čím sa naši diplomati dennodenne stretávajú. Naozaj musím povedať, že to nebol žiadny „čajový dýchánek“, ako som si na začiatku predstavovala. Keďže som si zámerne vybrala menšie veľvyslanectvo, mala som príležitosť postupne prejsť takmer celou agendou úradu. Od kultúrnych záležitostí cez politické a ekonomické oblasti, ale aj vyskúšať si časť **k o n z u l á r n e j** práce. Popritom som dostala aj úlohy z oblasti

rôznorodej právnej agendy. Najväčšou výzvou bolo vypracovať právnu analýzu konfliktu v Juhočínskom mori o práve rybolovu medzi Čínskou ľudovou republikou a Indonézsou republikou. Keďže som sa počas štúdia na našej fakulte päť rokov úspešne vyhýbala morskému právu, pri vypracovaní tohto zadania som strávila pár dlhých večerov. Hĺbkové ponorenie sa do tém morského práva mi ukázalo aj čaro tohto odvetvia. Opäť sa otvorili nové dvere možností. Naopak najpríjemnejšou záležitosťou bola, ako inak, štátna recepcia pri príležitosti výročia vzniku Slovenskej republiky. Rovnako som mala príležitosť zúčastňovať sa na rôznych zasadnutiach, akými boli napríklad formáty krajín ASEAN, či zoskupenia krajín EÚ, ktoré majú svoje úrady v Indonézii.

Jakarta patrí medzi misie s tzv. „sťažnými podmienkami“. Najskôr som úplne nevedela v čom bude „zádržel“, ale keď som videla masívne záplavy hlavného mesta dva týždne pred plánovaným príchodom, začala som postupne chápať prečo mnoho ľudí zalamovalo nad Indonéziou ruky.

Záplavy som našťastie minula, zastihli ma však novovyliahnuté roje komárov, ktoré prenášali rôzne druhy chorôb a spôsobovali neprirodzené opuchy. Po vyzbrojení sa všetkými miestne dostupnými prostriedkami na boj proti tejto háveďi som úspešne triumfovala, avšak za krátko prišla ďalšia rana v podobe otravy jedlom. Keďže hygiena v týchto krajinách je na mizernej úrovni, nebol veľký problém domyslieť si zdroj infekcie. Po troch náročných nociach v horúčkach, kedy sa diplomatický zbor v Indonézii musel „zahrať“ v rámci mojej záchrany na zdravotné sestry, opatrovatelky a lekárov a po návšteve miestnej nemocnice som pochopila, že táto „misia“ plne oprávnené nesie status „misie so sťažnými podmienkami“.

Zo začiatku ma znepokojovali aj neustále hlásenia o takom či onakom zemetrasení v mori alebo na jednom z viacerých ostrovov, ktoré tvoria Indonéziu. Neustále sme museli vyhodnocovať či hrozí našim občanom v Indonézii reálne nebezpečenstvo. Riziku boli vystavení aj Slovenky a Slováci nachádzajúci sa na Filipínach, kde počas mojej stáže stihla navyše vybuchnúť sopka a keďže túto krajinu rovnako pokrývala naša ambasáda, mali sme za úlohu zabezpečiť, aby sa naši občania neocitli v bezprostrednom ohrození.

Z mojej skúsenosti môžem povedať, že sa netreba báť ani takýchto exotických krajín. Nudiť sa tu nikdy nebudete a občas sa stane niečo, čo nikto nečaká a vy máte o „zábavu“ postarané.

Samotná krajina je plná kontrastov, stredná vrstva obyvateľstva je tenká a priepastné rozdiely medzi chudobou a

„boháčmi“ sú enormné. V stánku na ulici si viete kúpiť obed za 50 centov a v reštaurácii pokojne nechať za jedlo 40 eur. Keďže je krajina prevažne moslimská, stretávala som sa s rôznymi „paradoxami“. Napríklad autobusy, vlaky či metro mali vyhrade-

né vozne a časti len pre ženy, ktoré boli strážené napr. SB-Sskárom. Každá krajina či spoločnosť má svoje vlastné pravidlá, ktoré sa nie vždy zdajú logické a odôvodnené. Strávením času v danej krajine sa postupne naučíte, že tieto písané alebo nepísané „zákony“ nie sú bezúčelové, ale naopak pochopíte ich pravý zmysel.

Indonézia je krásne miesto s bohatou históriou a kultúrou, plné nádherných pralesov, nespočetných ryžových poličok a aktívnych vulkánov. Veľkou podporou mi boli kolegovia z úradu, z ktorých sa za ten čas stali moji priatelia, a ktorí sa naozaj postarali o to, aby som sa v Jakarte cítila ako doma. Preto im patrí moja veľká vďaka. Indonézia bola pre mňa nezabudnuteľná skúsenosť.

Ak uvažujete, že by ste niečo podobné vyskúšali aj vy, prípadne vás lákajú stáže na našom MZV či na zastupiteľskom úrade, rada vám poviem o tom viac, pokojne píšete na: maria.alena.hasakova@gmail.com

*Autor textu: Mária Alena Hasáková
Autor fotografií: Mária Alena Hasáková*

Stáž na Americkej ambasáde

Americká ambasáda v Bratislave každoročne ponúka stáže pre študentov s možnosťou zvoliť si konkrétne oddelenie, na ktorom majú záujem stážovať. Vo všeobecnosti sa Americká ambasáda skladá z Oddelenia pre verejné záležitosti, Politicko-ekonomického oddelenia, Kancelárie atašé, Konzulárneho oddelenia a Oddelenia manažmentu. Študenti sa môžu prihlásiť v čase nábora zaslaním životopisu s motivačným listom na HR oddelenie Americkej ambasády. Pokiaľ životopis zaujme vedúceho oddelenia a zamestnanca, ktorý bude vedúci programu, HR oddelenie kontaktuje vybraných uchádzačov a pozve ich na osobný pohovor konaný priamo na ambasáde.

Voľbou sa pre mňa stalo Konzulárne oddelenie, kde práve prebiehal nábor na obdobie vzrastajúceho počtu žia-

ností o víza v súvislosti s programom Work & Travel USA. Práve táto skutočnosť sa pre mňa stala obrovskou príležitosťou, nakoľko som sa sama zúčastnila tohto programu v minulosti, a teda som mala aj základnú predstavu o celom procese.

Stážista, tak ako každý zamestnanec pred samotným nástupom na pozíciu má povinnosť prejsť tzv. background check a security clearance, tiež inak známy ako bezpečnostný pohovor. Jedná sa o štandardné požiadavky, ktoré taktiež zamestnancov ambasády zaväzujú k povinnosti zachovávať

mľčanlivosť. Následne sa stáž oficiálne začína.

V rámci mojej trojmesačnej stáže na Konzulárnom oddelení Americkéj ambasády v Bratislave som participovala na viacerých „day to day“ činnostiach, ale aj na projektoch, ktorým sa toto oddelenie venovalo v čase mojej stáže.

Na konzulárnom oddelení Americkéj ambasády v Bratislave pracuje tím pozostávajúci z konzula a niekoľkých ďalších pracovníkov. Jedným z týchto pracovníkov zodpovedajúcich konzulovi je vždy aspoň jeden americký štátny občan okrem samotného konzula. Cieľom je zabezpečiť, aby bol vždy aspoň jeden americký občan prítomný - platí totiž zásada, že akýkoľvek úkon vykonaný slovenským občanom zamestnaným americkou ambasádou musí byť verifikovaný americkým občanom. Každý z pracovníkov konzulárneho oddelenia sa venuje svojej agende a aj projektom, ktoré zaeľuje konzul v závislosti od aktuálneho politického diania.

Avšak samozrejme jednou z najdôležitejších aktivít je udeľovanie samotných víz osobám plánujúcim vstup na územie Spojených štátov amerických. Práve v tejto činnosti spočívala moja hlavná každodenná aktivita, a to najmä z dôvodu, ktorý som spomínala v úvode a teda, že v čase mojej stáže prebiehali vízové pohovory pre študentov účastných programu Work & Travel USA. Záujem slovenských študentov o tento letný program mi bol známy, avšak bola som veľmi prekvapená z finálneho počtu študentov, ktorí každý rok cestujú do USA za skúsenosťami. Ďalším prekvapením bola veľká podpora a propagácia tohto programu zo strany americkej ambasády. Dôvodom bola dôležitosť priateľských vzťahov medzi krajinami, na ktorých si Spojené štáty americké prostredníctvom americkej ambasády veľmi zakladajú a pokladajú ich rozvoj a udržiavanie za jedno zo svojich hlavných poslanií.

V súvislosti s programom Work & Travel USA mi bol pridelený projekt „Exchange program for Slovak police cadets in America“. Cieľom tohto programu bolo umožniť slovenským študentom policajných akadémií stráviť plnohodnotný čas na policajných stanicach v závislosti od štátu a okrsku, do ktorého sa v rámci programu rozhodli vycestovať. Mojou úlohou bolo pripraviť zoznam všetkých študentov účastných programu v aktuálnom roku a zistiť ich záujem o tento projekt. Následne prebiehalo mapovanie cieľových destinácií, kde sa jednotliví študenti počas leta zdržiavali a samozrejme na základe tejto informácie samotná komunikácia s policajnými oddeleniami jednotlivých okrskov, ich oboznámenie s celým konceptom projektu a

ich samotná príprava na príchod študentov.

Ďalším z úspešne dokončených projektov bol „The Embassy´s premiere youth outreach program“, pri ktorého realizácii som taktiež mohla asistovať. Súčasťou bolo stretnutie so samotným ambasádorom, ako z môjho pohľadu jednou z najväčších autorít, s ktorými mi bolo umožnené stráviť čas a rozvinúť komunikáciu s reálnym záujmom o mnou prezentované názory.

O činnostiach a štatistikách v rámci oddelenia sa na požiadanie Washingtonu spisuje oficiálny „report“, o ktorého vytvorenie som v rámci stáže bola požiadaná. Vďaka čomu som mala možnosť získať skúsenosť s obsahom písomností a ich správneho formátu a frázovania podľa požiadaviek inej krajiny než Slovenska.

Ďalšou z mnohých zaujímavých skúseností bol takzvaný Embassy´s department tour, vďaka ktorému som navštívila každé jedno z oddelení ambasády a stretla sa s ich vedúcimi, ktorí mi predstavili ich hlavné poslanie, náplň a ciele. Bolo veľmi inšpirujúce s akým nadšením jednotliví vedúci prezentovali činnosť svojich oddelení, odhodlanie a oddanosť venovanú svojej práci, ktorá ich naplňa. Zadosťučinením sú jednoznačne viditeľné pozitívne výsledky ich práce.

Po skončení stáže je študentom doručený odporúčací list, v ktorom konzul zhrnie náplň práce, účasť na projektoch, celkový prístup a výsledky práce študenta. Myslím si, že najmä táto písomnosť je obrovskou motiváciou pre študentov. Určite zaväži najmä pri zasielaní žiadostí do zamestnania alebo pri hlásení sa na štúdium v zahraničí, kedy je odporúčanie jednou zo vstupných požiadaviek pre uchádzačov. Taktiež je študentom ambasádou vystavený oficiálny certifikát účasti na stáži.

Celkovo by som stáž na Americkej ambasáde označila za veľmi obohacujúcu, motivujúcu a inšpirujúcu skúsenosť, vďaka ktorej mi bolo umožnené stretnúť sa so skutočnými osobnosťami, získať nový obzor a mnoho cenných vedomostí do budúcnosti.

V prípade záujmu o stáž na Americkej ambasáde v Bratislave prikladám link: <https://sk.usembassy.gov/embassy/jobs/student-internships/>, kde sú potrebné informácie, prípadne v období nábory otvorené miesta pre študentov.

Autor textu: Jana Liščáková

Autor fotografií: Jana Liščáková

Z lavice do parlamentu

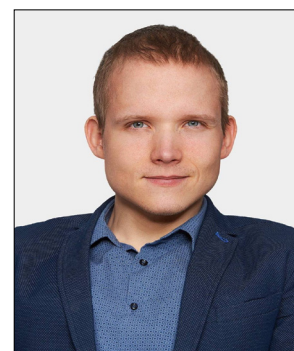
Pre jedného zo študentov našej fakulty bol február 2020 veľmi zlomový. Úspešne zvládol zimný semester, bravúrne zastával práva ľudí so zdravotným postihnutím, no a najviac sa tešil z výsledku parlamentných volieb, nakoľko sa stal súčasťou veľkej slovenskej politickej scény. V živote si už prešiel rôznymi zdravotnými komplikáciami, a aj napriek tomu má stále úsmev na tvári. Ako ste sa už určite mnohí dovtipili, reč je o mimoriadne nadanom študentovi prvého ročníka denného magisterského štúdia - **Dominikovi Drdulovi**.

Dominik, v rámci svojho voľného času sa okrem štúdia venuješ aj rôznym mimoškolským aktivitám. Ako si si dokázal zorganizovať čas, aby si stíhal všetko?

Pokiaľ som nepracoval, bolo potrebné len chcieť a byť iniciatívny. Cez semester z môjho pohľadu veľa práce nebolo, a tak som celkom v pohode zvládol popri škole aj iné veci.

Mnohí ľudia sú demotivovaní zo slovenského politického diania. Čo ťa viedlo a najviac motivovalo k získaniu politického mandátu?

Dlhodobu sa venujem obhajobe práv osôb so zdravotným postihnutím. Vidím do množstva problémov, s ktorými sa títo ľudia boria a viem, ako by sa niektoré z nich dali riešiť. Videl som, ako sa naša spoloč-

nosť a štát stavia k osobám so zdravotným postihnutím a nemohol som s tým byť spokojný. Ako dobrovoľník v neziskom sektore som videl, že množstvo práce za štát vykonávajú neziskové organizácie a nie je to tak dobre. Časom som si uvedomil, že parlament je jediné miesto, odkiaľ sa dajú tieto veci meniť a tam niekde sa zrodilo moje rozhodnutie ísť do politiky.

Počas kampane ste spolu s tímom navštívili rôzne mestá, kde ste diskutovali s ľuďmi. Ako by si zhodnotili túto skúsenosť? Je niečo, čo ťa z rozhovorov nezvyčajne zaujalo?

Kampaň bola veľmi dobrou skúsenosťou. Nie ľahkou, ale dobrou. Bola akousi prípravou na to, aký veľký verejný tlak ma v politike čaká a čo všetko bude treba zniesť. Všade, kam som chodil, som cítil veľkú frustráciu z doterajšieho fungovania našej spoločnosti, a na druhej strane často aj nádej, ktorú do nás voliči vkladali a vkladajú. Bolo veľmi povzbudivé vidieť, že nám, a aj mne osobne, mnohí ľudia veria. Vkladajú do nás svoju dôveru, a to je kľúčové pri našom ďalšom rozhodovaní a konaní.

Historicky si najmladším poslancom NR SR. Je to z tvojho pohľadu výhoda alebo to berieš ako nejakú prekážku? Ako ťa vnímajú kolegovia z poslaneckých lavíc?

Je to dvojsečná zbraň. Na jednej strane Vám toho pre vek viac odpustia, na strane druhej musíte veľmi intenzívne bojovať o to, aby Vás niekto bral vážne. Tu vidím čiastočne problém. Moje vyjadrenia akoby občas „postrádali“ patričnú vážnosť a autoritu.

Vo voľbách si získal veľké množstvo preferenčných hlasov. Cítiš sa voči svojim voličom zaviazaný? Myslíš si, že ťa volili prevažne študenti?

Môj výsledok bol aj pre mňa prekvapením. Veľmi si vážim tak silnú podporu a solídny mandát, aký som dostal. Nevölili ma len študenti. Boli to aj moji priatelia či známi, no nezanedbateľnú časť tvorili aj osoby so zdravotným postihnutím. Áno, cítim sa voči svojim voličom zaviazaný a chcem urobiť všetko preto, aby sa mi podarilo docieľiť tie veci, pre ktoré som do politiky išiel.

Ako sa ty cítiš ako poslanec? Zmenil sa nejaký tvoj život; a stalo sa tak od momentu, ako si sa dozvedel, že si zvolený? Čo tvoje okolie? Začali sa ti ozývať napr. ľudia, ktorí ťa dlhšie obdobie nekontaktovali?

Práca poslanca je veľmi rôznorodá a je hlavne o vlastnej iniciatíve každého jedného poslanca. Pravdou však je, že vplyvom pandémie ochorenia COVID-19 a ná-

slednej krízy, ktorú táto pandémia spôsobila, bolo zatiaľ toto volebné obdobie nebývale intenzívne. Parlament zasadal veľmi často a dlho do večera, potom nasledoval ešte poslanecký klub a mňa čakala po práci ešte škola. Bolo to teda veľmi, veľmi náročné. Rozbeh bol prvé týždne pomalý, no krok po kroku sa môj život začal meniť. Samozrejme, že ma správa o zvolení potešila, no razom prišla aj obrovská zodpovednosť.

Áno, skutočne si moju existenciu začalo všimáť omnoho viac ľudí, ale nezazlievam im to, taký je život.

Moja rodina ma podporuje v mojich snahách a tak zobrali aj moje zvolenie. Zodpovedne ma varovali, no povedali, že za mnou stoja a budú ma podporovať, akokoľvek sa rozhodnem.

Táto funkcia je psychicky aj fyzicky veľmi náročná. Nemal si obavy, či si na túto zložitú úlohu dostatočne vhodný a pripravený? A ako je pripravený parlament - muselo sa tam uskutočniť veľa

zmien alebo si ocenil bezbariérovosť už pri svojej prvej návšteve nového pracoviska?

Úprimne sa priznám, že obavy som mal a niekedy ešte stále mám. Na sto percent potvrdzujem, že táto funkcia je veľmi náročná, hlavne psychicky. Človek sa pohybuje vo veľmi špecifickom kolektíve, ktorý sa často správa veľmi špecificky a nedá sa vždy predvídať, čo to-ktoré konanie konkrétneho človeka spôsobí. Nedá sa ani predpokladať, ako sa budú interpretovať vaše výstupy a prejavy. Špecifickí sú aj ľudia, ktorí ho tvoria. Každý hľadá spôsob, ako čo najviac zo svojich nápadov a cieľov uviesť do praxe a ako uhájiť vlastné záujmy, často aj na úkor svojich partnerov. Jednoducho politika.

V parlamente sa dokážem pohybovať bez väčších ťažkostí. Keď však mám problém, vždy sa nájde niekto ochotný pomôcť. Zmeny sme žiadne nevykonávali.

Čo by bolo podľa teba najnutnejšie zmeniť, prípadne vylepšiť v slovenskej legislatíve? Keďže si študentom, dokážeš zhodnotiť chyby v slovenskom školstve. Máš nejaké návrhy v tejto oblasti? Domnievam sa, že plánuješ navrhovať aj zákony na pomoc zdravotne postihnutým – prispel si niečím aj do programového vyhlásenia vlády? A máš nejaké zásluhy aj pri navrhovaní opatrení v súvislosti so šírením vírusu SARS-CoV-2?

Oblasť je mnoho. Rád by som napríklad zlepšil a zefektívnil systém príspevkov na kompenzáciu zdravotného postihnutia a pokúsil sa zlepšiť zákonnú úpravu zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím. Veľkou oblasťou, ktorú treba zlepšiť, je tiež uplatňovanie práva na vzdelanie osôb so zdravotným postihnutím. Budem sa tiež spolupodieľať na tvorbe stavebného zákona na úrovni

konzultácií s ministerstvom. Cez neho chcem presadiť lepšie zákonné ukotvenie bezbariérovosti a univerzálneho navrhovania v našom právnom poriadku a ich následné uvádzanie do života.

Pričinil som sa napríklad o pozmeňujúci návrh, v zmysle ktorého dostali niektoré skupiny obyvateľstva výnimku na kúpu respirátorov FFP2 v zákone, ktorý v čase pandémie ich predaj fyzickým osobám obmedzoval.

V PVV mám veľa bodov. Napríklad sa doň aj mojimi zásluhou dostalo duševné zdravie, konkurencieschopnosť uchádzačov so zdravotným postihnutím o zamestnanie na otvorenom trhu práce, reforma príspevkov na kompenzáciu zdravotného postihnutia, lepšia ochrana obetí domáceho násillia a iné....

Ak sa môžem spýtať, koľko percent zo svojho platu si sa rozhodol prispieť do Fondu vzájomnej pomoci zriadeného Úradom vlády SR?

Naprieč klubom bola dohoda, že po dobu troch mesiacov poslanci OLANO prispejú 500,- Eur mesačne.

Dokážeš si predstaviť svoju budúcnosť zameranú

na slovenskú politiku? Alebo máš iné plány či sny, ktoré by si si chcel plniť?

Neviem, ako dlho sa udržím v politike, a či sa v nej nájdem, nateraz som však spokojný. Rád by som sa zostal venovať právu.

Je obdivuhodné, že človek so zdravotným postihnutím pomáha tam, kde to nedokážu kompetentní. Kde sa v tebe berie tá energia a vôľa?

Som mladý a možno aj trochu viac idealistický. Mám veľa energie a viem prečo to robím. Možno tam.

Na škole pred mnohými vyučujúcimi či študentmi pôsobíš ako veľmi veselý človek. Aké rady by si im ponúkol na zvládnutie tejto náročnej situácie?

Celé mesiace sa teraz učím zaoberať sa len vecami, ktoré sa dajú zmeniť a ktoré dávajú mne osobne zmysel. Na mnohé nemám, napriek mojej pozícii, dopad. Treba sa snažiť spraviť, čo sa dá, a zbytočne sa nezaťažovať vecami, ktoré neviem, či nemôžem ovplyvniť. To by človeka rýchlo demotivovalo a položilo.

Rozhovor pripravili: Veronika Miškeová, Monika Martišková

Pojmy do vrecka pre študenta práva

Lege artis – Je to označenie postupu, respektíve konania v súlade s určitými už dokázanými a zaužívanými poznatkami konkrétneho vedného oboru; v práve ním označujeme postup v súlade so zákonom.

De lege ferenda – Najčastejšie používané v odbornom texte, kedy autor vyslovuje úvahu nad navrhovaným znením zákona, resp. autor navrhuje zákonodarcovi prijať novú právnu úpravu, príp. zmenu účinnej právnej úpravy; inak aj konanie a postup jednotlivca, prípadne určitej skupiny, ktorý je v súlade z hľadiska vopred pripravovaného zákona

De lege lata – Z hľadiska platného a účinného znenia zákona; inak aj konanie jednotlivca, ktoré je v súlade už s daným platným zákonom

Objektívne vlastnícke právo – Predstavuje súbor určitých právnych noriem, ktoré upravujú vzťahy vlastníctva.

Subjektívne vlastnícke právo – Je to konkrétne právo fyzickej alebo právnickej osoby s vecou nakladať, teda osoba má právo vec držať, disponovať s ňou, užívať ju a brať z nej plody či už naturálne, alebo ekonomické. Všeobecne platí, že toto subjektívne vlastnícke právo je upravené určitými právnymi normami, ktoré sú súčasťou objektívneho vlastníckeho práva.

Výroková časť rozsudku (enunciát) – Táto časť má pre strany sporu (event. účastníkov konania) záväzný

charakter. Môže obsahovať spravidla niekoľko výrokov. Jeden z výrokov pojednáva o veci samej a ďalší o náhrade trov konania. Avšak najdôležitejším je ten, ktorý je odpoveďou na žalobný petit (návrh). Výroková časť môže byť formulovaná pozitívne ale aj negatívne.

Odôvodnenie rozsudku – Taktiež je dôležitou obsahovou náležitosťou rozsudku, nakoľko súv nejvyjadrené skutočnosti na základe ktorých súd rozhodol. Súd sa tu tiež musí vysporiadať s odôvodneniami, ktoré sa nachádzajú v už existujúcich judikátoch vyšších súdnych autorít, najmä pokiaľ sa odkláňa od tejto rozhodovacej praxe

Poučenie - Je poslednou časťou rozsudku. V ňom má byť vyjadrená možnosť podať opravný prostriedok v podobe odvolania, resp. dovolania, a tiež to kam a v akej lehote je ho potrebné podať, ako aj čo má obsahovať.

Poučovacia (manudukčná) povinnosť súdu – Súd popri plnení svojich úloh poskytuje účastníkom konania poučenie o ich procesných právach a povinnostiach. Táto povinnosť súdu je upravená v § 160 ods. 1 a2 CSP. Výnimky z poučovacej povinnosti súdu sú uvedené v § 160 ods. 3 písm. a), b) CSP. Osobitná (rozšírená) poučovacia povinnosť je daná v sporoch so slabšou stranou.

Spracovali: Michal Ondrek, Marek Považan

Argumentárium

O sile právnej argumentácie

Byť presvedčivý. Argumentovať. Nájsť dôvody pre určitý záver. Vedieť obhájiť stanovisko, a rovnako vedieť vyvracať dôvody, ktorými protistrana oponuje.

Schopnosť správne argumentovať ide ruka v ruke so schopnosťou odhaliť chybu v riešení (predloženom protistranou). Vedieť analyzovať to, aké právo aplikovať a ako ho aplikovať správne. Poznať, či je právo v súlade s faktami konkrétneho prípadu. To je podstatou práce advokáta. Nie iba argumentovať, ako by malo právo vyzeráť (aby bolo na strane jeho klienta).

Sila argumentácie advokáta spočíva v tom, ako veľmi presvedčí o svojej argumentácii súd. A to aj v prípadoch, keď má klient pravdu a právo je „na jeho strane“, rovnako v prípadoch, keď klient úplne pravdu nemá. Advokát sa musí snažiť, aby bol slabší argument vyhodnotený ako silnejší. Zároveň si musí dávať pozor na to, aby slabé argumenty nepoužíval. Ak ich totiž súd vyhodnotí ako slabé, oslabí to aj argumenty pôvodne vnímané ako silné. Nie je potreba brániť niečo, čo je neobhájiteľné, ale skôr zamerať sa na to, čo nevzbudzuje pochybnosti.

„Prezentace slabého argumentu je jak když hodiny odbijí třináctkrát. Nejen, že je jisté, že odbily špatně, ale vzbudzuje to i pochyby o tom, zda dřívě byly správně.“

Cieľom advokáta preto nech je najmä odôvodniť správnosť tvrdenia, rovnako tak argumentačného záveru, a na základe toho presvedčiť súd o správnosti jeho tvrdení. Tvrdenia, ktoré nemožno relevantne podložiť, sa odporúčajú v argumentácii vynechať. Pre víťazstvo nad tvrdeniami protistrany je potrebné skomplikovať inak jednoduchý argument protistrany a preukázať, že základný skelet logiky nie je možné použiť, pretože problém je ďaleko komplexnejší, a jeho jednotlivé časti nie sú tak jasne preukázateľné.

ROZEHNAL, A. Strategie civilního procesu. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, s. 57-59. ISBN 978-80-7380-798-6. 260 s.

Klamlivá dedukcia (klamlivý argument)

Klamlivý argument sa môže zdať ako platný. Konkrétne, ak platí: „ak A, tak B“, prečo by nemal platiť vzťah opačný, a teda, aby A bolo odvodené z B. Argument, ktorý je založený na logicky klamlivej forme je nesprávnym, a to aj v prípade, ak je premisa pravdivá. V danom prípade neplatí, že medzi dvomi javmi existuje recipročný vzťah. Pokiaľ jeden jav vyžaduje druhý, je možné, že druhý jav nevyžaduje prvý, ale

nie je to nevyhnutnosť.

Príklad klamlivého argumentu:

Zmluvné strany uzavreli kúpnu zmluvu, pričom predmetom kúpy bol kradnutý automobil. Kupujúci po tomto zistení odstúpil od kúpnej zmluvy. Predávajúci sa bránil, že kupujúci nevytkol vady riadne a včas, a že neexistuje dôvod na odstúpenie od zmluvy. Kupujúci protiargumentoval, že ak by mal predávajúci pravdu, tak potom kúpna zmluva je aj tak neplatná, nakoľko predmetom kúpy je nemožné plnenie. Predávajúci uviedol argument:

1. Zrušiť možno len platnú zmluvu.
2. Kupujúci od zmluvy odstúpil, čím ju zrušil.
3. Z toho vyplýva, že zmluva je platná.

Príklad platného hypotetického sylogizmu (z gr. úsudok, ide o formu dôkazu, v ktorom z dvoch výrokov (premís) vyplýva záver (konklúzia)):

1. Kto bol prinútený vykonať právny úkon pod hrozbou násillia vyvolávajúcou dôvodnú obavu, má právo namietať neplatnosť právneho úkonu.
2. Zmluvná strana bola k

právnomu úkonu prinútená hrozbou násillia.
3. Z toho plynie, že zmluvná strana má právo namietať neplatnosť právneho úkonu.

Odhalenie klamlivého argumentu je silnou zbraňou v súdnom spore. Je zároveň jednou z úloh advokáta, ktorý uplatňuje či bráni práva svojho klienta, ako aj úlohou súdu, ktorý sa s argumentmi strán musí vysporiadať v odôvodnení svojho rozhodnutia.

ROZEHNAL, A. Strategie civilního procesu. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, s. 64-68. ISBN 978-80-7380-798-6. 260 s.

Spracovali: Petra Janeková, Monika Martišková

Lex korona a základné otázky jeho vhodnosti, nevyhnutnosti a primeranosti

Účel Lex korona a zásah do práva na súkromie a na ochranu osobných údajov

Národná rada Slovenskej republiky dňa 25. marca 2020 schválila zákon, ktorý bol publikovaný ako zákon č. 62/2020 Z.z. z 25. marca 2020 o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby Covid-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Daný zákon nadobudol účinnosť dňom vyhlásenia, teda 27. marca 2020¹ (ďalej len „**Lex korona**“).

V článku IV. Lex korona je zakotvená novela zákona č. 351/2011 Z.z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon o elektronických komunikáciách**“).² Účelom novely tohto zákona je vytvorenie právneho základu na to, aby osobné údaje, ktoré sú inak predmetom telekomunikačného tajomstva, mohli byť poskytované Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky na využitie pri predchádzaní, prevencii a modelovaní vývoja ohrozenia života a zdravia, ku ktorému dochádza v dôsledku pandémie koronavírusu.

Pravidlá správania sa v novele zákona o elektronických komunikáciách zasahujú bez akýchkoľvek pochyb do základného práva na súkromie a ochranu osobných údajov. Je preto nevyhnutné, ich podrobiť testu proporcionality za súčasného preskúmania a to z dôvodu, či sledujú legitímny cieľ a či zvolené prostriedky na jeho dosiahnutie sú potrebné a nevyhnutné.

Obsah článku IV. Lex korona

Článok IV. Lex korona mení (resp. dopĺňa) zákon o elektronických komunikáciách.³ Na účely príspevku postačuje, aby sme iba v nevyhnutnej miere objasnili zásadné pravidlá v novele zákona o elektronických komunikáciách.

Podľa § 63 ods. 18 až 20 novely údaje, ktoré sú predmetom telekomunikačného tajomstva podľa § 63 ods. 1 písm. b) a d) zákona o elektronických komunikáciách „spolu s informáciou o čase vzniku lokalizačného údajá (ide teda o základné identifikačné údaje a lokalizačné údaje, v tomto článku ďalej ako „**spracúvané údaje**“) podnik⁴ v

*Článok recenzoval prof. JUDr. Ján Mazák, PhD., ktorý pôsobí v Ústave medzinárodného a európskeho práva Právnickej fakulty UPJŠ Košice. Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Bc. Veronika Miškeová.

¹ Zákon č. 62/2020 Z. z. z 25. marca 2020 o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

² Tamtiež.

³ Tamtiež.

⁴ Predmetom telekomunikačného tajomstva sú podľa písmena b) súvisiace údaje komunikujúcich strán, ktorými sú telefónne číslo, obchodné meno a sídlo právnickej osoby, alebo obchodné meno a miesto podnikania fyzickej osoby – podnikateľa alebo osobné údaje fyzickej osoby, ktorými sú meno, priezvisko, titul a adresa trvalého pobytu; predmetom telekomunikačného tajomstva nie sú údaje, ktoré sú zverejnené v telefónnom zozname, a podľa písmena d) lokalizačné údaje. Zdroj: Zákon č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov.

⁵ Podnikom sa rozumie osoba, ktorá splnila oznamovaciu povinnosť podľa zákona o elektronických komunikáciách (teda početné podmienky na podnikanie v tejto oblasti). Je to napríklad podnik poskytujúci verejnú telefónnu službu, podnik poskytujúci službu pripojenia k internetu, atď. (§ 15, resp. § 41 zákona o elektronických komunikáciách). Zoznam podnikov dostupný tu: <https://www.teleoff.gov.sk/zoznam-podnikov/>.

časе mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu v zdravotníctve, a to v príčinnej súvislosti so vznikom pandémie alebo šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby:

- spracúva v anonymizovanej podobe na štatistické účely potrebné na predchádzanie, prevenciu a modelovanie vývoja ohrozenia života a zdravia,
- spracúva na účel identifikácie príjemcov správ, ktorým je potrebné oznámiť osobitné opatrenia Úradu verejného zdravotníctva SR v záujme ochrany života a zdravia,
- spracúva výlučne v rozsahu potrebnom na identifikáciu užívateľov v záujme ochrany života a zdravia.⁶

Spracúvané údaje podnik poskytuje Úradu verejného zdravotníctva SR na základe odôvodnenej písomnej žiadosti. Žiadosť musí obsahovať identifikáciu účastníkov alebo užívateľov, na ktorých sa poskytnutie spracúvaných údajov vzťahuje. Úrad verejného zdravotníctva SR môže spracované údaje zbierať, spracúvať a uchovávať počas trvania mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu v zdravotníctve, najdlhšie však (podľa Lex korona) do 31. decembra 2020.⁷

Vláda Slovenskej republiky vyhlásila mimoriadnu situáciu na celom území Slovenska (na základe zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov), ktorá začala platiť od 12. marca 2020.⁸

Legitímny cieľ, vhodnosť, nevyhnutnosť a primeranosť Lex korona

Ústava Slovenskej republiky zaručuje nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia. Obmedzená môže byť iba v prípadoch ustanovených zákonom. Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného života, taktiež má každý právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe.⁹

Počas vyhlásenej mimoriadnej situácie, napríklad pre vznik pandémie, záujem na (napríklad) ochrane pred ohrozením života a zdravia osôb ospravedlňuje primerané a dočasné obmedzenie práv a slobôd. Prípustný rozsah obmedzení práv a slobôd, samozrejme, závisí od vzniknutej situácie.¹⁰

Zásah do týchto základných práv sa dá ospravedlniť, ale iba v prípade, že prijaté zákonné opatrenie (Lex korona) sleduje legitímny cieľ, je vhodné, nevyhnutné a

[teleoff.gov.sk/zoznam-podnikov/](https://www.teleoff.gov.sk/zoznam-podnikov/).

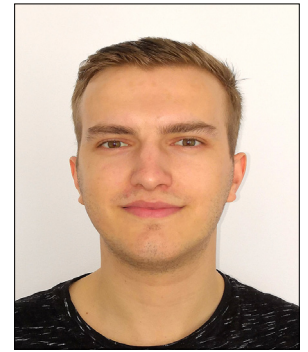
⁶ Zákon č. 62/2020 Z. z. z 25. marca 2020 o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

⁷ Tamtiež.

⁸ Dostupné na internete: <https://www.vlada.gov.sk/vlada-vyhlasila-od-stvrta-na-celom-uzemi-sr-mimoriadnu-situaciu/>. [online]. [cit. 30. marca 2020].

⁹ BRÖSTL, A. a kol. 2013. Ústavné právo Slovenskej republiky. 2. vydanie. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. s. 109 a nasl.

¹⁰ DOMIN, M. HODÁŠ, M. Korpáš, E. PRÍBELSKÝ, P. 2017. Repetitórium ústavného práva. Bratislava : IURIS LIBRI, 2017. s. 24 a nasl.

primerané na dosiahnutie tohto cieľa. Test proporcionality (používaný v judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky)¹¹ je klasicky založený na troch krokoch. V stručnosti preskúmame, či Lex korona by mohol obstáť v takom teste.

Legitímny cieľ Lex korona

Zásah do základných práv a slobôd musí sledovať cieľ, ktorý je dostatočne dôležitý. Cieľom Lex korona je včasné identifikovanie potenciálnych nositeľov nákazy a zabránenie jej ďalšieho šírenia, a to vďaka monitorovaniu pohybu a kontaktov už identifikovaných nakazených osôb. Zákonnodarca chce znížiť rýchlosť šírenia nákazy, obmedziť šírenie nákazy, a teda ochrániť zdravie a život osôb v čase rozvíjajúcej sa pandémie.¹² Z toho dôvodu považujeme cieľ za legitímny a dostatočne dôležitý.

Vhodnosť zvolených prostriedkov na dosiahnutie cieľa Lex korona

Čo sa týka vhodnosti zvolených prostriedkov na dosiahnutie vymedzeného cieľa, zákonodarca argumentuje pomocou skúseností z iných krajín. V dôvodovej správe uvádza: „*Toto mimoriadne opatrenie sa navrhuje zaviesť na základe praktických skúseností z krajín ako Taiwan, Singapur a Kórejská republika, v ktorých sa v súvislosti s aktuálnym bojom s nákazou COVID-19 osvedčili a tieto krajiny aktuálne vďaka nemu zaznamenávajú pokles šírenia nákazy a úbytok nových prípadov nakazení.*“¹³ Toto zákonné opatrenie vytvára vhodnú informačnú bázu, prostredníctvom ktorej štát vie spätne sledovať pohyb nakazených a ich okolie.

Nevyhnutnosť a primeranosť prostriedkov v Lex korona

Otázkou zostáva, či opatrenie neprekračuje hranice toho, čo je primerané a potrebné na dosiahnutie legitímneho cieľa. Ak existuje možnosť výberu medzi viacerými primeranými opatreniami, treba sa prikloniť k najmenej obmedzujúcemu opatreniu. Spôsobené zásahy nesmú byť neprimerané vo vzťahu k sledovaným cieľom. Myslíme si, že štát na dosiahnutie cieľa (ochrana života a zdravia osôb) použil nevyhnutné a primerané opatrenie - sprístupnenie osobných údajov na lokalizáciu a identifikáciu pohybu nakazených a identifikáciu potenciálnych nakazených. Existujú aj menej agresívne opatrenia (napríklad vyžiadanie si súhlasu dotknutej osoby), avšak v čase pandémie, núdzového stavu v zdravotníctve, a v záujme urýchlenej lokalizácie pohybu nakazených a identifikácie potenciálne

nakazených, považujeme toto opatrenie za nevyhnutné a primerané.

Záver

Aj zákony, ktoré sú prijímané v mimoriadnej situácii, musia byť v súlade s ochranou základných práv a slobôd.

Ak zasahujú do týchto práv a slobôd, je potrebné ich dôsledne posudzovať spôsobom, ktorý sme predstavili v tomto príspevku, t. j. či prijaté zákonné opatrenia sledujú legitímne ciele a ako ich dosahujú. Lex korona by podľa uvedeného testu mohol do určitej miery byť v súlade s ochranou základných práv a slobôd, konečné slovo však v takom prípade patrí Ústavnému súdu Slovenskej republiky. Preto závery z predstavenej konfrontácie Lex korona s princípom proporcionality sú len pokusom o jeden z možných pohľadov.

Zoznam použitej literatúry

Odborná literatúra

BRÖSTL, A. a kol. 2013. Ústavné právo Slovenskej republiky. 2. vydanie. Plzeň : Aleš Čeněk, 2013. 423 s. ISBN 978-80-7380-433-6.

DOMIN, M. HODÁS, M. KORPÁŠ, E. PRÍBELSKÝ, P. Repetitorium ústavného práva. Bratislava : IURIS LIBRI, 2017. 185 s. ISBN 978-80-89635-34-4.

Právne normy

Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb. (DOHOVOR o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8).

Zákon č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 62/2020 Z. z. z 25. marca 2020 o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nakažlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Internetové zdroje

https://www.ja-sr.sk/system/files/Proporcionalita_prednaska.pdf.

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=476589>.

<https://www.vlada.gov.sk//vlada-vyhlasila-od-stvrtka-na-celom-uzemi-sr-mimoriadnu-situaciu/>.

Nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 10/2013.

11 Napríklad Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 10/2013.

12 Dôvodová správa k Lex korona. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=476589>. [online]. [cit. 2. apríla 2020].

13 Tamtiež.

Účinnosť nariadenia GDPR a implementácia v praxi

GDPR (General Data Protection Regulation) alebo všeobecné nariadenie na ochranu osobných údajov. Ide o nariadenie Európskej únie, ktoré upravuje a nahrádza doterajší zákon o ochrane osobných údajov. Nariadenie GDPR bolo prijaté dňa 27. 04. 2016 a je účinné od 25. 05. 2018. Keďže ide o nariadenie Európskej únie, jedná sa o právny predpis, ktorý je všeobecne záväzný a priamo aplikovateľný a uplatniteľný na území každého členského štátu EÚ. Toto nariadenie o GDPR sa týka každého, kto zhromažďuje a spracováva osobné údaje Európanov, vrátane spoločností a inštitúcií mimo EÚ, ktoré pôsobia na našom trhu. Nariadenie je platné pre firmy, inštitúcie a jednotlivcov. Rovnako sa týka aj tých, ktorí analyzujú chovanie užívateľov webov a aplikácií.

Z nariadenia GDPR je jasné, že GDPR sa týka dvoch základných skupín subjektov, a to **fyzických osôb, ktorých osobné údaje sa spracúvajú a subjektov, ktoré tieto osobné údaje spracúvajú.**

GDPR označuje fyzické osoby, ktorých osobné údaje sa spracúvajú za **dotknuté osoby**. Toto nariadenie o GDPR nám teda upravuje pravidlá ochrany fyzických osôb pri spracúvaní ich osobných údajov, preto môžeme konštatovať, že GDPR sa týka spracúvania osobných údajov fyzických osôb, pričom podľa samotného nariadenia sa ochrana poskytuje fyzickým osobám bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť alebo miesto bydliska vo vzťahu k spracúvaniu ich osobných údajov.

Druhou kategóriou subjektov, ktorým nariadenie GDPR prináša okrem práv aj povinnosti, sú samotní spracovatelia osobných údajov. Môžu nimi byť rôzne spoločnosti, živnostníci alebo aj rôzne neziskové organizácie. Subjekty, ktoré spracúvajú osobné údaje fyzických osôb, nariadenie GDPR označuje pojmom „**prevádzkovateľ**“. Nariadenie GDPR určuje takýmto prevádzkovateľom celý rád povinností, ktoré musí počas celej doby spracúvania dodržiavať.

Články 6 a 7 nariadenia o GDPR sú veľmi dôležité. Tieto články sa týkajú zákonnosti spracúvania a podmienok vyjadrenia súhlasu. Súhlas so spracúvaním osobných údajov je jedným zo šiestich právnych základov, ktoré umožňujú spracúvanie osobných údajov dotknutých osôb. Nariadenie GDPR súhlas dotknutej osoby definuje ako „**akýkoľvek slobodne daný, konkrétny, informovaný a jednoznačný prejav vôle dotknutej osoby, ktorý formou vyhlásenia alebo jednoznačného potvrdzujúceho úkonu vyjadruje súhlas so spracúvaním osobných údajov, ktoré sa jej týkajú.**“ Ako vyplýva už z tejto samostatnej definície súhlasu, súhlas je platne udeľovaný len vtedy, ak je udelený slobodne a konkrétne, je informovaný a ide o jednoznačný prejav vôle dotknutej osoby. Pre upresnenie čitateľa v tejto správe, slobodným udelením súhlasu sa rozumie požiadavka, aby dotknutá osoba bola pri jeho udeľovaní v takom postavení, že **neudelenie súhlasu pre ňu nebude mať žiadne nevýhodné následky**. Súhlas so spracovaním osobných údajov musí byť udelený taktiež konkrétne, to znamená, že dotknutá osoba udeľuje súhlas vždy na konkrétny účel spracúvania, ktorý jej prevádzkovateľ dostatočným spôsobom oznámi.

Informovanosť súvisí s tým, že dotknutá osoba by mala byť informovaná o tom, komu, a na aký účel udeľuje súhlas so spracovaním svojich osobných údajov. Nariadenie GDPR neustanovuje povinnú formu vyjadrenia súhlasu. Súhlas tak môže byť udelený písomne, elektronicky, ústne alebo konkludentne. Bez ohľadu na formu musí byť súhlas jednoznačným prejavom vôle dotknutej osoby, z ktorej je zřejmé, že dotknutá osoba udeľuje súhlas so spracúvaním jej osobných údajov.

Ako už bolo spomenuté, dňa 25. 05. 2018 nadobudlo nariadenie GDPR účinnosť, to znamená, že každý prevádzkovateľ, ale aj sprostredkovateľ musí mať k tomuto dátumu zosúladené svoje postupy pri spracúvaní osobných údajov s GDPR. Do praxe to znamená, že v prípade porušenia GDPR sú veľmi vysoké pokuty a to až do výšky 20 miliónov eur alebo 4% celkového svetového ročného obratu. Implementácia GDPR si v praxi vyžaduje zmeny vo vnútorných procesoch spoločností, ako aj zmeny v príslušných dokumentoch. Za účelom implementácie môže byť v spoločnosti potrebné najmä: doplniť informácie, ktoré sa majú poskytnúť dotknutej osobe, aktualizovať zmluvy o spracúvaní osobných údajov so sprostredkovateľmi, vypracovať záznamy o spracovateľských činnostiach, či zaviesť nové opatrenia na ochranu osobných údajov. Takáto implementácia požiadaviek GDPR v spoločnosti môže trvať pomerne dlho, závisí to najmä od množstva osobných údajov.

Autor textu: *Tamara Rusnáková*

Práva študenta vo vysokoškolskom systéme

“Vzdelanie slúži na zlepšenie života druhých a zanechaní tak vašej komunity a sveta lepším miestom, ako ste ho našli.”

V dnešnej dobe je kvalitné a dostupné vzdelanie úplne zásadné. Človek sa vzdelávaním formuje po odbornej, ale aj po osobnostnej stránke. Citát Mariana Wrighta Edelmana nám pripomína to, o čom by každý študent mal byť presvedčený, že vzdelanie je vzácné a prospešné nie len preňho ako individuálnu bytosť, ale aj pre spoločnosť. Nie len, že štúdiom rozvíja svoju osobnosť, ale následne jej rozvojom ovplyvňuje komunitu, v ktorej žije.

To si zjavne uvedomuje aj ústavodarca, ktorý vzdelanie, ako jednu z hodnôt spoločnosti, považuje za dôležitú a

rozhodol sa vzdelanie povýšiť na ústavné právo. Čl. 42 Ústavy Slovenskej republiky upravuje právo na vzdelanie, ktoré je v podmienkach Slovenskej republiky poskytované na verejných vysokých školách bezplatne.

Právo na vzdelanie požíva aj medzinárodnoprávnou ochranu. Podľa čl. 13 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach „*vzdelanie bude smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a zmyslu pre jej dôstojnosť a posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Zmluvné strany súhlasia, že vzdelanie má umožniť všetkým osobám účinnú účasť v slobodnej spoločnosti, napomáhať vzájomné porozumenie, znášanlivosť a priateľstvo medzi všetkými národmi a všetkými rasovými, etnickými a náboženskými*

skupinami, ako rozvoj činnosti OSN.⁴ V tomto dokumente sa akcentuje význam vzdelania pre medzinárodné spoločenstvo a v podstate pre ľudstvo ako také. Ak vychádzame z Hobbesovho uvažovania, že každý človek je vo svojom zmysle sebec s chuťou boja proti iným, potom práve vzdelanie napĺňa

predpoklady zabezpečiť konštruktívny dialóg a mierovú spoluprácu medzi ľuďmi.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobodách a k nemu prislúchajúci Dodatokový protokol v čl. 2 zakotvuje zákaz odoprenia vzdelania vrátane zabezpečenia výchovy a vzdelania v zhode s ich vlastným náboženským a filozofickým presvedčením.⁵

To, že právo na vzdelanie je upravené na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni, ukazuje, akú vzácnu hodnotu vzdelanie predstavuje pre vyspelé demokratické štáty.

Vo vysokoškolskom systéme sú študenti hlavným aktérom, objednávateľom služby, ktorou je kvalitné vzdelanie. Keďže vysoké školstvo je tu v prvom rade pre študentov, na zákonnej úrovni sú im ako študentom priznané viaceré práva,⁶ ktoré sa na vysokých školách realizujú.

Práva študenta vysokej školy v kontexte zákonnej úpravy a ich realizácia v praxi

Práva študenta vznikajú v zmysle § 69 ods. 1 zákona o vysokých školách „získaním postavenia študenta, t. j. dňom zápisu, resp. dňom opätovného zápisu po prerušení štúdia.“⁷ Zánik práv študenta nastáva podľa § 69 ods. 3 uvedeného zákona dňom skončenia štúdia, alebo dňom prerušenia štúdia. Môžeme teda povedať, že spolu so získaním postavenia študenta vznikajú aj práva študenta a naopak zanikajú spolu so zánikom postavenia študenta.

V zmysle § 70 ods. 1 zákona o vysokých školách je uvedené, že „študent má právo najmä“, čo nám signalizuje, že ide o demonštratívny výpočet, teda že študentovi môže byť vysokou školou priznaných aj viac práv ako je uvedených v predmetnom zákone. Tieto vysoké školy študentom priznávajú v študijných poriadkoch aj nad rámec zákonnej úpravy. Spôsob realizácie týchto práv si upravujú vysoké školy samé taktiež v študijných poriadkoch.

V písmene a) tohto ustanovenia sa uvádza právo študenta „študovať študijný program, na ktorý bol prijatý“⁸ a písmeno b) mu priznáva právo „utvoriť si študijný plán podľa

pravidiel študijného programu.“⁹ V našich podmienkach rozlišujeme tri typy študijných programov: bakalársky, magisterský a doktorandský.

Tým, že študent vysokej školy má možnosť vybrať si študijný program, utvoriť si študijný plán, a teda zvoliť si predmety, o ktoré má záujem, realizuje sa aj ústavné právo na slobodnú voľbu povolania,⁸ keďže študent si vyberie také zameranie a takú skladbu predmetov, aké vyhovujú jeho potrebám, a aké využije v povolani, ktoré si plánuje zvoliť.⁹

„Študent má právo zapísať sa do ďalšej časti študijného programu, ak splnil povinnosti určené študijným programom alebo študijným poriadkom.“¹⁰ V praxi to znamená to, že sa študent smie zapísať na magisterský program, ak splnil podmienky ukončenia bakalárskeho programu, čím sa zabezpečuje kontinuita vysokoškolského štúdia.

Špeciálne v študijnom odbore právo je zabezpečenie kontinuity štúdia dôležité z toho dôvodu, že pre výkon drvivej väčšiny právnických profesií, je potrebné mať ukončený aspoň 2. stupeň vysokoškolského vzdelania.

Študentovi zákon o vysokých školách ďalej priznáva právo „pri rešpektovaní časových a kapacitných obmedzení daných študijným poriadkom a študijným programom zvoliť si tempo štúdia, poradie absolvovania predmetov pri zachovaní ich predpísanej nadväznosti a zvoliť si učiteľa pri predmete vyučovanom viacerými učiteľmi“.¹¹

Zákonodarca tu vychádza z myšlienky, že každý študent je iný, má iné danosti, potreby a on sám najlepšie vie, aké tempo štúdia, či poradie predmetov mu vyhovujú, a preto mu necháva v tomto výbere voľnú ruku. Voľba vyučujúceho v istom zmysle môže vytvárať prirodzenú a vítanú konkurenciu medzi vyučujúcimi, ktorá môže mať za následok zlepšenie kvality vzdelávania.

Študentovi je prostredníctvom akademickej mobility¹² priznané právo „v rámci svojho štúdia uchádzať sa aj o štúdium na inej vysokej škole, a to aj v zahraničí.“¹³ Vysoká škola teda štúdiom na inej vysokej škole umožňuje, vytvára priaznivé podmienky pre zvolené štúdium a zvyčajne uznáva predmety, ktoré študent absolvoval na inej vysokej škole. Príkladom programu, ktorý je medzi študentmi veľmi obľúbený a často využívaný, je program ERASMUS+, ktorý je financovaný zo zdrojov Európskej komisie. Tento trend akademickej mobility je možné vnímať pozitívne z toho hľadiska, že študent si vyskúša iný typ výučby, má príležitosť zažiť novú kultúru a stať sa samostatnejším v každodennom živote. Okrem iného vie svojej domovskej univerzite poskytnúť pripomienky a návrhy na zlepšenie výučby, vychádzajúce z jeho skúseností zo štúdia na inej univerzite.

Cieľom každej vysokej školy by malo byť prijatie zvedavého študenta, ktorému vytvorí priaznivé podmienky na realizáciu. Študentovi zákon o vysokých školách priznáva právo „zúčastňovať sa na výskumnej, vývojovej alebo umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy.“¹⁴

Vysoká škola toto právo realizuje cez organizovanie podujatí, v ktorých študenti aktívne participujú a zdieľajú nadobudnuté poznatky s inými kolegami, vyučujúcimi, či odborníkmi. Právnická fakulta Trnavskej Univerzity v Trnave

*Článok recenzoval doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD., ktorý pôsobí na Katedre pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Bc. Veronika Miškeová

1 Lacko, M. (2020) Vysokoškolský systém [Powerpoint]. Dostupné na: <https://moodle.truni.sk/course/view.php?id=2160>

2 Ibidem

3 §69 - §70 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o vysokých školách“)

4 Lacko, M. (2020) Vysokoškolský systém [Powerpoint]. Dostupné na: <https://moodle.truni.sk/course/view.php?id=2160>

5 Procházka, R., Káčer, M. Teória práva. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019, s. 133-134.

6 §70, ods.1, písm. a) zákona o vysokých školách

7 §70, ods.1, písm. b) zákona o vysokých školách

8 čl. 35 Ústavy Slovenskej republiky: „Každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť“.

9 KROŠLÁK a kol., Ústavné právo, Wolters Kluwer, 2016, s. 375-376

10 §70, ods.1, písm. c) zákona o vysokých školách

11 §70 ods. 1 písm. d) zákona o vysokých školách

12 §58a zákona o vysokých školách

13 §70 ods. 1 písm. e) zákona o vysokých školách

14 §70 ods. 1 písm. f) zákona o vysokých školách

organizuje, alebo podporuje organizáciu študentských vedeckých konferencií, fakultatívnych prednášok s odborníkmi z právnej praxe, taktiež sa zaujíma o chod študentského časopisu Corpus Delicti, v ktorom študenti majú šancu realizovať sa a nadobúdať tak zručnosti pre štúdium, ale aj v následnom výkone profesie.

Naša fakulta taktiež zvykne finančne podporovať účasť svojich študentov na kurzoch, konferenciách, či simulovaných sporoch. Organizácia a účasť na týchto podujatiach je priaznivá aj z hľadiska vytvárania vítanej konkurencie medzi študentmi, či vysokými školami navzájom, čo môže smerovať k vyššej motivácii študentov a zlepšeniu kvality vzdelávania.

Na právo uvedené v písmene f) vyššie uvedeného ustanovenia je úzko naviazané právo „zúčastniť sa na zakladaní a činnosti nezávislých združení pôsobiacich na akademickej pôde (spolkov, zväzov, stavovských združení) v súlade s právnymi predpismi.“⁴⁵

Združenia, v ktorých študenti pôsobia v rámci univerzít, zapájajú študentov do rôznych aktivít na vysokej škole, ba až na jej správe prispievajú k zatraktívneniu štúdia, čím poskytujú možnosti realizácie študentov v oblasti štúdia, organizujú odborné podujatia, prednášky, taktiež napomáhajú zaradeniu nových študentov, prípadne študentov z programu ERASMUS, či zblížujú študentov a vyučujúcich na neformálnych akciách. Príkladom takejto organizácie v rámci Trnavskej univerzity je Študentská rada Trnavskej Univerzity alebo v rámci Právnickej fakulty nezisková organizácia študentov práva ELSA Trnava.

Študentovi zákon o vysokých školách ďalej priznáva právo „aspoň raz ročne mať možnosť formou anonymného dotazníka vyjadriť sa o kvalite výučby a o učiteľoch.“⁴⁶

Keď sa na vysokú školu pozrieme optikou nakupujúceho v supermarkete, on je ten, čo si vybral nejaký produkt, a obchod mu má garantovať kvalitu zvoleného produktu. Teda študent je pomyselným objednávateľom, ktorý si štúdium platí, alebo mu ho, zjednodušene povedané, hradí spoločnosť.

Študent realizáciou tohto práva poskytuje vedeniu fakulty, či univerzite svoje postrehy, návrhy na zlepšenie, na základe čoho má vysoká škola príležitosť zlepšovať sa a efektívnejšie uspokojovať potreby študentov a zabezpečiť želanú kvalitu pomyselného produktu, teda vzdelania. Zároveň je spätná väzba vodítkom priamo pre vyučujúcich, ktorí ich po pripomienkach študentov vedia zapracovať do štýlu výučby, a tak ju skvalitniť.

Právnická fakulta Trnavskej univerzity toto právo realizuje formou anonymného elektronického dotazníka, kde študent dostáva príležitosť vyjadriť svoj hodnotiaci úsudok k jednotlivým predmetom, či vyučujúcim, vďaka čomu vedenie fakulty vie prispôbiť výučbu predmetu potrebám študentov, aby výučba bola kvalitnejšia a zrozumiteľnejšia.

Právo uvedené v písmene i) obsahovo úzko súvisí s predchádzajúcim ustanovením a síce zakotvuje právo študenta „slobodne prejavovať názory a pripomienky k vysokému školstvu.“⁴⁷

Toto právo môžeme vnímať v širšom kontexte ako právo „vyjadriť sa o kvalite výučby a učiteľoch,“ ktoré zakotvuje právo vyjadrovať sa k výučbe na príslušnej fakulte, či univerzite. Prejavovať názory a pripomienky k vysokému školstvu znamená, vyjadrovať sa ku vysokoškolskému systému ako takému.

Toto právo študenti často realizujú tak, že sa obrátia na Študentskú radu vysokých škôl, ktorá je podľa čl. 1 Štatútu

15 § 70 ods. 1 písm. g) zákona o vysokých školách

16 § 70 ods. 1 písm. h) zákona o vysokých školách

17 § 70 ods. 1 písm. i) zákona o vysokých školách

Študentskej rady vysokých škôl najvyšším zastupiteľským orgánom študentov vysokých škôl, a teda zastupuje záujmy študentov navonok.⁴⁸

Študenti v posledných rokoch vyjadrujú pripomienky ku neuspokojivému stavu internátov, problémom cestovania a čerpania zliav medzi dvoma stupňami štúdia, či ku komplikáciám súvisiacim so sociálnymi štipendiami.⁴⁹

Písmeno j) priznáva študentovi právo „na informačné a poradenské služby súvisiace so štúdiom a s možnosťou uplatnenia absolventov študijných programov v praxi.“⁵⁰ Informačné služby vysoké školy poskytujú najmä v knižniciach, ktoré sú zriadené najmä pre študentov a absolventov.⁵¹

Súčasná doba však univerzity v zmysle technologického pokroku nútí orientovať sa aj na možnosť poskytnutia informácií prostredníctvom internetu, či na informačných portáloch, ktoré si školy zriaďujú. Význam online služieb vysokých škôl vzrástol v súvislosti so šírením pandémie, keďže výučba prebiehala dištančnou formou a študenti tak boli odkázaní výhradne na vzdelávacie weby jednotlivých univerzít.

Vysoké školy taktiež zriaďujú rozličné poradenské centrá, na ktoré sa môžu študenti obrátiť s problémami rôzneho charakteru. Trnavská univerzita študentom poskytuje poradenstvo v psychologickú, právnu a kariérnu oblasť v Centre podpory študentov.⁵²

Záver

Cieľom tejto odbornej eseje bolo charakterizovať zákonnú úpravu práv študenta vo vysokoškolskom systéme štúdia a priblížiť ich realizáciu špeciálne v podmienkach Trnavskej univerzity v Trnave.

Práva študenta vymedzené v zákone o vysokých školách vnímam ako snahu o skvalitnenie vysokého školstva a jeho modernizáciu, kde študent bude braný ako plnohodnotný partner, ktorý sa aktívne podieľa na živote a chode univerzity, a ktorý má okrem povinností, ktoré sú nie menej dôležité, aj práva, ktoré mu vysoká škola musí garantovať.

Zároveň však cítim potrebu vyjadriť aj kritiku na predmetné práva študenta, ktoré sú vymedzené v § 70 zákona o vysokých školách. Ustanovenia sú podľa môjho názoru nedostatočné a mnohé z nich sú už len demonštratívnym uvedením štandardu, ktorý platí dlhšiu dobu a je braný ako samozrejmosť.

Som presvedčený, že ak má naše vysoké školstvo nabrať nový dych a konkurovať moderným európskym univerzitám, potrebuje študentom poskytovať viacero práv, ktoré budú štúdium posúvať na vyššiu úroveň. V zákone o vysokých školách podľa môjho názoru chýba právo na spravodlivé ohodnotenie, právo na dostupnosť študijnej literatúry on-line, a iné.

Uvedomujem si, že vysoké školy by na realizáciu nových práv, ktoré by zákon študentom priznal, potrebovali väčšie dotácie zo štátneho rozpočtu, ale som presvedčený o tom, že ak štát chce investovať rozumne, tak investuje do vzdelania. Lebo ľudia odborne a osobnostne vzdelaní môžu našu krajinu posúvať lepším smerom.

Autor textu: Martin Pogádl

18 Štatút Študentskej rady vysokých škôl účinný od 03.05.2019, dostupné na: <https://srvs.eu/dokumenty/zakladne-dokumenty/>

19 priority vo volebnom období 2016 – 2018 pre Predsedníctvo Študentskej rady vysokých škôl, dostupné online na: <https://srvs.eu/o-nas/>

20 § 70 ods. 1 písm. j) zákona o vysokých školách

21 Lacko, M. (2020) Vysokoškolský systém [Powerpoint]. Dostupné na: <https://moodle.truni.sk/course/view.php?id=2160>

22 Webové sídlo Centra podpory študentov, dostupné na: <https://www.truni.sk/centrum-podpory-studentov>

Čo sme o Islame ešte nevedeli...

Keďže som sa posledné mesiace venovala islamskému náboženstvu so zameraním konkrétne na uplatňovanie islamského rodinného práva, rozhodla som sa, že sa o svoje novonabierané vedomosti podelím aj s ostatnými, ktorých táto téma aspoň troška zaujíma.

Čo sa týka Islamu, v posledných rokoch je toto náboženstvo jednou z najdiskutovanejších tém, a to predovšetkým v spojitosti s postavením žien, ktorá často púta pozornosť médií a rôznych medzinárodných organizácií. Práve postavenie islamských žien v spoločnosti vyvoláva u mnohých silné emócie. Západný svet sa nezdrzuje príliš striktných úsudkov zameraných proti islamskému vyznaniu ako takému. Problémom však je, že tieto úsudky sú často vyrieknuté z úst ľudí, ktorí nie sú s danou problematikou dostatočne oboznámení. Dôležitou skutočnosťou je, že islamský svet sa čím ďalej tým viac dostáva do kontaktu s nemuslimskými štátmi, ktoré majú minimálne pochopenie pre tak odlišnú kultúru.

Považujem za dôležité spomenúť, že moslimský svet je veľmi rôznorodý. Každá islamská krajina je svojím spôsobom unikátna a rozmanitá. Má svoje zákony, ktoré sa v mnohých aspektoch navzájom odlišujú. Situácia v týchto krajinách je často dávaná do kontextu s islamským náboženstvom, resp. kultúrou, ktorá v danej krajine prevláda. Tematika islamského náboženstva je zároveň ovplyvnená veľkým množstvom nepresných informácií, ktorých dôsledkom je - či už úmyselne alebo nie - skreslené vyjadrenie daného problému. V Európe bývajú moslimovia často predmetom záujmu novinárov a fotoreportérov. Pričom priemerný Európan pri pohľade na islamskú rodinu nadobúda dojem, že moslimka chodí po celý deň povinne zahalená od hlavy až po päty, že je vlastne otrokyňou svojho muža, o ktorého sa určite musí deliť s ďalšími ženami, a v neposlednom rade, že v manželskom zväzku nemá žiadne práva. Je to však naozaj tak? Poďme si to priblížiť.

Islam predstavuje náboženstvo, ktoré sa hlási k tomu, že svet je založený na zjavení Boha, ktorý predtým zjavoval svoju vôľu ľuďom a kresťanom. Boh je jediný stvoriteľ, ktorý stvoril všetko vokol nás, Boh je stvoriteľ všetkého existujúceho. Je najvyššia existencia, prvotná a večná. Islam nie je spoločenstvo ľudí, ktoré je založené na základe pôvodu, ale spoločenstvo na základe vyznania viery. Islamské právo platí pre každého, kto islam prijme. Islam je považovaný za spôsob života, vystúpiť z neho znamená opustiť spoločnosť. Z islamu nevystupuje nikto, ono to ani nejde, pretože islam nie je cirkev.¹

Pri islamskom náboženstve je potrebné spomenúť najdôležitejší prameň a základný pilier celého náboženstva, a to Korán. **Korán je svätou knihou všetkých moslimov. Obsahuje všetky pravidlá, ktoré Boh stanovil a predal prorokovi Mohamedovi, aby riadil správanie ľudí.²** Korán, ktorý obsahuje nespočetné množstvo právnych noriem, nahradil predtým zaužívané obyčajové kmeňové právo. Je napísaný v arabčine. **Slovo Korán pochádza z arabského slova „čítať“ alebo „recitovať“ a v preklade znamená „prednes, čítanie“.³** Korán ako

zásadný prameň poznania má v živote každého moslima obrovský význam. Stal sa vzdelávacím prostriedkom vo všetkých moslimských krajinách a mnohí moslimovia poznajú verše Koránu spamäti, a preto je aj chápaný ako základný prameň zákonodarstva.

Čo sa týka postavenia žien v spoločnosti, ako už bolo spomenuté, mnohí majú o tejto problematike mylné predstavy. Na rozdiel od európskeho kontinentálneho práva, ktoré preferuje monogamiu, islamský svet je založený predovšetkým na inštitúcii polygamie. **Polygamia v islame je však limitovaná na maximálny počet žien.** Jeden muž môže mať maximálne 4 manželky. Manželstvo je jedným z najdôležitejších inštitútov rodinného práva, ktorému sa v islamskom svete prikladá oveľa väčší význam ako napríklad v Európe. **S ohľadom na minulosť je dôležité poznamenať, že vo viacerých krajinách s prevládajúcim islamským náboženstvom bolo pred nástupom islamu manželstvo považované za zmluvu o predaji, kde nevesta bola len objektom kúpy. S príchodom islamu sa nevesta stala subjektom právnych vzťahov.** Môžeme teda povedať, že tým došlo k zmene manželstva zo statusu na zmluvu.⁴

V islame manželstvo predstavuje duchovný aj zmluvný prvok. Nejde len o uzatvorenie zmluvy medzi manželmi, ale i medzi manželmi a Bohom. Nejde však o hocijakú zmluvu. Táto zmluva má určité spoločné znaky vo všetkých štátoch, avšak v zákonoch jednotlivých štátov sú regulované rôzne. Ako príklad si môžeme uviesť Líbyjský zákon, ktorý ustanovuje, že manželstvo je právny zväzok muža a ženy založený na dobrovoľnosti, добрote, klude a láske. Toto môžeme porovnať s európskou koncepciou manželstva, ktorá hovorí: „manželstvo je zväzkom dvoch osôb rozdielneho pohlavia, založený za účelom úplného životného spoločenstva a životnej pospolitosti“.⁵ Tu si môžeme všimnúť formulku v líbyjskom zákone „muža a ženy“ a v európskom ponímaní „osoby rôzneho pohlavia“.

V arabských krajinách sa nestáva, že by sa manželstvo viazalo na dosiahnutie určitého veku, ako je to napríklad u nás na Slovensku. K sviatosti manželstva dochádza zvyčajne hneď po ukončení štúdia, pokiaľ si muž môže svadbu dovoliť. Tu sa myslí predovšetkým na to, či muž dokáže vyplatiť žene *Mahr* – ide o akúsi formu vena, ktorú dáva muž pri uzatváraní manželstva žene. **Pri uzatváraní manželstva platí, že muž musí žene zabezpečiť dobrý život.** Tu je vidieť aj skutočnosť, že **manželstvo stratilo svoju funkciu predaja**. Takisto platí zásada, že **veno patrí jedine žene, nikomu inému**. Základným dôvodom, prečo je tomu tak, je veľmi obmedzený kontakt muža so ženou. Manželstvo je v islame taktiež jediným spôsobom legálneho pohlavného styku, čo vedie páry k rýchlemu uzatváraniu manželstiev.

Islamské rodinné právo pozná dokonca aj inštitút zásnub. **Zásnuby majú skôr morálnu povahu, nemajú formu zmluvy.** Je dôležité vedieť, že vôbec nie sú podmienkou k uzatvoreniu manželstva, ale odporúča sa ich mať, a to z toho dôvodu, že bez zásnub sa pár nemá možnosť bližšie spoznať. **Ak sa zasnúbia, môžu sa legálne stretávať a rozprávať sa.** V niektorých krajinách, ako napríklad Saudská Arábia, majú dievčatá zahalené tváre, a vidieť

* Článok za redakčnú radu *Corpus Delicti* recenzný posudok vypracovala Mgr. Monika Martišková, PhD

1 OSINA, P.: *Základy islamského práva*. Praha: Leges, s.r.o., 2012, s. 19. ISBN 978-80-87576-13-7

2 OSINA, P.: *Základy islamského práva*. Praha: Leges, s.r.o., 2012, 123 s. ISBN 978-80-87576-13-7, s. 25

3 LUNDE, P.: *Islám*. 1. vydanie. Bratislava: Ikar, 2004. s.25. ISBN 80-

551-0723-8.

4 HRUŠKOVIC, I.: *Islamský právny systém a proces jeho formovania*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľské oddelenie právnické fakulty Univerzity Komenského, 1997. s. 52. ISBN 8071600881

5 KOPECKÝ, R.: *Hlavní instituty islamského rodinného práva*. Právník, 2003, roč. 142, č. 10, s. 1013

im len oči. V tomto prípade je dovolené, aby budúci ženich pred svadbou videl tvár dievčaťa. Realizuje sa to v kruhu rodiny nevesty, pred ktorou sa dievča nezahaľuje. Zaujímavé však je, že ženich má možnosť po tejto udalosti ešte odstúpiť od svadby. V takých bežných moslimských krajinách, ako je Egypt, Tunisko, či dokonca Libanon, nosia ženy len tzv. hidžáb, ide o šatku ktorá dievčatám zakrýva len vlasy. Šaty by nemali byť priliehavé, ruky by mali mať zakryté až k zápästiam, a nohy až k členkom. V súčasnosti sa však upustilo od týchto tradícií a ženy si ruky zahaľujú iba po lakte, a nohy iba do troch štvrtín lýtok. Odôvodňujú to tak, že tvár ukazuje krásu ženy, a ruky zase jej temperament a pracovitosť.⁶

Čo sa týka ukončenia manželstva, postavenie manželov je nerovnocenné. Práve pri tejto problematike dochádza k nezrovnalostiam, pričom si mnohí myslia, že žena nemá absolútne žiadne právo podať v islamskom manželstve žiadosť o rozvod. **Klasickí a moderní autori dávajú väčší priestor pre ukončenie manželstva mužom, a to z dôvodu nestálosti ženskej mysle, ktorá je ovplyvňovaná hormonálnymi výkyvmi a sklonsmi k hystérii.** Celkovo sú následky rozpadu manželstva menej priaznivé pre ženy, dokonca v niektorých krajinách je to považované za to najhoršie (spolu s neplodnosťou), čo sa žene môže stať. **Priblížime si preto jednotlivé štáty s prevládajúcim islamským náboženstvom a dôvody, pre ktoré môže žena požiadať o rozvod manželstva.**

V Sýrskej republike môže súd manželstvo rozviesť na žiadosť manželky v prípade, ak by manžel nezaopatril svoju manželku. Ide o taký prípad, ak by manžel nemal viditeľný majetok, ale zároveň by nevedel ani preukázať, že nie je schopný manželku zaopatriť pre nemajetnosť. Z uvedeného teda vyplýva, že dôkazné bremeno, čo sa týka preukázania majetku, znáša v tomto prípade manžel. Ďalší prípad, kedy súd môže rozviesť manželstvo na žiadosť manželky, je z dôvodu neprítomnosti manžela. V tomto prípade zákon ustanovuje, že ak by bol manžel neprítomný bez ospravedlniteľného dôvodu alebo ak by bol odsúdený na trest odňatia slobody v dĺžke viac ako tri roky, má manželka právo požiadať súd o rozvod manželstva, a to aj v prípade, ak by jej manžel zanechal dostatočný majetok, ktorý jej zabezpečuje finančné zaopatrenie.⁷ Zaujímavosťou je, že napriek tomu, že v manželskom vzťahu má muž silnejšie postavenie, existujú aj prostriedky na ochranu manželky, v prípadoch ak by sa manžel rozviedol s manželkou z neprijateľného dôvodu alebo v prípade ak by sa rozviedol s úmyslom manželke ublížiť.

V Kuvajte môže o rozvod požiadať hociktorý z manželov z dôvodu ubližovania zo strany druhého manžela slovom alebo činom, pri ktorom už ďalšie spolužitie manželov nie je možné. Viaceré krajiny s islamským náboženstvom akceptujú, že žiadosť o rozvod manželstva môže podať hociktorý z manželov aj v prípade, ak by bolo manželstvo rozvrátené do takej miery, že ďalšie spolužitie manželov by nebolo možné. Môžeme taktiež spomenúť aj prípad rozvodu manželstva z dôvodu trvalých fyzických alebo psychických nedostatkov jedného z manželov. Ak by totiž jeden z manželov objavil u toho druhého vážny fyzický alebo psychický, či dokonca mravnostný nedostatok, ktorý by ho odpudzoval, alebo by mu škodil, alebo by mu bránil užiť si sexuálny život s partnerom, má právo podať žalobu o rozvod manželstva bez ohľadu na to, či tento nedostatok vznikol pred manžel-

stvom, alebo až po jeho uzavretí.⁸

Z krajín, kde prevláda islamské náboženstvo, je dôležité spomenúť aj veľmi obľúbenú krajinu, a to Egypt. V Egypte má žena takisto právo požiadať o rozvod manželstva, a to v niekoľkých prípadoch: zlé zaobchádzanie s manželkou, neplnenie manželskej zmluvy, duševná choroba, neliečiteľná nemoc manžela, odchod manžela z domu. Žena môže dokonca vyjednávať rozvod so svojím manželom aj tak, že sa vzdá niektorých alebo dokonca všetkých majetkových práv, ako napríklad navrátenie vena manželovi a odstúpenie od práva na výživné. Žena môže prostredníctvom súdu požiadať o rozvod hneď aj z ďalších dôvodov, ktoré však už musí preukázať: vydala sa ako neplnoletá, impotencia manžela, týranie manželky, dôvodom je taktiež aj vážna choroba. Súd rozvedie manželstvo aj v prípade, že muž má za manželky ženy, ktoré sú si navzájom sestrami.

Rovnako ako aj v slovenskom právnom poriadku, aj v týchto krajinách je ustanovená povinnosť súdu snažiť sa vždy vzťahy medzi manželmi napraviť. Ak by sa nedalo, môže tiež ustanoviť dvoch rozhodcov, ktorí by sa pokúsili ich zmieriť alebo ktorí by naopak potvrdili rozvrat manželstva a navrhli by jeho rozvod.⁹

Svojím obsahom je islamské právo omnoho obsiahlejšie ako kontinentálne alebo angloamerické právo. Prispel k tomu špecifický historický vývoj, revolúcia, ako aj celkové náboženské zmýšľanie. Tento právny systém však môžeme v určitom aspekte postaviť na úroveň kontinentálneho alebo angloamerického právneho systému.

Téma islamského náboženstva je predovšetkým aktuálna aj v dnešnom kozmopolitnom svete, v ktorom ľudia rôznych rás, náboženstiev a kultúr k sebe nachádzajú cestu a uzatvárajú zväzky. Islam toto podporuje, kladie však určité prekážky a obmedzenia, ktoré možno v určitých prípadoch s porozumením a poznaním vyriešiť.

Islam je pre moslimov každodennou súčasťou a životným štýlom. Božie slovo je na prvom mieste, pretože ľudia majú na pamäti, že príde súdny deň, v ktorom dôjde k zúčtovaniu. Preto sa každý moslim snaží byť dobrým človekom. V Koráne sa hovorí, že medzi prvými skutkami, ktoré budú v súdny deň posudzované, budú tie, ako sa moslim choval k svojej rodine. Táto samotná veta poukazuje na to, aká je rodina v islamskom práve dôležitá.

V článku som priblížila najmä inštitút islamského manželstva v časti rozvodu zo strany manželky. Čitateľovi som načrtna aj úpravu rozvodu v štátoch, ktorých právne úpravy sú ovplyvnené práve islamským právom. Keďže týchto krajín je omnoho viac, vybrala som tie najzaujímavejšie, s ktorými sa v dnešnej dobe môžeme aj najčastejšie stretávať.

Na základe uvedených informácií a poznatkov môžeme konštatovať, že **islamské ženy vôbec nie sú tak utláčané ako je častokrát označované, práve naopak, islam sa snaží o rovnováhu medzi mužmi a ženami, čo sa prejavuje aj v rodinnej sfére.** Rovnako tak aj s uvedenými inštitúciami sa môže prísť do kontaktu každý z nás, postmoderných Európanov, a to najmä z dôvodu, že v dnešnom svete začínajú byť stále viac populárnejšie zmiešané manželstvá.

Autor textu: Michaela Ďurčišová

6 AL SBENATY, A.: *Manželstvo v islame.* Bratislava: ALJA, s.r.o., 1998, s. 31. ISBN 80-968048-3-9

7 AL-SBENATY, *Manželstvo a rozvod podľa islamského náboženstva, islamského práva a podľa právnych úprav niektorých islamských krajín.* I vyd. :LEVANT consulting s.r.o. s.56. ISBN 978-80-969967-2-8

8 AL-SBENATY, *Manželstvo a rozvod podľa islamského náboženstva, islamského práva a podľa právnych úprav niektorých islamských krajín.* I vyd. :LEVANT consulting s.r.o. s.65. ISBN 978-80-969967-2-8

9 AL-SBENATY, *Manželstvo a rozvod podľa islamského náboženstva, islamského práva a podľa právnych úprav niektorých islamských krajín.* I vyd. :LEVANT consulting s.r.o. s.64. ISBN 978-80-969967-2-8

Shakespearov apel

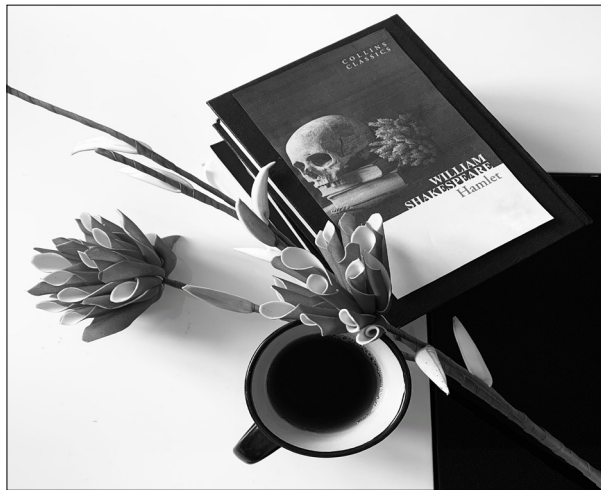
Alžbetínske Anglicko predstavuje jedno z nemnohých období histórie, na ktoré sa aj po stáročiach spomína ako na „zlaté časy“. Žiaden div – z náboženskými konfliktami zmiešaného ostrova na okraji Európy dokázala Panenská kráľovná vybudovať mocnosť schopnú poraziť aj „ríšu, nad ktorou slnko nikdy nezapadalo“ – Španielsko. Okrem kladenía základov neskoršieho impéria, ktoré sa už dávno rozpadlo na prach, si však Gloriana zaistila večnú slávu aj tým, že práve jej vláda vytvorila podmienky pre pôsobenie Williama Shakespeara. Jeho hry sú rovnako krvavé a plné zvrátov ako *Game of Thrones*, ale aj presiaknuté krutým sarkazmom (úprimne si priznajme, že tragédia *Romeo a Júlia* dáva väčší zmysel, ak sa číta ako čierna komédia), a hemžia sa rôznymi postavičkami, z ktorých nie práve najzanebateľnejšími sú právnici. Môžeme azda zabudnúť na slávnú scénu, keď právnik (aby sme boli korektní, musíme uviesť, že išlo o ženu prezlečenú za právniku, ale keďže vtedy bol pojem právnička rovnakým oxymoronom ako dnes katolícka kňažka, zachováme mužský rod) na záver *Kupca benátskeho* porazí žida Shylocka, žiadajúceho ako zmluvnú pokutu libru ľudského mäsa, tým, že na libru mäsa má nárok, ale iba na mäso, nie na krv? Koniec koncov, aj jeden z najslávnejších Shakespearových citátov znie:

„The first thing we do, let's kill all the lawyers.“ (Henrich VI., druhá časť, 2. dejstvo, 2. výstup). Táto z kontextu vytrhnutá veta sa často interpretuje ako dôkaz toho, že Shakespeare prechovával k právnikom pramalú lásku. Ale pretože kontext je dôležitý, treba uviesť, že túto myšlienku prednáša burič a takpovediac insitný populista. Výzva usmrtiť všetkých právnikov sa síce naďalej ukazuje ako geniálna, ale z iných dôvod než na prvý pohľad – ak sú právnici strážcovia verejného poriadku, treba sa ich zbaviť, aby nekibicovali do toho, do čoho nemajú. Alebo povedané dnešným slangom – robíme to pre ľudí a kadejakí „múdrosráči“ nás svojimi rečami iba zdržujú v tom, aby sa ľudia konečne mali dobre. Od Shakespearových čias sa veľa zmenilo, ale sme si istí, že keby bol svoje hry písal dnes, uvedený citát by sa niesol v nasledujúcom duchu (dovolíme si použiť neviazanú slovenčinu, pretože zložiť blankvers v angličtine si netrúfame): „Prvé, čo urobme, nech je diskreditácia právnikov.“

Ostatné dva roky sme svedkami divadla skutočne shakespearovských rozmerov. Nespája v sebe azda Kočner charakterové črty *Macbetha*, Jaga i vyššie zmieneného Shylocka? Riava správ, ktorá sa na nás každodenne valí, eroduje to málo, čo zostalo z našej dôvery v štát a najmä v jednu jeho zložku, v tú, ktorú personálne zabezpečujú právnici a právničky. V situácii, keď sa zdá (a dovolíme si tvrdiť, že nie neoprávnené), že väčšina príslušníkov moci, ktorá má na starosti spravodlivosť, zlyhala, vyvolávajú podozrenie aj také zdanlivo nevinné spoločenské a súkromné udalosti, akými sú tradičné zakáľacky (sem si dovolím vsunúť nenápadnú poznámku, že kedy, ak nie v takejto situácii by malo vegánske hnutie požadovať, aby sa raz a navždy skončilo s týmto slovenským krvavým rituálom). Pospolitý ľud nie je ani hluchý, ani slepý a hoci niekedy sa volonté générale spletie a vynesie k moci ľudí ako Adolf Hitler, zvyčajne ide o následok zlyhania dovtedajších elít, kam síce patria predovšetkým politici, ale svoje nezastupiteľné miesto zohrávajú aj právnici,

ktorí sa často šialené výstrelky „vodcov ľudu“ snažia vtesnať do ako-tak udržateľného rámca, ale zriedkakedy sa odvážia ísť ďalej. V tom, koniec koncov, spočíva rozdiel medzi právnikom a politikom – politik mení spoločnosť podľa svojich predstáv, zatiaľ čo právnik dohliada na to, aby sa spoločenské pravidlá dodržiavali. Aspoň taký úzus panuje v našom spoločenskom vedomí. A pretože nie je jednoduché vyznať sa v mori pravidiel, ktoré spoločnosť zväzujú, požívajú tí, ktorí sa v nich vedú orientovať aspoň o trochu lepšie ako bežný človek, niekedy priam božskú úctu. Keďže však sú takíto ľudia – pre už spomínanú neschopnosť obyčajného ľudu vyznať sa v záplave pravidiel – nekontrolovateľní vo svojej činnosti, musia podliehať inému kontrolnému mechanizmu, a to je skúmanie ich činov cez prizmu etiky a morálky. Krásnym príkladom sú prípady dvoch mužov, ktorí stáli na úsvite nášho sveta, dvoch právnikov – Dantona a Robespiera.

Danton i Robespierre boli právnici, ktorí si zaancien régime vybudovali svoju kariéru ako advokáti. Ich cesty sa počas revolúcie približovali a vzdalovali, až kým sa nepreťali vo fatálnom konci pod gilotínou. Obaja boli ako jin a jang revolúcie

– o Dantonovej úplatnosti kolovali doslova legendy a vzhľadom na závrtný majetok, ktorý si nahonobil, na nich zrejme bolo i niečo viac než zrnko pravdy; Robespierre sa taktiež stal námetom vtedajších urban legends, keď sa o ňom po Paríži hovorilo ako o „Nepodplatiteľnom“. Prvý skončil pod gilotínou Danton. Možno aj preto, že jeho povest' nezodpovedala ideálom revolúcie tak dobre ako povest', ktorú si vybuodoval Robespierre (v jeho prípade sa príčinou pádu stalo zrejme to, že ideály revolúcie sa vo svojich dôsledkoch uká-

zali ako neznesiteľné). Viac-menej, práve táto povest' umožnila Robespierrovi získať v rozhodujúcich okamihoch vplyv, vďaka ktorému zvrátil beh udalostí vo svoj prospech, ale ani to nezabránilo tomu, aby sa pod gilotínou neocitol aj on. Od tej doby sa právnici držali skôr v úzadí a zriedkakedy vystúpili do popredia. Z verejných tribún sa stiahli do tieňov kancelárií, odkiaľ bedlivo strážia právo – či už objektívny právny poriadok, alebo z neho vyplývajúce subjektívne oprávnenia jednotlivcov. Vzdali sa časti verejného vplyvu, ale rozhodne to nebol nevýhodný obchod – výmenou za túto stratu získali zdanlivú slobodu anonymity.

Aby sme sa však nepotulovali iba labyrintom histórie podobajúcim sa na knižnicu z románu Umberta Eca *Meno ruže*, zamerajme sa na osobu istej bývalej sudkyne, bývalej štátnej tajomníčky, „lady *Macbeth slovenskej politiky*“ (metafora slúži na zachovanie shakespeareovského charakteru tohto textu) a „opičky“ vyššie spomenutého Mariána Kočnera. Po úniku komunikácie z Threemy dnes už azda nikto nepochybuje, že táto osoba je jedna z tých, na ktorých možno ukázať prstom a povedať, že to oni sú zodpovední za stav, v akom sa nachádzajú orgány práva a spravodlivosti. Monika Jankovská a Marián Kočner sa ocitli v úlohe obetného kozla, na ktorého starí Izraeliti podľa príkazu Hospodina vo veľký deň zmierenia skrze svojho veľkňaza položili všetky svoje hriechy a potom kozla vyhnali do púšte, aby hriechy odniesol preč z ich stredú. Problém je, že tak ako obeta

kozla neurobila Izraelitov ani o štipku lepších, než boli predtým, neurobí nás lepšími len to, že potrestáme osoby, do ktorých sme premietli svoje hriechy. Ak aj sú títo ľudia iba jedincami, ktorí zlyhali, nemôžeme bez mlčania prejsť okolo faktu, že títo ľudia sa roky pohybovali v prostredí, ktorého obyvatelia mali byť na podobné „chyby“ obzvlášť citliví. Ako sme už povedali, spoločný ľud nie je hluchý ani slepý, a keďže nemôže podrobne kontrolovať praktickú činnosť právnikov, pozorne sleduje ich správanie, ich etické a morálne zlyhania. A súdi.

Insitný populista v Henrichovi VI., ktorého sme okrajovo spomínali, pred svojou výzvou na usmrtenie právnikov hovorí (keďže Henrich VI. patrí k tým niekoľkým Shakespeareovým detvákam, ktoré nedorástli do veľkosti Hamleta či Romea a Júlie, musíme siahnuť po archaickom českom preklade):

Tedy buďte stateční; neboť vůdce váš jest statečný a slibuje vám zlepšení. Budoucně bude v Angličanech sedm grošových bočníků za šesták, pinta bude mít deset žejdlíků, a pítí řediny prohlásím za ouhlavní zločin; celá říše bude obecně jmění a můj kůň bude chodit do Cheapsidu na pastvu. A když budu králem (neboť králem se stanú) –

Ľud zvolá: *Zachovej Bůh Vaši Majestátnost!*, a insitný populista pokračuje:

Děkuju vám, dobří lidé: – nebude žádných peněz, všickni budou jíst a pít na moje outraty, a všem dám dělat stejný kraj, aby se srovnávali jako bratří a mne co pána svého ctíli.

Prvým krokom realizácie tohto plánu je už viackrát spomínaná smrť právnikov, ktorí sú v očiach Shakespeara strážcami poriadku – v dobrom i v zlom, ale predsa len poriadku, zatiaľ čo vyššie uvedené reči (a, priznajme si to, nebyť toho historického a básnického pátosu, mnohí dnešní populisty by sa k proklamovaným sľubom bez váhania prihlásili) dávajú tušiť, že dôsledkom bude hocičo, len nie poriadok.

Od čias veľkého barda anglickej literatúry sa však mnoho vecí zmenilo. Preč sú barbarské časy Mena ruže, keď „stačila čaša otráveného vína.“ Dnes sú v kurze omnoho sofistikovanejšie metódy, ktoré sme už spomínali – diskreditácia.

Tým nechceme povedať, že prípady Moniky Jankovskej, Štefana Harabina, Jarmily Urbancovej a mnohých, mnohých iných sú výsledkom cielenej kampane. Takéto konšpiračné videnie sveta nám je cudzie, ale nemôžeme ignorovať stav, ktorého príčinou (alebo následkom?) je v jednej z najstarších demokracií sveta jej vlastný prezident – Donald Trump a jeho ľudia. O právnikoch pochybnej povesti, ktorí ho obklopujú, sa popisalo už viac než dosť, o právnikoch, ktorí neváhali uvrhnúť ctihodné inštitúcie do chaosu len preto, aby sami pre seba získali prospech.

Spomínali sme, že príčinou hnevu volonté générale je predchádzajúce zlyhanie elit, strata dôvery v tých, ktorí strážia právo, ktorí právu rozumejú, a odvrátenie sa od nich. Lenže ľud potrebuje vodcov a ak nimi prestanú byť tí, ktorí rozumejú systému, ich miesto zaujmú ľudia, ktorých sa obával už Shakespeare, a pretože systému nerozumejú a chápu ho ako nástroj svojej vôle, zničia ho, hoc i v mene niečoho vznešeného, ale často je to len zásterka ich skutočných úmyslov. Niekomu sa môže zdať neférové, že právnici nie sú posudzovaní iba podľa svojej práce. Z tohto pohľadu sú na tom horšie ako kuchár, ktorého prepustili po rokoch z väzenia a jeho zákazníkovi napriek tomu zaujíma len to, či jeho jedlo je dobré alebo nie. Lenže právnici patria medzi tých niekoľkých vyvolených, ktorí rozumejú rizikám spojených s „vládou ľudu“, nie s „vládou zákona“, a pretože bežný človek obdobnými vedomosťami nedisponuje, zameriava sa na to, čo posúdiť vie – na charakter, na to, či právnik koná morálne a eticky, a to za každých okolností, pretože ak áno, tak mu môže veriť, že bude konať s ohľadom na spravodlivosť. Právnici si nemôžu dovoliť stratiť túto dôveru, pretože v tieni čakajú ľudia, ktorí striehnu na každú príležitosť, aby mohli zvoláť: „Let's kill all the lawyers!“ Dodržiavanie vysokých etických a morálnych štandardov preto nie je len obmedzenie právnikov, či už vo verejnom, alebo súkromnom živote, ale takpovediac aj rešpektovanie pudu sebazáchovy. Z dlhodobého hľadiska určite.

Autor textu: Šimon Kasman

Premiérový Ples právnikov

Počas akademického roka nás na našej „Alma mater“ nečaká iba veľa učenia a plnenia zadaní od pedagógov, my sa dokážeme spolu aj zabávať! Študenti Právnickej fakulty boli ako každý rok – aj tento rok – plní očakávaní, kedy nastane ten deň, v ktorý „Elsáci“ zverejnia ten dlho očakávaný novembrový dátum konania tradičnej Beánie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. V tento akademický rok sa tak nestalo. Beánia sa neuskutočnila ani v novembri, ani v žiaden iný deň akademického roka 2019/2020.

V tomto akademickom roku si študenti totiž pripravili niečo nové ale stále rovnako veľkolepé. Namiesto Beánie sa uskutočnil Ples právnikov, a tým sa zmenil nie len názov a termín, ale aj priestory najväčšej akcie študentov práva v Trnave. Termín sa presunul z pôvodného zimného semestra do letného. 12. februára 2020 honosné priestory hotela Holiday Inn zaplnili súčasní a budúci advokáti, sudcovia, prokurátori, správcovia... a vystriedali tak pôvodné priestory Mestskej športovej haly.

Jediné, v čom sa nový projekt od pôvodného nelíšil, bolo rovnako výborné jedlo, kopec zábavy, tanca a dobrej nálady, o ktorú sa postaralo množstvo talentovaných účinkujúcich ako napríklad David Band. Tí svojou známou

skladbou „Kde si včera bol?“ nenechali sedieť pri stole naozaj nikoho. DJ-a Adam-a, netreba predstavovať, ten je už dlhodobo súčasťou viacerých fakultných projektov, a preto nemohol chýbať ani na Plese právnikov. Úlohu headlinera tento rok skvelo zastúpila azda najobľúbenejšia slovenská festivalová kapela Polemic, ktorá študentom svojimi hitmi pripomenula, aká je príprava na prax v odbore právo: „Ja som to vedel“, „Ona je taká“, „Komplikovaná“. Nič z toho by však nevzniklo ani bez zásluh prezidentky ELSA Trnava – Terezy Bajúsovej, ktorá sa hosťom počas plesu taktiež prihovorila. Celým plesom nás svojimi trefnými komentármi sprevádzala moderátorská dvojica, ktorú tvorili Michaela Húsková a Šimon Kasman. Svoje slovo dostala aj pani prodekanka Petra Janeková, ktorá zastúpila pani dekanu.

Študentské akcie ako táto sú zárukou dobrej zábavy, a preto sa jej radi zúčastníme aj o rok, či už v pôvodnom formáte, alebo v úplne novom, ak si na nás Elsáci opäť pripravujú nejaké ďalšie prekvapenie!

Autor textu: Lenka Moravanská

Autor fotografií: LOOKASY – Lukáš Stašák

Rada/rád tvoríš nové veci?

Máš rada/rád písanie článkov, fotenie, či venuješ sa
vo svojom voľnom čase grafike?

Ak áno, tak hľadáme práve Teba!

Do nášho tímu fakultného časopisu Corpus Delicti hľadáme nových „spisovateľov“, či
nádejných grafikov.

Spoznaj nových ľudí, využi svoj voľný čas užitočne a plnohodnotne a pridaj sa k nám.

Viac informácií Ti radi poskytneme na emailovej adrese:

corpusdelicti.tt@gmail.com

Tešíme sa práve na Teba :)

CORPUS DELICTI

ČÍSLO VYDANIA